

UNIVERSITETI I EVROPËS JUGLINDORE
УНИВЕРЗИТЕТ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА
SOUTH EAST EUROPEAN UNIVERSITY

UNIVERSITETI I EUROPE JUGLINDORE
УНИВЕРЗИТЕТ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА
SOUTH EAST EUROPEAN UNIVERSITY

FAKULTETI JURIDIK
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
FACULTY OF LAW

STUDIME PASDIPLOMIKE – CIKLI I DYTË

TEZA:
KONTRATA PËR PROKURIME PUBLIKE –
ASPEKTI NACIONAL DHE KOMPARATIV

KANDIDATI:
Blerand Rustemi

MENTOR:
Prof. Dr. Adnan Jashari

TETOVË, 2023

PËRMBAJTJA

ABSTRAKT	4
Lista e tabelave.....	5
Lista e figurave.....	5
1. HYRJE	6
2. LËNDA E HULUMTIMIT	8
3. QËLLIMI I HULUMTIMIT	9
4. METODOLOGJIA	10
5. RËNDËSIA E PUNIMIT.....	11
KREU I	12
NË PËRGJITHËSI MBI MARRËVESHJET PËR PROKURIME PUBLIKE.....	12
I.1 Kuptimi i marrëveshjes për prokurime publike.....	12
I.2 Llojet e marrëveshjes për prokurim publik	16
I.2.1 Marrëveshje për prokurim publik të mallrave	21
I.2.2 Marrëveshje për prokurim publik të shërbimeve.....	21
I.2.3 Marrëveshje për prokurim publik të punëve.....	22
I.2.4 Marrëveshje kornizë (kuadër).....	23
I.2.5 Marrëveshje e kombinuar për prokurime publike	24
I.2.6 Përjashtime nga zbatimi Ligjit për Prokurime Publike	24
I.3 Palët.....	28
3.1. Organi Kontraktues	28
I.3.2 Operatori Ekonomik	29
I.3.3 Byroja për Prokurim Publik.....	31
I.4 Objekti i marrëveshjes për prokurime publike	36
KREU II.....	37
PROCEDURA PËR PROKURIM PUBLIK.....	37
II.1 Kuptimi i Procedurës për Prokurim Publik.....	37
II.1.2 Llojet	38
II.2 Planifikimi dhe përgatitja.....	43
II.2.1 Kontrolli (analiza) paraprak i tregut.....	43
II.2.2 Vendimi për prokurim publik	44
II.2.3 Shpalljet dhe njoftimet	44
II.3 Dokumentacioni Tenderik	45

II.3.1 Specifikimet Teknike.....	46
II.4 Konstatimi i aftësisë.....	47
II.4.1 Kriteret për zgjedhje të ofertës më të volitshme	47
II.4.2 Përgatitja dhe parashtrimi i ofertave	48
II.5 Evalvimi i ofertave.....	48
II.5.1 Vendimi për zgjedhje të ofertave më të volitshme	49
II.5.2 Lidhja e marrëveshjes për prokurim publik	49
KREU III.....	51
TRAJTIMI JURIDIKO-KOMPARATIV I MARRËVESHJEVE PËR PROKURIME PUBLIKE.....	51
III.1 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për furnizime publike në aspektin nacional – Republika e Maqedonisë së Veriut.....	51
III.2 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në shtetet e rajonit si dhe në disa shtete të Unionit Evropian.....	52
III.2.1 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në Republikën e Shqipërisë.....	56
III.2.2 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në Republikën e Kosovës	57
III.2.3 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në Republikën e Kroacisë	59
III.2.4 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në Republikën e Sllovenisë.....	61
III.2.5 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në Republikën e Gjermanisë	62
KREU IV	64
TË DHËNA STATISTIKORE NË LIDHJE ME MARRËVESHJET PËR PROKURIME PUBLIKE TË LIDHURA NË MAQEDONINË E VERIUT.....	64
IV.1 Të dhëna në lidhje me numrin e marrëveshjeve për prokurim publik të lidhura në vitin 2020	64
IV.2 Të dhëna në lidhje me numrin e marrëveshjeve për prokurim publik të lidhura në vitin 2021	67
IV.3 Të dhëna në lidhje me numrin e marrëveshjeve për prokurim publik të lidhura në vitin 2022	71
7. PËRFUNDIM	76
8. REFERENCAT (LITERATURA E SHFRYTËZUAR).....	79

MIRËNJOHJE

Finalizimi i këtij punimi ka përfshirë një periudhë të gjatë kohore, në të cilën kërkohet vullnet dhe durim, për tu dhënë zgjidhje sfidave me të cilat përballesh. Në këtë rrugëtim të gjatë studimor dua të shpreh mirënjohjen dhe falënderimet për të gjithë ata që më kanë qëndruar pranë dhe më kanë mbështetur.

Shpreh falënderimet më të sinqerta për udhëheqësin shkencor të këtij punimi Prof. Adnan Jashari, për mbështetjen e tij morale dhe udhëheqjen profesionale në hartimin, trajtimin dhe përfundimin e këtij punimi.

Falënderoj të gjithë miqtë dhe kolegët e mi, që më kanë ndihmuar, dhe më kanë dëgjuar duke më dhënë kurajë gjatë gjithë kësaj periudhe.

Mirënjohje dhe falënderim për familjen time te shtrenjtë, për përkrahjen dhe inkurajimin e tyre të vazhdueshëm gjatë punimit të temës. Faleminderit që keni qenë pranë meje në momentet më delikate dhe që treguat durim dhe besim të palëkundur ndaj punës time. Këtë punim po ua dedikoj juve!

Faleminderit!

ABSTRAKT

Prokurimi publik është një shtyllë thelbësore e qeverisjes strategjike dhe ofrimit të shërbimeve për qeveritë. Për shkak të vëllimit të madh të shpenzimeve që përfaqësojnë, prokurimet publike të mirëqeverisura, ato luajnë një rol kryesor në nxitjen e efikasitetit të sektorit publik dhe krijimin e besimit të qytetarëve. Sistemet e mirë-projektuara të prokurimit publik gjithashtu kontribuojnë për arritjen e qëllimeve urgjente të politikave si mbrojtja e mjedisit, inovacioni, vendet e reja të punës, dhe zhvillimin e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme janë rregullat e prokurimit publik dhe parimet e sanksionuara në to, që mundësojnë miradministrimin e përdorimit të fondeve publike në procedurat e prokurimit. Ndaj në këtë punim, do të sqarohen aspekte të ndryshme analitike të zhvillimit të legjislacionit të prokurimeve publike në Republikën e Maqedonisë së Veriut, ku do të sqarojmë kuptimin që marrin parimet që udhëheqin procedurat e prokurimit publik, dhe rëndësinë e tyre për të garantuar të drejtat e operatorëve ekonomikë që marrin pjesë në këto procedura, marrëveshjet dhe llojet e prokurimit publik si dhe te gjithë ecshmërinë ligjore dhe problematikat me te cilat ballafaqohen ato. Marrëveshja për prokurimin publik është një kontratë (marrëveshje) me interes financiar, e cila përfshin edhe kontrata sektoriale, të lidhura me shkrim ndërmjet një ose më shumë autoriteteve kontraktore nga njëra anë dhe një ose më shumë operatorëve ekonomikë nga ana tjetër, dhe objekt i së cilës është kryerja e punët, shpërndarjen e mallrave ose ofrimin e shërbimeve. Ky përkufizim do të haset gjatë shtjellimit të temës si dhe është pjesë thelbësore e Ligji për Prokurimin Publik dhe përkufizimeve më domethënëse në vetë ligjin. Objekt i marrëveshjes për prokurimin publik të mallrave është blerja e një ose më shumë mallrave, objekti i marrëveshjes për prokurimin publik të shërbimeve është ofrimi i një ose më shumë shërbimeve si dhe llojet e veprimtarive ndërtimore që janë objekt i marrëveshjeve për prokurimin publik të punimeve.

Fjalë kyçe: *prokurim publik, marrëveshje për prokurim publik, Ligji për prokurim publik, mallra, shërbime, punë, etj.*

Lista e tabelave

Tabela 1 Vlera e kontratave të lidhura në vitin 2020 arrin në 56 miliardë denarë.....	64
Tabela 2 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	66
Tabela 3 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	67
Tabela 4 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	68
Tabela 5 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	69
Tabela 6 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	70
Tabela 7 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	71
Tabela 8 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	71
Tabela 9 Burime të mara nga https://e-nabavki.gov.mk	73
Tabela 10 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	74
Tabela 11 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	75

Lista e figurave

Figura 1 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	65
Figura 2 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	66
Figura 3 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	68
Figura 4 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	70
Figura 5 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	70
Figura 6 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	72
Figura 7 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	73
Figura 8 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN https://e-nabavki.gov.mk	74

1. HYRJE

Sektori publik është një segment i rëndësishëm në tregun e një vendi. Konsumi nga buxheti kombëtar dhe vendor, si dhe nga ndërmarrjet publike ku shteti ka ndikim dominues në menaxhimin, e për rrjedhojë edhe në shpenzimin e fondeve të tyre, është i madh në të gjitha vendet e botës.

Shteti jo vetëm që ndikon në treg me funksionin e tij legjislativ dhe rregullator, por është blerësi më i madh i mallrave, shërbimeve dhe punimeve, ndaj praktikat e tij të prokurimit mund të ndikojnë ndjeshëm në zhvillimin e një ekonomie të shëndetshme tregu dhe konkurrencën midis aktorëve të tregut.

Prokurimet publike janë temë që e tërheq vëmendjen e publikut të gjerë, për shkak të faktit se përqindje e madhe nga buxheti kombëtar bie përkatësisht te procedurat përmes të cilave shteti blen mallra, punë dhe shërbime. Tema merr kuptim të rëndësishëm për shkak të faktit se ajo është një nga fushat më të rëndësishme për harmonizimin me ligjin e Bashkimit Evropian, sepse perspektiva është krijimi i një tregu unitar.

Nga ana tjetër, shteti duhet të zgjedhë alternativa të ndryshme kur formulon politikën e tij të prokurimit publik, më e rëndësishmja prej të cilave është nëse do ta hapë tregun e tij ndaj konkurrencës nga jashtë dhe nëse firmat vendase do të kenë ekskluzivitete për të furnizuar sektorin publik me blerjet e nevojshme.

Pavarësisht nga fakti që kjo çështje ka aspekte administrative, pa dyshim se ajo paraqet fushë kreative dhe zhvilluese, e në vetvete përfshin një numër shumë të madh të disiplinave, dhe është komplekse dhe kreative. Me fjalë të tjera, secili që është i përfshirë në procesin e prokurimit publik, është krijues potencial i praktikës së mirë të punës, veçanërisht për atë shkak që nuk ekzistojnë situata identike, sepse nuk mund në mënyre ideale gjithçka të rregullohet nëpërmjet dispozitave pozitive ligjore, por në afat të gjatë është e nevojshme zgjimin e vetëdijes publike dhe përqendrimi vëmendjes ndaj zbatimit të parimeve të përgjithshme në prokurimet publike me qëllim që dy palët në procedurë, por edhe publiku i tërësishëm, të kenë qasje pozitive ndaj procesit të prokurimit.

Transparenca dhe konkurrenca luajnë një rol të rëndësishëm në sigurimin e rezultateve më të mira në shpenzimin e parave publike, por edhe rregullimi i prokurimit publik duhet të ruajë efikasitetin dhe llogaridhënien në proces. Në drejtim të përfshirjes më të shpejtë të Republikës së Maqedonisë në tregun e lirë të mallrave, kapitalit dhe shërbimeve, janë ndërmarrë një sërë hapash për harmonizimin e legjislacionit të brendshëm në këtë fushë, me ligjin e Bashkimit Evropian

Asnjë vend nuk mund të heqë dorë nga sistemet e tij mbrojtëse pa garanci nga vendet e tjera, të cilat gjithashtu do të heqin dorë nga pretencioziteti dhe diskriminimi, prandaj vendosen rregulla të përbashkëta të lojës, të cilat do të jenë një mbrojtje e sigurt e interesit të përbashkët.¹

Integrimi evropian i vendeve të rajonit përfaqëson një nxitje të fortë për harmonizimin e rregulloreve kombëtare të prokurimeve publike me direktivat përkatëse evropiane.

Duke marrë parasysh proceset e integritetit të vendit tonë në BE, shkalla e përputhshmërisë së rregulloreve kombëtare të prokurimeve publike me rregulloret përkatëse evropiane është thelbësore.

¹ Jean Monnet, Fjalimet, Strasburg, 30 nëntor 1954.

Se sa vëmendje i kushton Komisioni Evropian prokurimit publik në vendet kandidate, duke përfshirë Republikën e Maqedonisë së Veriut, tregon fakti se prokurimi publik parashikohet si një kapitull i pestë i veçantë në Partneritetin Evropian dhe në procesin e shqyrtimit të ligjit tonë kombëtar që vjen me fillimin e negociatave të anëtarësimit. Kapitulli 5 merr vazhdimisht nota të mira për progresin e arritur, si në normativ ashtu edhe në zbatimin e rregulloreve.

Koncepti i Prokurimit Publik në RMV është i vjetër dhe i ri njëkohësisht. Sistemi i prokurimit publik në Republikën e Maqedonisë së Veriut me të vërtetë filloi të zhvillohet me miratimin e Ligjit të parë për Prokurim Publik në vitin 1998. Ligji është hartuar sipas modelit të Ligjit UNCITRAL për Prokurimin Publik dhe ka futur disa procedura të njohura në praktikën ndërkombëtare. Ky ligj u zbatua deri në vitin 2004 (me disa ndryshime), kur u miratua ligji i dytë për prokurimin publik, i cili hyri në fuqi në prill të vitit 2004 dhe u rishikua deri në fund të vitit 2007.

Në vitin 2007, Kuvendi i Maqedonisë miratoi Ligjin për prokurim publik, i cili hyri në fuqi në janar të vitit 2008. Ky ligj lehtësoi procedurat për prokurim publik, dhe kontribuoi në harmonizimin e mëtejshëm të normave për prokurimin publik me rregulloret dhe rregulloret përkatëse evropiane. Në vitin 2008, 2010 dhe 2011 janë miratuar katër amendamente dhe shtesa në ligj, të cilat kanë qenë arsyeja themelore për përgatitjen e botimit të dytë dhe janë integruar plotësisht në analizën e detajuar të ligjit.

Kështu dhe ky punim synon të analizojë aktorët kryesorë në një proces prokurimi publik, duke i parë institucionet që përfshihen në procesin e prokurimit, rregullimet dhe kompetencat e tyre nga një këndvështrim kritik, me qëllim që të evidentohen mangësitë ligjore, por dhe praktike në fushën e prokurimit publik. Evidentimi i këtyre problematikave, parë nga këndvështrimi ligjor, ndërthurur me të dhëna statistikore dhe jurisprudencën e gjykatave për të parë impaktin e ndryshimit të legjislacionit në praktikë, shpresoj që të ndihmojë jo vetëm në përmirësimin e ligjeve dhe akteve nënligjore, duke e bërë procesin e prokurimit publik më transparent, dhe duke ofruar mbrojtje më të mirë të operatorëve ekonomikë dhe të interesit publik në përgjithësi, por edhe duke orientuar më drejtë politikën shtetërore në këtë fushë.

Ky punim bazohet në një vlerësim të situatës ligjore dhe të rolit institucional të institucioneve kryesore që kanë kompetenca për mbikëqyrjen dhe monitorimin e procedurave të prokurimit publik, e që kanë detyrën dhe përgjegjësinë jo vetëm kontrolluese dhe monitoruese, por edhe për dëgjimin dhe shqyrtimin e pretendimeve që mund të ngrihen nga operatorët ekonomikë që ndihen të cënuar nga vendimmarrjet e autoriteteve kontraktore.

Në punim do të trajtohet dhe Sistemi elektronik i prokurimit publik, si risia në fushën e prokurimeve publike, dhe që erdhi si kërkesë e harmonizimit të legjislacionit të Republikës së Maqedonisë së Veriut në kuadrin e integritetit të vendit tonë në Bashkimin Evropian. Në fund të punimit renditen mangësitë e evidentuara jo vetëm gjatë analizës ligjore të legjislacionit që normon prokurimin publik, por edhe ato mangësi të evidentuara gjatë funksionimit të institucioneve që ushtrojnë funksionin, me impakt të drejtpërdrejtë në garantimin e të drejtave të operatorëve ekonomikë pjesëmarrës në procedurat e prokurimit.

Përkatësisht, roli i këtij punimi është edhe të përcaktojë saktësisht atë shkallë të përputhshmërisë së kornizës normative për prokurimin publik të Republikës së Maqedonisë me *acquis communautaire* evropiane, gjegjësisht të tregojë dimensionin evropian të prokurimit publik në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

2. LËNDA E HULUMTIMIT

Analizimi dhe shtjellimi i marrëveshjeve për prokurime publike të dala nga procedura e prokurimit publikë, si pjesë e rëndësishme e Ligjit për Prokurime Publike është materia e studimit në temën e lartëpërmendur.

Hulumtimi mbi ndryshimet dhe plotësimet në marrëveshjen për prokurim publik gjatë vlefshmërisë së saj si dhe trajtimi juridiko – komparativ me legjislacione të ndryshme gjithashtu është pjesë e analizës.

Ndryshimeve dhe plotësimeve në marrëveshjen e prokurimit publik do i'u jap rëndësi më të theksuar, duke u bazuar në faktin se prokurimet publike janë ndër fushat kryesore për të cilat Bashkimi Evropian kërkon nga vendet anëtare si dhe ato aspiruese për anëtarësim, harmonizim me kornizat ligjore të veta. Thënë kjo, krahasimi do të bëhet me legjislacionet e vendeve fqinje si dhe ato pjese të Bashkimit Evropian, për mënyrën, kriteret si dhe dallimet që ekzistojnë në aplikimin e ndryshimeve dhe plotësimeve në marrëveshjen e prokurimit publik.

3. QËLLIMI I HULUMTIMIT

Qëllimi kryesor i këtij punimi është të përcaktohen konceptet si:

E para, jepet një pasqyre më e gjerë për marrëveshjet e prokurimit publik si dhe bëhet përshkrimi i procedurës për prokurim publik.

E dyta, përshkruhen dispozitat ligjore të legjislacionit nacional, shteteve fqinje dhe disa shteteve anëtare, që na japin mundësinë për ndryshimet dhe plotësimet në marrëveshjen e prokurimit publik gjatë vlefshmërisë së saj, ku fokus të veçantë do të ketë aspekti komparativ me shtetet e lartpërmendura.

E treta, sigurimi i të dhënave statistikore në numër për lidhjen dhe ndryshim plotësimet në marrëveshjet e prokurimit publik në shtetin tonë.

4. METODOLOGJIA

Kam vlerësuar të bëj një kombinim metodologjik, për të arritur përmbushjen e qëllimit final të këtij punimi shkencor. Kërkimi dhe përzgjedhja e literaturës, ishte një hap i parë dhe i rëndësishëm në mbledhjen e literaturës kryesore dhe ndihmëse, të përshtatshme dhe në përputhje me objektin e studimit.

Fillimisht janë siguruar materiale (libra, artikuj shkencorë, punime shkencore, burime juridike aktuale), të cilat janë përzgjedhur me kujdes për të qenë jo vetëm në përputhje me objektin e studimit, por për të qenë materiale cilësore dhe me vlerë.

Metodologjia e hulumtimit të këtij punimi ngërthen: metodën juridike (dogmatike) e cila si metodë specifike përcakton në mënyrë të qartë saktësinë e normës juridike. Kjo në mënyrë të qartë vërteton se me anën e normës juridike përcaktohet sjellja e njeriut, të cilën e drejta u urdhëron njerëzve.

Metoda normative me anë të së cilës hulumtohet ana formale e normave dhe e akteve juridike duke u bazuar kryesisht në fuqinë e tyre juridike, e cila sigurohet në bazë të pozitës që norma ka në rendin juridik, pranë sistemin juridik.

Metoda përshkruese është përdorur në studim, në shërbim të sqarimit të kuptimit të koncepteve të përfaqësimit në përgjithësi si dhe ato të kontratave të përfaqësimit tregtar. Metoda statistikore dhe analizuese, e cila në pjesën e statistikave dhe shembujve nëpërmjet tabelave dhe figurave që pasqyrojnë pasqyrën reale, janë të përdorura në kapitullin ose kreun e fundit të punimit tim, si pasqyrë në lidhje me rrjedhshmërinë e lidhjes së marrëveshjeve për prokurime publike, të cilat do t'i shikoni më poshtë.

5. RËNDËSIA E PUNIMIT

Nëse vlerësojmë se për sferat kryesore të cilat e përbëjnë sistemin juridik të një shteti, nevojiten analiza të ndryshme, hulumtime, trajtime më të veçanta me qëllimin e përfundimit si dhe mirë funksionimit të po të njëjtave, që të kemi një sistem juridik të fortë e funksional, sfera e prokurimeve publike është një ndër ato.

Me Prokurim Publik definojmë mënyrën e furnizimit të institucioneve shtetërore me mallra, shërbime apo punë nga operatorët ekonomik. Procesi i Prokurimit Publik nënkupton edhe përdorimin apo shfrytëzimin e buxhetit nacional, gjë e cila i jep rëndësi më të madhe ku edhe interesi nga qytetarët është më i madh.

Gjithashtu, rëndësia rritet edhe për shkak të të qenurit një nga sferat apo fushat më kryesore sa i përket harmonizimit me Aktin Komunitar (acquis communautaire) të Bashkimit Evropian. Kornizë e cila rregullohet me Direktiva të dala nga Parlamenti Evropian.

Pavarësisht faktit se Prokurimet Publike gëzojnë rregullimin e vet ligjor, në këtë rast është Ligji për Prokurime Publike, duhet të kemi parasysh se paralelisht duhet të respektohen Ligji për Marrëdhëniet e Detyrimeve si dhe ligjet apo rregulloret të cilat e rregullojnë objektin e prokurimit. Nga e lartpërmendura nënkuptojmë se, fushëveprimi i Prokurimeve Publike është gjithëpërfshirës dhe prek pothuajse çdo sferë të jetës sonë të ditëpërditshme. Thënë ndryshe, është mënyra me të cilën aparati shtetëror vendon në funksion motorët e vet ekonomik.

Në këtë punim, rëndësi të veçantë poashtu paraqet edhe shpjegimi i procedurës për prokurim publik. Procedura për prokurim publik është një proces i cili na mundëson arritjen, deri tek lidhja e marrëveshjes për prokurim publik. Nëpërmjet një procedure të hapur, konkurruese si dhe transparente cila mundëson qasje të barabartë për ofertuesit apo kandidatët që kanë për qëllim fitimin e asaj marrëveshje. Ligji për prokurime publike është burimi bazë i procedurës për prokurime publike, e cila definohet si më tej: “Procedurë për prokurim publik” është procedure të cilën e zbatojnë një ose më shumë organe kontraktuese, qëllimi ose veprimi i të cilave është blerje ose fitim i mallrave, shërbimeve ose punëve. Nga kjo nënkuptojmë se, që të përfitohet marrëveshja për prokurim publik, fillimisht duhet të realizohet procedura për prokurim publik të cilën e mundëson organi kontraktues dhe përfitues është operatori ekonomik.

Andaj, në vijim do të analizojmë mbarëvajtjen e kësaj procedure, rregullat e saj, kriteret për të marrë pjesë në të si dhe përfitimin e marrëveshjes për prokurim publik në fund.

KREU I

NË PËRGJITHËSI MBI MARRËVESHJET PËR PROKURIME PUBLIKE

I.1 Kuptimi i marrëveshjes për prokurime publike

Marrëveshjet për prokurimin publik është një kontratë (marrëveshje) me interes financiar, e cila përfshin edhe kontrata sektoriale, të lidhura me shkrim ndërmjet një ose më shumë autoriteteve kontraktore nga njëra anë dhe një ose më shumë operatorëve ekonomikë nga ana tjetër, dhe objekt i së cilës është kryerja e punët, shpërndarjen e mallrave ose ofrimin e shërbimeve. Ky përkufizim do të haset kur të hapet Ligji për Prokurimin Publik dhe të lexohen përkufizimet më domethënëse në vetë ligjin.

Përgjatë këtij kapitulli do të përmend edhe një histori te shkurtër si rezyme mbi fushën e prokurimit publik. Para pavarësisë së Republikës së Maqedonisë, fusha e prokurimeve publike ishte e rregulluar në përputhje me Ligjin për të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë e organeve të Republikës në lidhje me pasuritë shoqërore që i shfrytëzojnë², të cilin e miratoi Kuvendi i Republika Socialiste të Maqedonisë në seancat e Kuvendit të puna e përbashkët dhe Këshilli Social-Politik më 17 dhjetor të vitit 1985. U vendos obligim për autoritetet republikane³ dhe punëtorët në bashkësitë punuese të autoriteteve republikane që të respektojnë dispozitat e këtij ligji gjatë kryerjes së prokurimit publik. Në bazë të ligjit, prokurimi i objekteve është bërë me ankand publik, mbledhjen e ofertave dhe me marrëveshje të menjëhershme në dhjetor të vitit 1985.

Në bazë të ligjit, blerja e objekteve është bërë me ankand publik, mbledhjen e ofertave dhe me marrëveshje të drejtpërdrejtë. Artikujt e janë blerë me marrëveshje të menjëhershme, p.sh. siç janë: artikujt e inventarit të vegjël dhe inventarit nëse korrespondonin me tipizimin e atëhershëm të inventarit të përdorur nga autoritetet e republikës, piktura artistike, skulptura dhe sende të tjera me vlerë artistike dhe kulturore, materiale harxhuese, vegla dhe pjesë këmbimi.⁴

Planifikimi i nevojave për blerjen e pasurive shoqërore ishte përgjegjësi e zyrtarit që drejtonte organin republikan, i cili ishte përgjegjës edhe për ligjshmërinë e blerjes së pasurisë shoqërore, për trajtimin, mbajtjen, mbrojtjen e kujdesshme dhe të ndërgjegjshme të pasuritë në pronësi shoqërore, përdorimin e tyre shoqëror dhe ekonomik, si dhe për përmbushjen e rregullt dhe në kohë të detyrimeve që rrjedhin nga përdorimi, menaxhimi dhe asgjësimi i tyre.⁵

² Gazeta Zyrtare e SRM Nr. 41/85

³ Në kuptim të nenit 5 të Ligjit për të drejtat, detyrimet dhe përgjegjësitë e organeve të Republikës në lidhje me pasuritë shoqërore që ato i shfrytëzojnë, organet e Republikës nënkuptojnë Kuvendin e Republikës Socialiste të Maqedonisë, Kryesinë e Republikës Socialiste të Republikës Socialiste. Maqedonia, Këshilli Ekzekutiv i Kuvendit të Republikës Socialiste të Maqedonisë Republika e Maqedonisë, Gjykata Kushtetuese e Maqedonisë, organet administrative të republikës, republikat organizata, Gjykata Supreme e Maqedonisë, Prokuroria Publike e Maqedonisë, Prokuroria Publike e Maqedonisë, Gjykata e Punës së Bashkuar e Maqedonisë, Gjykata Ekonomike e Maqedonisë, Gjykata Republikane për Kundërvajtje, Gjykatat e Qarkut, Gjykatat e Qarkut Ekonomik , Gjykatat Themelore të Punës së Asociuar, Prokuroritë Publike të Qarkut, Këshilli i Republikës, Avokati i Popullit të Vetëqeverisjes së Maqedonisë, Shtabi republikan për mbrojtjen civile dhe Shtabin e Republikës për Mbrojtjen e Territorit.

⁴ Neni 17, Gazeta Zyrtare e SRM nr. 41/85.

⁵ Neni 9 Ligji për të drejtat, detyrimet dhe përgjegjësitë e autoriteteve të Republikës në lidhje me pasurinë në pronësi shoqërore që i shfrytëzojnë, Gazeta Zyrtare e SRM-së nr. 41/85.

Në fakt, marrja e vendimit për ekzekutimin e prokurimit publik ishte në kompetencë ekskluzive të zyrtarit që drejton organin e qeverisjes shtetërore. Ky ligj nuk ka elaboruar procedurat për prokurimin publik. Prandaj, zbatimi i këtij ligji, gjegjësisht procedurat sipas këtij ligji nuk kanë pasur transparencë dhe konkurrencë adekuate, si dhe mbikëqyrja e mënyrës së mbledhjes së mjeteve dhe shfrytëzimit të tyre nuk është realizuar plotësisht, ndërsa ka pasur lëshime dhe disa dobësi negative që kanë ndodhur si edhe dukuri e pasuar me veprime të kundërligjshme nga ana e bartësve të prokurimit.⁶

Ligji për të drejtat, detyrimet dhe përgjegjësitë e autoriteteve të Republikës në lidhje me asetet shoqërore që ato përdorin zbatohet deri në vitin 1996, kur hyri në fuqi Dekreti për Rendin Publik⁷, i cili praktikisht vendosi një sistem të ri të prokurimit publik në Republikën e Maqedonisë. Ky Dekret është akti i parë në fushën e prokurimit publik që është miratuar në Republikën e Maqedonisë pas pavarësisë së saj.

Me hyrjen në fuqi të Dekretit për rendin publik në vitin 1996, filloi futja e sistemit të ri të prokurimit publik në Republikën e Maqedonisë. Me Dekretin për rendin publik u rregullua procedura dhe mënyra e lidhjes së kontratave ndërmjet Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, organeve administrative të Republikës, organizatave administrative dhe shfrytëzuesve të tjerë të buxhetit të Republikës së Maqedonisë, ndërmarrjeve publike të themeluara nga Kuvendi i Republikës të Maqedonisë, gjegjësisht Qeveria e Republikës së Maqedonisë me persona (subjekte) juridike dhe fizike për blerjen e mallrave, ofrimin e shërbimeve, të drejtat materiale dhe kryerjen e punëve ndërtimore (urdhra publike).⁸

Për zbatimin e urdhrave publike, komisionerët formuan komisione që përbëheshin nga një kryetar dhe të paktën dy anëtarë. Qeveria e Republikës së Maqedonisë mund të themelonte komisione të veçanta për rendin publik nëse është e nevojshme. Këto komisione të posaçme kryenin kontroll për të përcaktuar rregullsinë dhe paanshmërinë e porositë publike individuale. Kontrolli është bërë me kërkesë të kryetarit të Qeverisë ose me kërkesë të ministrit, ndërsa komisioni i posaçëm i ka dorëzuar Qeverisë raport për kontrollin e kryer.

Sipas Dekretit, planifikimi i prokurimit publik është realizuar në atë mënyrë që ka pasur obligim për secilin shfrytëzues⁹ që më së voni deri më 31 janar të dorëzojë në Komisionin Qeveritar planin vjetor kornizë për prokurimin publik për vitin aktual. Kontraktorët kanë pasur obligim që porositë publike t'i kryejnë në kuadër të mjeteve të parapara me buxhetin për vitin aktual, me përjashtim të ndërmarrjeve publike që kanë kryer urdhrat publike në kuadër të planeve të miratuara nga bordet drejtuese.

Dekreti parashikonte hapje të detyrueshme publike të ofertave nëse vlera e rendit publik tejkalonte vlerën e denarit prej 100.000 markash gjermane në atë kohe. Autoritetet kontraktore kishin mundësinë të bënin një hapje publike të ofertave edhe kur porositë publike ishin me vlerë më të ulët. Këtu dekreti ishte fleksibël duke u lejuar autoriteteve kontraktore të vendosnin nëse do të bënin ose jo një hapje publike të ofertave.

⁶ Petar Naumovski (2008). Metodat për harmonizimin e legjislacionit kombëtar me të drejtën e Bashkimit Evropian, Procedurë nga diskutimi shkencor i Akademisë së Shkencave dhe Arteve të Maqedonisë, Shkup, 367

⁷ Gazeta Zyrtare e RM Nr. 18/96

⁸ Neni 1 paragrafi 1, Dekreti për rendin publik, Gazeta Zyrtare e RM nr. 18/96

⁹ Në kuptim të nenit 1 paragrafi 1 i Urdhërësës për rendin publik, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. dhe shfrytëzues të tjerë të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë, ndërmarrje publike të themeluara nga Kuvendi i RM.

Dekreti parashikonte disa lloje procedurash për zbatimin e porositave publike, përkatësisht: thirrje e hapur, procedurë me mbledhjen e ofertave pa hapje publike, thirrje e kufizuar dhe procedurë me marrëveshje të menjëhershme.

Thirrja është e hapur kur çdo subjekt mund të paraqesë një ofertë.¹⁰ Në thirrjen e hapur, çdo subjekt i interesuar mund të paraqesë një ofertë, pa përcaktuar paraprakisht përshtatshmërinë e subjekteve, që është rasti për thirrjen e kufizuar.

Nëse dokumentacioni i tenderit parashikohej në vendimin e prokurimit publik, subjektet e interesuara mund ta marrin atë nga dita e shpalljes së thirrjes publike, deri në afatin e fundit për dorëzimin e ofertave.¹¹ Afati për dorëzimin e ofertave ishte 15 ditë nga dita e shpalljes së thirrjes publike. Shpallja e thirrjes publike, në rast urgjence afati mund të jetë më i shkurtër, por jo më i shkurtër se 7 ditë.

Hapja e ofertave dhe përcaktimin e përshtatshmërisë e kryente krye Komisioni për Rendin Publik, i cili përpilonte procesverbal në bazë të të cilit zyrtari që drejtonte organin administrativ, gjegjësisht personi përgjegjës në shoqëri mirte vendim për përzgjedhjen e bartësit të porosisë. Në bazë të vendimit lidheshte kontrata me bartësin e porosisë.

Gjatë analizës së dispozitave të Dekretit për rendin publik nga viti 1996, konstatohet se ai përcakton parimet themelore të transparencës dhe konkurrencës në zbatimin e procedurave të prokurimit publik dhe i ka vendosur themelet e sistemit të prokurimit publik në Republikën e Maqedonisë pas pavarësinë e saj.

Dekreti për prokurim publik zbatohet deri në vitin 1998, gjegjësisht deri në miratimin e Ligjit të parë për prokurim publik¹² në Republikën e Maqedonisë. Ligji për prokurimet publike nga viti 1998 paraqiste bazë të mirë për zhvillimin e mëtutjeshëm të sistemit të prokurimeve publike në Republikën e Maqedonisë.

Me këtë ligj, për herë të parë deri atëherë, është vendosur sistemi i procedurës objektive ligjore për zbatimin e prokurimit publik. Mirëpo, praktika e zbatimit të këtij ligji evidentoi shumë dobësi dhe mangësi të cilat kryesisht kishin të bënin me zbatimin jo të plotë të rregullave të përfshira në të, përkatësisht moszbatimin e ligjit nga ana e subjekteve që ishin të detyruara ta respektonin atë gjatë zbatimit të ligjit. prokurimit publik.

Shumica e problemeve në zbatimin e këtij ligji kanë të bëjnë me ekzistimin e dispozitave kontradiktore që rregullojnë mënyrën e dorëzimit të ofertave dhe hapjen e tyre, mënyrën dhe procedurën e parregullt për lidhjen e marrëveshjes kuadër si mënyrë e veçantë e dhënies së kontratës për prokurim publik, jo. -ekzistenca e rregullave të detajuara për përcaktimin e aftësisë së ofertuesve apo kandidatëve në procedurat e prokurimit publik, mungesa e formularëve të përcaktuar për shpallje, mangësi në planifikimin e prokurimit publik etj.

Me nënshkrimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe Komuniteteve Evropiane dhe shteteve të saj anëtare (SHKSH)¹³ më 9 prill

¹⁰ Neni 24, Dekreti për rendin publik, Gazeta Zyrtare e RM Nr. 18/96

¹¹ Neni 26, Dekreti për Rendin Publik, Gazeta Zyrtare e RM Nr. 18/96

¹² Gazeta Zyrtare e Republikës RM Nr. 26/98, 50/01, 2/02, 24/03

¹³ Marrëveshja e Stabilizim Asociimit me Komunitetet Evropiane dhe shtetet e tyre anëtare (MSA) është korniza ekzistuese ligjore që rregullon marrëdhëniet e Republikës së Maqedonisë me Bashkimin Evropian. Republika e Maqedonisë është shteti i parë që ka nënshkruar MSA-në dhe shteti i parë në të cilin MSA-ja ka hyrë në fuqi, MSA-ja është nënshkruar më 9 prill 2001

2001, Republika e Maqedonisë, në pajtim me nenin 68¹⁴ të Marrëveshjes, mori përsipër obligimin që të harmonizojnë një pjesë të legjislacionit të brendshëm me të drejtën e Bashkimit Evropian. Ndër të tjera, obligimi për unifikimin i referohej edhe *Ligjit për Prokurim Publik*. Sipas Marrëveshjes, procedurat e prokurimit publik duhet të kryhen në bazë të mos diskriminimit dhe proporcionalitetit, veçanërisht në kuadër të Organizatës Botërore të Tregtisë.¹⁵

Kompanive (operatoreve) nga Republika e Maqedonisë, pavarësisht nëse janë të themeluara në Komunitet apo jo, me hyrjen në fuqi të Marrëveshjes, iu është dhënë mundësia për ofertë për lidhjen e kontratave sipas procedurave të Komunitetit në përputhje me rregullat e prokurimit të Komunitetit, me trajtim që nuk është më pak e favorshme se ajo e dhënë në kompanitë e Komunitetit.

Sipas Marrëveshjes, kompanive nga Komuniteti që nuk janë të themeluara në Republikën e Maqedonisë, jo më vonë se pesë vjet pas hyrjes në fuqi të Marrëveshjes, do t'u jepet qasje në procedurat për lidhjen e kontratës në Republikën e Maqedonisë dhe në përputhje me Ligjin për Prokurim Publik, me trajtim jo më pak të favorshëm se ai i paraparë për kompanitë e Republikës së Maqedonisë.

Sipas përcaktimeve të nenkreut II të kreut 5 të Ligjit të atëhershëm, pas hyrjes në fuqi të Marrëveshjes, kompanitë nga Komuniteti do të kenë akses në procedurat për lidhjen e një marrëveshjeje me trajtim jo më pak të favorshëm se ai i parashikuar për kompanitë nga Republikës së Maqedonisë.¹⁶ Detyrimet e përcaktuara nga Marrëveshja (SSA) dhe rregulloret e tjera të Bashkimit Evropian në fushën e prokurimit publik kontribuan në miratimin e një Ligji të ri për Prokurimin Publik në vitin 2002. Miratimi i këtij ligji paraqet bazë stabilitet për integrim më të shpejtë të Republikës së Maqedonisë në Bashkimin Evropian.¹⁷

Ky ligj përcaktoi parimet bazë për sigurimin e konkurrencës së ndershme, pozicionin e barabartë dhe jo diskriminues të ofertuesve, transparencën dhe publicitetin e procedurave të prokurimit publik dhe ndalimin e diskriminimit në lidhje me origjinën e ofertuesit ose vendin e origjinës së mallrave në një pozitë të barabartë dhe të pjesëmarrësve në treg.¹⁸

Siç e shikojmë legjislacioni maqedonas në fushën e prokurimit publik ka një histori relativisht të shkurtër. Praktika e prokurimit publik filloi me miratimin e Dekretit të parë për Prokurimin Publik në vitin 1996, pasuar nga Ligji i parë për Prokurimin Publik në vitin 1998, i ndjekur nga Ligji për Prokurimin Publik në vitin 2004, i cili ishte pjesërisht i harmonizuar me Direktivat e BE-së dhe prokurimin publik dhe rregullat e prokurimit të Bankës Botërore. Ligji me vone për Prokurimin Publik është miratuar në nëntor 2007, i cili ka pësuar 11 ndryshime dhe plotësime që nga dhjetori 2014.

në Luksemburg dhe pas ratifikimit të saj nga të gjithë nënshkruesit, ka hyrë në fuqi më 1 prill, 2004. Por edhe pse KLSH hyri në fuqi në vitin 2004, seksionet i MSA-së që rregullon tregtinë dhe çështjet tregtare hyri në fuqi më 1 qershor 2001 me Marrëveshjen e posaçme të përkohshme për tregti dhe çështje tregtare ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe Komunitetit Evropian. MSA ofron një kornizë për dialogun politik dhe forcon bashkëpunimin rajonal, promovon zgjerimin e tregjeve dhe marrëdhënieve ekonomike ndërmjet palëve dhe vendos bazën për ndihmën teknike dhe financiare.

¹⁴ Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë Nr. 28/01

¹⁵ Neni 72 pika 1, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 28/01.

¹⁶ Neni 72, pika 2 Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë Nr. 28/01

¹⁷ Gazeta Zyrtare e RM Nr. 19/04, 109/05

¹⁸ Neni 6, Gazeta Zyrtare e RM nr. 19/04, 109/05.

Jemi dëshmitarë se prokurimi publik në vendin tonë ka hyrë në një fazë zhvillimi me miratimin e ligjit ekzistues. Ai transpozoi direktivat e fundit të BE-së të miratuara në vitin 2014, të cilat modernizuan plotësisht sistemin tonë të prokurimit publik dhe e ngritën atë në nivelin e shteteve anëtare të Bashkimit Evropian.

Ligji i ri për Prokurimin Publik do të hyri në fuqi nga prilli I vitit 2019. Ligji i ri për prokurimin publik është në përputhje me legjislacionin e Bashkimit Evropian I cili siguron shpenzim racional të parave të shtetit, konkurrencë të lirë dhe të ndershme dhe transparencë në prokurimin publik. Ajo që është më e rëndësishme është që oferta ekonomikisht më e favorshme vendoset si kriter i vetëm për dhënien e kontratave ose marrëveshjeve për prokurim publik. Zbatimi i këtij kriteri mund të përfshijë tre qasje të ndryshme: vetëm çmimin, vetëm koston ose raportin më të mirë midis çmimit dhe cilësisë. Pavarësisht se cila qasje përdoret, një element ekonomik duhet të përfshihet gjithmonë gjatë vlerësimit të ofertave. Me vendosjen e ofertës ekonomikisht më të favorshme si kriter për dhënien e kontratave, përveç respektimit të direktivave të vitit 2014, hiqen efektet e shumta negative të përdorimit të mëparshëm të kriterit të çmimit më të ulët. Për gjitha këto do të flasim më poshtë.

I.2 Llojet e marrëveshjes për prokurim publik

Prokurimi është procesi i përzgjedhjes nga Autoritetet Kontraktore, me anë të një procesi konkurrimi publik, të operatorëve ekonomik me të cilët do të lidhë një kontratë publike për ofrimin e një malli, shërbimi ose punë(ndërtimi), kundrejt pagesës nga fondet publike. Ky proces konkurrimi, duke qenë se është i lidhur drejtpërsëdrejti me fonde publike, zhvillohet sipas disa rregullave të sanksionuara në legjislacionin e prokurimit publik.¹⁹

Prokurimi publik është një shtyllë thelbësore e qeverisjes strategjike dhe ofrimit të shërbimeve për qeveritë. Për shkak të vëllimit të madh të shpenzimeve që përfaqësojnë, prokurimet publike të mirëqeverisura, mundet dhe duhet të luajnë një rol kryesor në nxitjen e efikasitetit të sektorit publik dhe krijimin e besimit të qytetarëve. Sistemet e mirë-projektuara të prokurimit publik gjithashtu kontribuojnë për arritjen e qëllimeve urgjente të politikave si mbrojtja e mjedisit, inovacioni, vendet e reja të punës, dhe zhvillimin e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme.²⁰

Janë rregullat e prokurimit publik dhe parimet e sanksionuara në to, që mundësojnë miradministrimin e përdorimit të fondeve publike në procedurat e prokurimit. Ndaj në këtë pjesë të punimit, pa kaluar në aspektet analitike të zhvillimit të legjislacionit të prokurimeve publike në vendin tonë, më së pari duhet të ndalem në kuptimin që marrin parimet që udhëheqin procedurat e prokurimit publik, dhe rëndësinë e tyre për të garantuar të drejtat e operatorëve ekonomikë që marrin pjesë në këto procedura.

Prokurimet publike, si fushe relativisht e re, zhvillohen nën ndikim të Procedurës administrative, por veçanërisht për shkak të faktit se parimet e Procedurës administrative themelohen edhe te procedurat e veçanta administrative. Ne qofte se fillohet nga parimet kryesore të Procedurës administrative: parimi i ligjshmërisë, parimi i mbrojtjes së te

¹⁹ Sistemi i Prokurimit Publik, një prezantim i shkurtër dhe pyetjet më të shpeshta rreth tij –Klodiana Cankja, MA Reida Shahollari, dldp, intercooperation, swisscooperation office Albania - Tiranë 2009

²⁰ OECD, Recommendation of the Council on Public Procurement, 2015. Për më shumë: <https://www.oecd.org/gov/public-procurement/OECD-Recommendation-on-Public-Procurement.pdf>. Aksuesuar më 7.08.2021

drejtave të qytetareve dhe mbrojtja e interesit publik, parimi i efikasitetit, parimi i ekonomizimit të procesit, parimi i shkallës së dytë, nuk shpëtojnë të gjitha parimet e procedurës, sepse çdo dispozitë e Ligjit për procedurë të përgjithshme administrative paraqet prodhim të një parimi të mëparshëm principiell të ligjvënës, nga e cila teoretikët mund të formojnë ide që mund të fitojnë kuptim të parimit administrativ.²¹

Sipas nenit 2 të ligjit të vitit 2019 "Për prokurimin publik" i ndryshuar, Prokurimi publik mbështetet në 5 parime bazë:

- Parimi i ekonomizimit, efikasitetit dhe efektivitetit të përdorimit të prokurimit publik,²²
- Mosdiskriminimi i ofertuesve ose kandidatëve ose parimi i konkurrencës ndërmjet operatorëve ekonomikë,²³
- Transparencë në procedurat e prokurimit,²⁴
- Barazi në trajtimin e kërkesave dhe detyrimeve që u ngarkohen ofertuesve ose kandidatëve,²⁵
- Parimi i proporcionalitetit.²⁶

Parimi i ligjshmërisë nënkupton që organet publike të ushtrojnë veprimtarinë e tyre në përputhje me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë, me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara dhe legjislacionin e zbatueshëm në Republikën e Maqedonisë, brenda kufijve të kompetencave të tyre dhe në përputhje me qëllimin për të cilin janë dhënë këto kompetenca. Ai gjithashtu nënkupton se, të drejtat apo interesat e ligjshëm të një pale nuk mund të cenohen nga veprimi administrativ, përveç se kur parashikohet nga ligji dhe duke respektuar një proces të rregullt ligjor. Për autoritetet apo entet kontraktore, ashtu si për shtetin në tërësi, e drejta përbën bazën dhe kufijtë e veprimtarisë së tyre.

Kjo do të thotë që në procesin e prokurimit të mallrave, punëve apo shërbimeve nga një autoritet apo entit kontraktor, çdo veprim që çon në blerjen e tyre, duhet të kryhet në përputhje me kërkesat e legjislacionit në fuqi. Çdo veprim i autoritetit apo entit kontraktor, duhet të gjejë mbështetje të posaçme në një dispozitë ligjore. Në të kundërt, shkelja e parimit të ligjshmërisë, çon në mënyrë zinxhir në shkeljen e parimeve të tjera që duhet të karakterizojnë një procedurë prokurimi, në mbrojtje të interesit më të lartë publik.

Në përputhje me parimin e transparencës, autoritetet kontraktore kanë detyrimin të informojnë operatorët ekonomikë dhe publikun e gjerë për:

- fillimin e procedurës për dhënien e kontratës publike prokurimi;
- vendimet e marra gjatë procedurës dhe
- rezultatin e procedurave për dhënien e kontratave të prokurimit publik

²¹ Prokurime publike - Ma Aneta Mostrova Shkup 2011

²² Neni 4 i Ligjit për Furnizime Publike, 2019

²³ Neni 5 i Ligjit për Furnizime Publike, 2019

²⁴ Neni 6 i Ligjit për Furnizime Publike, 2019

²⁵ Neni 7 i Ligjit për Furnizime Publike, 2019

²⁶ Neni 8 i Ligjit për Furnizime Publike, 2019

(dhënia e kontratave dhe anulimi i procedurave)²⁷

Organet publike ushtrojnë veprimtarinë administrative në mënyrë transparente dhe në bashkëpunim të ngushtë me personat fizikë dhe juridikë të përfshirë në të. Por ky parim duhet zbatuar duke respektuar njëkohësisht parimin e të drejtës së informimit mbi procedurat e prokurimit publik, pa cenuar të drejtën e konfidencialitetit. Transparenca në procedurat e prokurimit ekonomik, është ajo që padyshim ka një rol të rëndësishëm në krijimin e besimit të publikut dhe të vetë operatorëve ekonomikë në këto procedura. Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit²⁸, po në funksion të transparencës, ka përcaktuar se, kërkesat minimale që do të përcaktohen nga autoriteti kontraktues janë ato kushte dhe karakteristika (veçanërisht fizike, funksionale dhe ligjore) që çdo tender duhet të plotësojë apo posedojë në mënyrë që të lejojë autoritetin kontraktues të akordojë kontratën në përputhje me kriteret e zgjedhura. Në mënyrë që të sigurohet transparenca dhe lënia gjurmë e procesit, të gjitha fazat duhet të dokumentohen në mënyrë të rregullt.

Për më tepër, për të gjithë tenderët, procedura duhet të paraqitet me shkrim. Mjetet elektronike të informimit dhe komunikimit mund të lehtësojnë në masë të madhe publikimin e kontratave dhe të rrisin efikasitetin dhe transparencën e proceseve të prokurimit. Ato duhet të bëhen mjete standarde të komunikimit dhe shkëmbimit të informacionit në procedurat e prokurimit, duke qenë se rrisin ndjeshëm mundësitë e operatorëve ekonomikë për të marrë pjesë në procedurat e prokurimit.²⁹

Elementët thelbësorë të një procedure prokurimi siç janë dokumentet e tenderit, kërkesat për pjesëmarrje, konfirmimi i konfliktit të interesit dhe ofertave, gjithmonë duhet të bëhet me shkrim, ndërsa komunikimi me gojë me operatorët ekonomikë duhet të vazhdojë të jetë i mundur, me kusht që përmbajtja e tij është e dokumentuar në një shkallë të mjaftueshme. Kjo është e nevojshme për të siguruar një nivel të mjaftueshëm të transparencës që lejon për të verifikuar nëse parimi i trajtimit të barabartë është respektuar. Në veçanti, është thelbësore që komunikimet me gojë me ofertuesit, të cilat mund të ndikojnë në përmbajtjen dhe vlerësimin e ofertave, të dokumentohen në një masë të mjaftueshme dhe me mjete të përshtatshme të tilla si të dhënat e shkruara ose audio, ose përmbledhje të elementëve kryesorë të komunikimit.³⁰

Transparenca dhe lënia gjurmë në procesin e vendimmarrjes në procedurat e prokurimit është thelbësore për të siguruar procedura të drejta, duke përfshirë luftën efektive ndaj

²⁷ Bogeva Mitsovska, M. Jovanovska, M. Argirovski, A. dhe Gligorievska, R. (2012). Zbatimi në praktikë i ligjit për prokurimin publik, botimi II, Shoqata e punonjësve financiarë të pushtetit vendor dhe ndërmarrjet publike-Veles: Transparenca dhe integriteti në procesin e dhënies së kontratave për prokurimi publik, 19

²⁸ Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit, datë 26 shkurt 2014 “Për prokurimin publik dhe që shfuqizon Direktivën 2004/18/KE”, e ndryshuar”, paragrafi 45. Numri CELEX 32014L0024, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Evropian, Seria L, nr.94, datë 28.3.2014

²⁹ Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit, datë 26 shkurt 2014 “Për prokurimin publik dhe që shfuqizon Direktivën 2004/18/KE”, e ndryshuar”, paragrafi 52. Numri CELEX 32014L0024, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Evropian, Seria L, nr.94, datë 28.3.2014.

³⁰ Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit, datë 26 shkurt 2014 “Për prokurimin publik dhe që shfuqizon Direktivën 2004/18/KE”, e ndryshuar”, paragrafi 58. Numri CELEX 32014L0024, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Evropian, Seria L, nr.94, datë 28.3.2014.

korupsionit dhe mashtrimit³¹. Nuk mund të mohohet dhe fakti se, aksesit në informacion dhe transparenca, kanë ndikim të konsiderueshëm edhe në ushtrimin e një lloji kontrolli mbi këto procedura, e për pasojë të vetë administrimit të fondeve publike.

Kushtetuta e RMV sanksionon një ndër parimet më themelore në një shtet të së drejtës, atë të barazisë përpara ligjit, që duhet të gjejë mishërim në çdo fushë të jetës social-ekonomike të një vendi. Por, nuk mjafton vetëm që ky parim të jetë i përcaktuar në ligj. Ai duhet të zbatohet efektivisht, dhe këtu nuk kanë si të bëjnë përjashtim procedurat e prokurimit publik.

Sipas praktikës së Gjykatës sonë Kushtetuese, ndodhemi para diskriminimit, pra trajtimit jo të barabartë, kur subjekte juridike që ndodhen në të njëjtën gjendje trajtohen në mënyrë të ndryshme pa justifikim ligjor të arsyeshëm dhe objektiv. Natyrisht që përkufizimi i çdo kriteri për ta cilësuar arsyetimin objektiv varet në një masë të madhe nga çmuarja e vlerave dhe nuk mund të jetë i përcaktuar në mënyrë precize.

Palët, që janë në situata të njëjta objektive, duhet të trajtohen në të njëjtën mënyrë. Në rastet të veçanta, kur bëhet një trajtim i diferencuar, ky trajtim duhet të justifikohet vetëm nga karakteristikat objektive që lidhen me rastin e veçantë.

Posaçërisht në procedurat e prokurimit publik, ligjvënësi ka sanksionuar një set rregullash dhe kriteresh që duhen respektuar për të shmangur diskriminimin dhe trajtimin jo të barabartë. Dhe këto rregulla, nisin që në ravijëzimin e një procedure prokurimi në fazat fillestare të planifikimit, pasi në këto procedura, edhe kushtet dhe kriteret që mund të përcaktohen për shpalljen e një kontrate fituese, mund të jenë të tilla që të çojnë në një kufizim të pjesëmarrjes, trajtimi jo të barabartë dhe diskriminues të operatorëve ekonomikë.

Specifikimet teknike të hartuara nga blerësit publik, duhet të lejojnë që prokurimi publik të jetë i hapur për konkurrencë, si dhe të arrihen objektivat e qëndrueshmërisë. Specifikimet teknike duhet të hartohen në mënyrë të tillë që të shmangët artificialisht ngushtimi i konkurrencës përmes kërkesave që favorizojnë një operator të caktuar ekonomik, duke pasqyruar karakteristikat kryesore të mallrave, shërbimeve ose punëve që ofrohen zakonisht nga ky operator ekonomik. Hartimi i specifikimeve teknike në drejtim të kërkesave funksionale dhe për zbatim në përgjithësi, lejon që objektivi të arrihet në mënyrën më të mirë të mundshme.³²

Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit, tregon kujdes të veçantë sa i takon nevojës për akses dhe trajtim të barabartë, në mënyrë që të mos dëmtohet konkurrenca. Për këtë qëllim, në mënyrë specifike përcakton se, nga pikëpamja e efekteve dëmtuese mbi konkurrencën, procedurat me negociim pa publikimin paraprak të njoftimit të kontratës duhet të përdoren vetëm në rrethana të jashtëzakonshme. Ky përjashtim duhet të limitohet në rastet kur publikimi është ose jo i mundur, për arsye të emergjencave ekstreme që janë shkaktuar nga ngjarje të paparashikuara dhe që nuk i atribuohen autoritetit

³¹ Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit, datë 26 shkurt 2014 “Për prokurimin publik dhe që shfuqizon Direktivën 2004/18/KE”, e ndryshuar”, paragrafi 126. Numri CELEX 32014L0024, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Evropian, Seria L, nr.94, datë 28.3.2014.

³² Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit, datë 26 shkurt 2014 “Për prokurimin publik dhe që shfuqizon Direktivën 2004/18/KE”, e ndryshuar”, paragrafi 74. Numri CELEX 32014L0024, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Evropian, Seria L, nr.94, datë 28.3.2014.

kontraktues, ose kur është e qartë që nga fillimi se publikimi nuk do të shkaktojë më shumë konkurrencë ose rezultate më të mira prokurimi, për shkak se ekziston objektivisht vetëm një operator ekonomik që mund të zbatojë kontratën. Ky është rasti i veprave të artit, ku identiteti i artistit në vetvete përcakton karakterin unik dhe vetë vlerën e objektit. Ekskluziviteti mund të lindë nga shkaqe të tjera, por vetëm situata të ekskluzivitetit objektiv mund të justifikojnë përdorimin e procedurës së negociuar pa publikim, kur gjendja e ekskluzivitetit nuk është krijuar nga vetë autoriteti kontraktues në kuadër të procedurës së prokurimit në të ardhmen. Por edhe në këtë rast, autoriteti apo enti kontraktor është i detyruar të japë arsyet pse nuk ka alternativa të arsyeshme ose zëvendësues të tillë si përdorimi i kanaleve alternative të shpërndarjes, përfshirë ato jashtë shtetit anëtar të autoritetit kontraktues ose marrja në konsideratë e produkteve, furnizimeve dhe shërbimeve të krahaseshme.³³

Forma më e lartë e lirisë ekonomike nënkupton të drejtën e pronës, lirinë e qarkullimit të fuqisë punëtore, të kapitalit dhe të mallrave pa asnjë kufizim dhe, se individë posedon të drejtën për të punuar, prodhuar, konsumuar dhe të drejtën për të investuar në mënyrën që i pëlqen dhe kjo nënkupton një liri e cila duhet mbrojtur nga organet e shteti. Liria e të vepruarit ekonomik përmban shumë të drejta dhe liri si liria e biznesit ose aftësia për të ndërtuar, zhvilluar dhe përmbyllur një sipërmarrje; poashtu edhe liria e tregtisë ose mungesa e pengesave lidhur me importin dhe eksportin e mallrave dhe shërbimeve të ndryshme, liria monetare që është si masë për garantim të qëndrueshmërisë të çmimit; liria fiskale mbi të ardhurat qoftë në nivel individual, qoftë në nivel afarist si mënyra të veçanta; e drejta e pronës si aftësi e individëve për të akumuluar, poseduar dhe disponuar sende duke qenë të lirë nga ndërhyrja e shtetit; liria e investimit dhe qarkullimit të lirë të kapitaleve, veçanërisht kapitalit të huaj, liria financiare dhe pavarësia nga kontrolli shtetëror, liria e punës për të ndërvepruar pa kufizime nga shteti.

Në procedurat e prokurimit publik, nevoja për respektimin e lirisë së veprimtarisë ekonomike është shumë planëshe, nga përcaktimi i kriterëve për prokurimin e një malli, pune apo shërbimi, e deri te mos vendosja e pengesave apo barrierave për pjesëmarrjen e operatorëve ekonomikë në secilën fazë të këtyre procedurave (siç mund të perceptohet vendosja e një tarife tepër të lartë për të ushtruar të drejtën e ankimit ndaj vendimmarrjes së autoritetit/entit kontraktor për ndonjë nga fazat e prokurimit publik).

Por nga ana tjetër, edhe mjetet elektronike që përdoren në procedurat e prokurimit publik, nuk duhet të jenë diskriminuese, që do të thotë së duhet të jenë gjerësisht në dispozicion dhe ndërvepruese me produktet e teknologjisë së informacionit (TIK) në përdorim të përgjithshëm dhe të cilat nuk e kufizojnë qasjen e operatorëve ekonomikë në procedurat e prokurimit. Përdorimi i mjeteve të tilla të komunikimit duhet gjithashtu të marrë në konsideratë aksesin për personat me aftësi të kufizuar.³⁴

³³ Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 26 shkurt 2014 “Për prokurimin publik dhe që shfuqizon Direktivën 2004/18/KE”, e ndryshuar”, paragrafi 50. Numri CELEX 32014L0024, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, Seria L, nr.94, datë 28.3.2014.

³⁴ Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 26 shkurt 2014 “Për prokurimin publik dhe që shfuqizon Direktivën 2004/18/KE”, e ndryshuar”, paragrafi 53. Numri CELEX 32014L0024, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, Seria L, nr.94, datë 28.3.2014

Parimi i integritetit kërkon ruajtjen e një standardi të lartë integriteti për të gjithë aktorët që kanë rol në një cikël të prokurimit publik³⁵. Ky parim, gjen pasqyrim jo vetëm në kërkesat që lidhen me integritetin e punonjësve/nëpunësve të autoriteteve dhe enteve kontraktore; në kërkesat për rekrutimin e anëtarëve dhe personave që angazhohen të ushtrorjnë funksionin në organet që kanë kompetenca monitoruese, mbikëqyrëse, apo shqyrtuese të procedurave të prokurimit publik (si në APP, apo KPP); por edhe me mjetet dhe format e kontrollit të vendimmarrjes së tyre. Nga ana tjetër, ky parim gjen zbatim edhe për operatorët ekonomikë, të cilët duhet të përmbushin disa kritere që lidhen me tregues të integritetit të tyre, siç është rasti i mosekzistencës së dënimeve të formës së prerë për operatorët ekonomikë, apo anëtarët e një organi administrimi, drejtues ose mbikëqyrës të tyre (aksionar ose ortak), apo me kompetenca përfaqësuese, vendimmarrjeje ose kontrolluese brenda operatorit ekonomik.

Dhe kjo kërkesë, gjen shtrirje specifike për një kategori veprash penale, konsumimi i të cilave i bën operatorët ekonomikë të papërshtatshëm dhe automatikisht të përjashtueshëm nga e drejta për të hyrë në marrëdhënie kontraktuale me një autoritet apo ent publik, përmes procedurave të prokurimit.

1.2.1 Marrëveshje për prokurim publik të mallrave

Objekt i kontratës për prokurimin publik të mallrave është blerja e një ose më shumë mallrave, nëpërmjet blerjes me pagesë të shtyrë ose dhënies me qira me ose pa opSION për blerjen e mallrave, kështu që kontratat për prokurimin publik të mallrave janë kontrata me interes financiar. e lidhur me shkrim ndërmjet një ose më shumë autoriteteve kontraktore nga njëra anë dhe një ose më shumë operatorëve ekonomikë nga ana tjetër, objekt i të cilave është prokurimi i një ose më shumë llojeve të mallrave, nëpërmjet blerjes së menjëhershme, blerjes me pagesë të shtyrë ose dhënies me qira me ose pa opSIONIN për të blerë mallrat.

Ne mund t'i përkufizojmë mallrat si lëndë të para, produkte, pajisje ose sende të tjera të të gjitha formave dhe madhësive, përfshirë edhe energjensat.

Ndonjëherë në praktikë lindin dilema të caktuara lidhur me llojin e kontratës për raste të veçanta. Kështu, për shembull, nëse blejmë softuer të përfunduar, bëhet fjalë për të punë me mallra. Nëse, nga ana tjetër, blejmë softuer me porosi, bëhet fjalë për blerjen e një shërbimi.

Gjatë blerjes së mallrave, mund të kërkojnë disa shërbime ose punë të lidhura për instalimin ose ngulitjen e tyre. Për shembull, nëse prokurohet një pajisje mjekësore komplekse që kërkon kushte të veçanta për instalimin dhe vënien në punë, vetë kontrata është një kontratë për prokurimin publik të mallrave të pajisjeve mjekësore, sepse objekti bazë është pajisja, pavarësisht se kontrata mund të përfshijë disa punime për përgatitjen e vendit ku do të instalohet, ose shërbime për instalimin, vënien në punë, shërbimet e sigurimit, transportin dhe shërbime të ngjashme në lidhje me objektin themelor.

1.2.2 Marrëveshje për prokurim publik të shërbimeve

Objekti i kontratës për prokurimin publik të shërbimeve është ofrimi i një ose më shumë shërbimeve, ku futen dy grupe shërbimesh, përkatësisht³⁶

³⁵ OECD, Recommendation of the Council on Public Procurement, 2015.faqe 7. Për më shumë: <https://www.oecd.org/gov/public-procurement/OECD-Recommendation-on-Public-Procurement.pdf>. Akseluar më 7.08.2021

³⁶ Neni 17

- grupi i parë

-shërbimet e mirëmbajtjes dhe riparimit, shërbimet e transportit rrugor dhe ajror, shërbimet e kërkimit dhe zhvillimit, kërkimi i opinionit publik dhe shërbimet e kërkimit të tregut, shërbimet e pastrimit dhe menaxhimit të pronës, sigurimet, bankat dhe investimet, telekomunikacioni, IT, kontabiliteti, auditimi, kontabiliteti, konsulenca, arkitektonike , inxhinieri, reklama, botime, printime dhe shërbime sanitare.

- Grupi dytë

- shërbimet e transportit hekurudhor dhe ujor, shërbimet e punësimit të përkohshëm, shërbimet hoteliere, hotelierike, ligjore, hetimore, arsimore, rekreative, kulturore, sportive dhe shërbime të tjera që nuk përfshihen në grupin e parë.

Kjo ndarje shërbimesh është edhe në përputhje me Direktivat e Bashkimit Evropian, ku shërbimet nga grupi i parë njihen edhe si shërbime prioritare, ndërsa shërbimet nga grupi i dytë si shërbime jo prioritare.

Në rastin e grupit të parë të shërbimeve zbatohen detyrimisht vetëm një numër i caktuar rregullash procedurale të përcaktuara me ligj me nenin 17 paragrafi 2 të Ligjit për Prokurimin Publik. Më konkretisht, me rastin e dhënies së kontratës së prokurimit publik për këto shërbime, me vlerë të parashikuar prej më shumë se 20.000 euro në denarë përfshirë TVSH-në, autoriteti kontraktues ka për obligim që të përgatisë specifikimet teknike të shërbimit dhe t'i dorëzojë Byrosë njoftimin për kontratën e lidhur për çdo kontratë kush do ta caktojë për këtë lloj shërbimi.

Kjo do të thotë se objektivat dhe parimet e transparencës, trajtimit të barabartë të operatorëve ekonomikë, mos diskriminimit, konkurrencës dhe përdorimit racional dhe efikas të fondeve publike janë kuadri në të cilin duhet të kryhet prokurimi dhe autoriteteve kontraktore lihen të lira të krijojnë vetë rregullat procedurale, në varësi të rastit konkret, të cilat do të sigurojnë edhe respektimin e parimeve.

Për prokurimet, nga grupi i dytë i shërbimeve me vlerë të parashikuar deri në 20.000 euro në denarë, autoriteti kontraktues ka për obligim që të mbajë evidencë për kontratat e lidhura dhe t'ia dorëzojë në formë elektronike Byrosë më së voni deri më 31 korrik. dhe deri më 31 janar për kontratat e lidhura në gjashtë muajt e mëparshëm.

Regjistrimet përmbajnë këto të dhëna: lëndën e kontratës së prokurimit publik, numrin e ofertave të pranuar, emrin/titullin e mbajtësit të prokurimit, vlerën e kontratës/faturës së lidhur si dhe datën e kontratës, d.m.th. faturë.

Në rast se kontrata për prokurimin publik, objekti bazë i së cilës është ofrimi i shërbimeve, përfshin edhe disa veprimtari ndërtimore, sipas nenit 17 të ligjit, ajo do të konsiderohet si kontratë për prokurimin publik të shërbimeve.

1.2.3 Marrëveshje për prokurim publik të punëve

Kontrata për prokurimin publik të punëve përcaktohet si një kontratë që ka për objekt:

- Kryerja e veprimtarive të ndërtimit ose kryerja e ndërtimit
- Projektimin dhe kryerjen e veprimtarive të ndërtimit ose projektimin dhe kryerjen e ndërtimit ose

- Realizimi, me çdo mjet, i një ndërtese që plotëson kërkesat e përcaktuara nga autoriteti kontraktor dhe që në vetvete përmbush një funksion të caktuar tekniko-ekonomik.

Me dekret qeveria përcaktoi llojet e veprimtarive ndërtimore që janë objekt i kontratës për prokurimin publik të punimeve.

Pra, kontratat për prokurimin publik të punëve janë kontrata me interes financiar të lidhura me shkrim ndërmjet një ose më shumë autoriteteve kontraktore nga njëra anë dhe një ose më shumë operatorëve ekonomikë nga ana tjetër, objekt i të cilave është kryerja e veprimtarive të ndërtimit ose kryerja e ndërtimit, projektimit dhe ekzekutimit të ndërtimit ose realizimit me çdo mjet, të një ndërtimi që plotëson kërkesat e përcaktuara nga autoriteti kontraktor dhe që në vetvete përmbush një funksion të caktuar tekniko-ekonomik.

1.2.4 Marrëveshje kornizë (kuadër)

Direktiva e BE-së ³⁷për sektorin publik klasik parashikon dispozita që mundësojnë përdorimin e marrëveshjeve kuadër në të cilat të gjitha kushtet për dhënien e kontratës së prokurimit publik përcaktohen në momentin e lidhjes së marrëveshjes. Për marrëveshjet sektoriale, përdorimi i këtij lloji të marrëveshjeve kuadër lejohej edhe nga Direktiva e mëparshme.

Marrëveshjet kornizë si mënyrë e veçantë e dhënies së kontratës për prokurim publik në Republikën e Maqedonisë është futur me Ligjin për prokurim publik nga viti 2007. Marrëveshjet kuadër synojnë të sigurojnë efikasitet, ekonomi dhe racionalitet më të madh në procedurat për dhënien e kontratës së prokurimit publik. Marrëveshjet kuadër zbatohen në praktikë më shpesh kur autoriteti kontraktor ka nevojë të prokurojë shërbime ose mallra konsumi, kur nuk dihet koha e saktë dhe as sasia që do t'i nevojitet, për prokurimin e mirëmbajtjes dhe servisit të vazhdueshëm, kur çmimi dhe kushtet për dorëzimin e artikullit janë subjekt i ndryshimit ose kur ekziston mundësia që një artikull i caktuar i prokurimit të nevojitet përsëri pas një periudhe të caktuar kohore.

Përkufizimi i marrëveshjeve kuadër sipas Direktivës për prokurimin publik në sektorin publik klasik dhe direktivës për prokurimin publik në aktivitetet komunale është i njëjtë. "Marrëveshja kuadër është një marrëveshje me shkrim ndërmjet një ose më shumë autoriteteve kontraktore dhe një ose më shumë operatorëve ekonomikë për të përcaktuar kushtet bazë që do të rregullojnë kontratat e prokurimit publik që do të jepen gjatë një periudhe të caktuar, veçanërisht në aspektin e çmimit dhe (aty ku është e mundur) sasisë e parashikuara, të cilat janë elemente të kontratave që do të jepen në një periudhë të caktuar kohore."³⁸

Shtetet anëtare të Bashkimit Evropian kanë një përvojë pozitive në aplikimi i marrëveshjeve kuadër si një mënyrë e veçantë e dhënies së kontratave të prokurimit publik. Zbatimi i marrëveshjeve kuadër ka avantazhet e veta: zvogëlojnë kohën dhe kostot e rishpalljes, mundësojnë prokurim të shpejtë kur lind nevoja, mundëson ndarjen e prokurimeve të mëdha në disa pjesë logjike më të vogla, mundëson konkurrencë të vazhdueshme ndërmjet ekonomive. operatorët që janë palë kontraktuese në marrëveshjen kuadër, nuk krijojnë detyrim për autoritetin kontraktor që të kryejë prokurimin e sasive të parashikuara, etj.

Dispozitat për marrëveshjet kuadër të përfshira në Direktivën e Sektorit Klasik dallojnë midis dy llojeve të marrëveshjeve kuadër:

³⁷ Direktiva e Këshillit të Bashkimit Evropian 2004/18/BE

³⁸ Neni 1 (5) i Direktivës së Sektorit Publik dhe Neni 1 (4) i Direktivës së Shërbimeve Komunale

- ❖ Marrëveshjet kuadër në të cilat përcaktohen të gjitha kushtet për dhënien e kontratës së prokurimit publik dhe
- ❖ Marrëveshjet kuadër në të cilat jo të gjitha kushtet për dhënien e kontratës së prokurimit publik (strico sensu).

Marrëveshjet kuadër me një operator ekonomik në të cilat nuk përcaktohen të gjitha kushtet (marrëveshjet kuadër - strictu sensu), kontratat e prokurimit publik jepen në atë mënyrë që para çdo dhënieje të kontratës speciale, autoriteti kontraktues kërkon me shkrim nga operatori ekonomik që të të përcaktojë saktësisht kushtet në të cilat do të fitohet kontrata e prokurimit publik. Në këto marrëveshje kuadër është e nevojshme që paraprakisht të përcaktohet saktë specifikimi teknik, për arsye se ai nuk mund të ndryshohet më tej.

Marrëveshja kuadër mund të lidhet për një kohëzgjatje që është e përshtatshme për natyrën e subjektit të prokurimit, por jo më shumë se tre vjet. Sipas Direktivave të Bashkimit Evropian, kohëzgjatja e marrëveshjeve kuadër nuk duhet të jetë më e gjatë se katër vjet. Autoritetet kontraktore nuk mund të përdorin marrëveshje kuadër për të penguar, kufizuar ose shtrembëruar konkurrencë.

Ne e dimë që marrëveshjet kuadër nuk janë procedura për prokurim publik apo lloje kontratash, por një mënyrë e veçantë e zbatimit të procedurës që rekomandohet të përdoret për të plotësuar nevojat e vendosura që përsëriten dhe autoriteti kontraktor nuk e di paraprakisht as sasinë që do t'i duhet për kohën e saktë e shfaqjes së nevojës.

Organet qendrore të prokurimit përdorin shumë shpesh marrëveshjet kuadër. Ato mund të kombinohen lehtësisht dhe të përdoren për prokurime në grup, për shembull për nevojat e organeve qeveritare ose institucioneve publike, themeluesi i të cilave është shteti, ato mund të zbatohen në mënyrë qendrore nga një autoritet kontraktor i krijuar me një akt të qeverisë, një organ qendror/kontraktor. autoriteti në fushën e shëndetësisë mund në emër të disa ofertuesve për prokurimin e autoambulancave.

Shembull tjetër mund të jetë prokurimi për nevojat e organeve të njësisë të vetëqeverisjes vendore dhe shërbimeve publike themelues i të cilave është vetëqeverisja lokale, për të përcaktuar me akt autoritetin kontraktor që do të zbatojë një procedurë duke lidhur marrëveshjen kuadër me një ose më shumë ofertues për rikonstruksionin e shkollave të territorit të bashkisë apo disa bashkive fqinje të zbatojnë një procedurë duke lidhur një marrëveshje kuadër për prokurimin e shërbimeve të mirëmbajtjes së rrugëve me një ofertues.

1.2.5 Marrëveshje e kombinuar për prokurime publike

Ligji për prokurimin publik jep gjithashtu një përgjigje në pyetjen se si të veprohet kur ndodh një prokurim i kombinuar i mallrave dhe shërbimeve. Ngjashëm me nenin e mësipërm, nëse mallrat kanë një peshë më të madhe në vlerën e parashikuar se shërbimet, do të konsiderohet se kontrata është një kontratë për prokurimin publik të mallrave dhe anasjelltas.

Kjo përdoret vetëm për qëllime të raportimit statistikor dhe nuk ka implikime praktike pasi të njëjtat rregulla zbatohen për të dy llojet e kontratave.

1.2.6 Përjashtime nga zbatimi Ligjit për Prokurime Publike

Autoritetet kontraktuese janë të detyruara të zbatojnë Ligjin për Prokurimin Publik gjatë kryerjes së prokurimeve të tyre, me përjashtim të rasteve kur ligji e përjashton detyrimin për zbatimin e tij. Përjashtimet e përgjithshme nga zbatimi i Ligjit për Prokurimin Publik

rregullohen me nenkapitullin 5 të Ligjit dhe ato i referohen autoriteteve kontraktuese nga sektori klasik, dhe përjashtimet e veçanta nga zbatimi i Ligjit për Prokurimin Publik i referohen vetëmmarrëveshjet sektoriale.

Nenkapitulli 5 rregullon një çështje shumë domethënëse, përkatësisht përjashtimet nga zbatimi i ligjit. Përkatësisht, përkundër parimeve themelore të ligjit për publicitet, transparencë dhe trajtim të barabartë të operatorëve ekonomikë, në praktikë gjithmonë ekzistojnë situata të caktuara për shkak të të cilave nuk është e mundur të kryhet një procedurë e prokurimit publik.

Autoritetet sektoriale kontraktuese kanë të drejtë të përdorin përjashtimet e përgjithshme nga zbatimi i Ligjit për Prokurimin Publik.

Arsyeja e ekzistencës së përjashtimeve të veçanta për kontratat sektoriale buron nga vetë natyra e autoriteteve kontraktore që i japin ato dhe të cilat ndryshojnë dukshëm nga sektori klasik.

A) Përjashtimet e përgjithshme

Dispozitat e këtij ligji nuk zbatohen për

1. Prokurimet publike dhe konkurset për zgjedhjen e zgjidhjeve konceptuale që autoriteti kontraktor zbaton ose organizon sipas procedurave që ndryshojnë nga procedurat e përcaktuara nga ky ligj dhe që përcaktohen nga një instrument ligjor që krijon detyrime juridike ndërkombëtare, siç është një marrëveshje ndërkombëtare, e lidhur ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe një shteti tjetër dhe që përfshin mallra, shërbime ose punë të destinuara për zbatimin ose shfrytëzimin e përbashkët të projektit nga vendet nënshkruese të asaj marrëveshjeje ndërkombëtare.

Neni 23 është shumë i rëndësishëm sepse rregullon përjashtimet e përgjithshme nga zbatimi i ligjit.

Mund të vërehet se shumica e arsyeve për përjashtim nga zbatimi i ligjit janë të ngjashme ose të njëjta si në ligjin e mëparshëm. Mirëpo, është ndryshe që në këtë ligj përjashtimet e përgjithshme (që zbatohen në sektorin publik klasik dhe për veprimtaritë sektoriale) dhe përjashtimet e veçanta (që zbatohen vetëm për veprimtaritë sektoriale) rregullohen në këtë nen në një vend.

Arsyeja e parë për përjashtimin nga zbatimi i ligjit ka të bëjë me prokurimet publike që kryhen sipas procedurave të ndryshme nga procedurat që janë përcaktuar me ligjin për prokurime publike dhe që janë të përcaktuara me marrëveshje ndërkombëtare të lidhur në mes të Republikës së Maqedonisë së Veriut, dhe një shtet tjetër dhe që janë të destinuara për zbatimin e përbashkët të një projekti nga vendet nënshkruese të asaj marrëveshjeje. Për shembull, nëse Maqedonia dëshiron të ndërtojë një termocentral të përbashkët me vendet e tjera fqinje, blerjet e nevojshme për ndërtimin e termocentralit nuk do të bëhen në përputhje me Ligjin për Prokurim Publik të Maqedonisë. Kusht për zbatimin e këtij përjashtimi është që mënyra e kryerjes së blerjeve të nevojshme të përcaktohet në vetë marrëveshjen ndërkombëtare.

2. Përjashtimi i dytë nga zbatimi i Ligjit për prokurime publike ka të bëjë me përfaqësitë diplomatike-konsullore të Republikës së Maqedonisë jashtë vendit, ky përjashtim është futur si risi me ndryshimet në Ligjin për prokurim publik në dhjetor të vitit 2011 dhe ka për qëllim të prezantojë një regjim prokurimi më fleksibël kur bëhet fjalë për blerjet në shkallë të vogël. Me rastin e dhënies së kontratës për

prokurim publik për nevojat e përfaqësive diplomatike konsullore të Republikës së Maqedonisë jashtë vendit me vlerë të parashikuar deri në 20.000 euro në vlerë ekuivalente në denarë për mallra dhe shërbime, gjegjësisht deri në 50.000 euro në vlerë ekuivalente në denarë për punë. , Ligji i referohet aplikimit vetëm të një numri të caktuar anëtarësh, jo detyrimi për të zbatuar të gjitha rregullat procedurale. Obligimi për zbatimin e të gjitha rregullave procedurale nga Ligji vlen vetëm për blerjet mbi kufirin prej 20.000 euro në vlerë ekuivalente në denarë për mallra dhe shërbime, gjegjësisht 50.000 euro në vlerë kundërvlerë në denarë për punë. Për shembull, përfaqësia diplomatiko-konsullore e Republikës së Maqedonisë në Kanada, për blerjen e shpenzimeve të zyrës deri në 4000 euro në vit, nëse nuk do të ekzistonte ky përjashtim, do të duhej të shpallte njoftim në Sistemin Elektronik për Prokurim Publik dhe të zhvillojë një ankand elektronik.

3. Përjashtimi i tretë zbatohet kur kontrata klasifikohet si "sekret shtetëror" nga një autoritet kompetent në përputhje me rregulloret për informacionin e klasifikuar ose ekzekutimi i kontratës kërkon masa dhe procedura të veçanta sigurie në përputhje me rregulloret në fuqi. Nëse një kontratë e caktuar e prokurimit publik klasifikohet me një nivel më të ulët sigurie sipas rregulloreve të klasifikimit të informacionit, për shembull me "konfidenciale" ose "rreptësisht konfidenciale", lind pyetja nëse do të zbatohet edhe ky përjashtim nga zbatimi i ligjit për kontratat e tilla të prokurimit publik. "Praktika evropiane tregon se është e mundur të përdoren nivele më të ulëta të klasifikimit të sigurisë së informacionit për një përjashtim nga zbatimi i rregulloreve të prokurimit publik, por kjo bëhet rast pas rasti, në varësi të pjesëve të procedurës që klasifikohen dhe vetë subjekti në blerje."³⁹
4. Grupi i katërt i përjashtimeve i referohet kontratave të prokurimit publik të shërbimeve përkatësisht:
 - Kontratat për prokurimin publik të shërbimeve që kanë për objekt blerjen ose dhënien me qira të tokës ose pasurive të tjera të paluajtshme dhe të drejtat që rrjedhin prej tyre, me përjashtim të dhënies së kontratave për prokurimin publik të shërbimeve financiare që lidhen me kontratat e blerjes ose të qirasë. "⁴⁰ Përjashtimi vlen vetëm për blerjen ose dhënien me qira të tokës dhe pasurive të paluajtshme të ndërtuara në tokë. Por nëse bëhet fjalë për blerjen ose marrjen me qira të tokës në të cilën nuk është ndërtuar pasuria e paluajtshme dhe për kompletimin e pasurisë së paluajtshme që ndodhet në tokë, Ligji për Prokurimin Publik do të zbatohet në tërësi dhe ndërtimi i pasurisë së paluajtshme do të përbëjnë një kontratë për prokurimin publik të punimeve.
 - Kontratat për prokurimin publik të shërbimeve që kanë të bëjnë me blerjen, zhvillimin, prodhimin ose bashkëprodhimin e materialit programor nga

³⁹ Bogeve Mitsovska, M. Jovanovska, M. Argirovski, A. dhe Gligorievska, R. (2012). Zbatimi i ligjit për prokurimin publik në praktikë, botimi II, Shoqata e punonjësve financiarë të pushtetit lokal dhe ndërmarrjeve publike - Veles: Zbatimi dhe përjashtimet, 46

⁴⁰ Neni 23, paragrafi 1., Ligji për Prokurimin Publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë", nr. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 dhe 51/11 dhe "Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut", 96/19 dhe 110/19).

shtëpitë radiotelevizive, ose për kushtet e transmetimit radioteleviziv të një programi.⁴¹

- Kontratat e prokurimit publik që i referohen kontratave për punësimi. Ky përjashtim vlen për kontratat e punës ndërmjet punëdhënësit dhe punëmarrësit në përputhje me rregulloret e marrëdhënieve të punës. Ky përjashtim nuk përfshin kontratat për punësim të përkohshëm që i përkasin grupit të të ashtuquajturave "shërbime jo prioritare" që janë të rregulluara në nenin 23 paragrafi 3 të Ligjit për Prokurim Publik. Këtu shpesh lind pyetja, a janë, në përputhje me Ligjin për Prokurimin Publik, kontratat në punë përjashtim nga zbatimi i ligjit për prokurimin publik? Dhe arrijmë në konkludim që Kontratat e punës janë të rregulluara me Ligjin për Marrëdhëniet e Detyrimeve, ndërsa punësimi i personave me kontratë të punës është i rregulluar me Ligjin për transformimin e marrëdhënieve të punës. Prandaj me rastin e lidhjes së kësaj lloj kontrate zbatohen rregullat materiale të përmendura më parë. Shpesh herë ana lind dhe pyetja dhe a i nënshtrohet zbatimit të ligjit zgjedhja e agjencisë së punësimit të përkohshëm? Përgjigja është se po, zgjedhja e agjencisë së punësimit të përkohshëm i nënshtrohet zbatimit të ligjit dhe duhet të zbatohet një procedurë e përshtatshme e prokurimit publik.
5. Kontratat për prokurimin publik të shërbimeve që "i referohen shërbimeve për zhvillim dhe kërkim shkencor, me përjashtim të rastit kur rezultatet përdoren ekskluzivisht për kryerjen e funksioneve dhe kompetencave të autoriteteve kontraktore, me kusht që shërbimi të paguhet plotësisht nga autoriteti kontraktor".⁴² Me këtë Përjashtim nga zbatimi i Ligjit bëjnë ato autoritete kontraktore që kryejnë shërbime zhvillimore dhe kërkimore për të mirën publike, p.sh.: kërkimi bërthamor, kërkimi mbi burimet alternative të energjisë etj. Këtu ligji nuk zbatohet për shërbimet e kërkimit dhe zhvillimit në rastet kur autoriteti kontraktor përfiton prej tyre për përdorim të tij gjatë kryerjes së veprimtarive të tij dhe kur paguan plotësisht për marrjen e këtyre shërbimeve.
6. Shërbimet që autoriteti kontraktor ia cakton një autoriteti tjetër kontraktor ose një shoqate autoritetesh kontraktore. nëse kanë të drejtë ekskluzive të bazuar në ligj, akt nënligjor ose akt administrativ. Ky përjashtim nga zbatimi ishte i përfshirë në ligjin e mëparshëm në nenin 10, kështu që nuk paraqet ndonjë të re në këtë ligj. Ai paraqet një përjashtim nga zbatimi i rregullave të ligjit në ato raste kur shërbimi prokurohet nga një autoritet tjetër kontraktor që ka të drejtën ekskluzive për ofrimin e këtyre shërbimeve. Këtu lind shpesh here pyetja si p.sh. A mund të zbatohet përjashtimi nga neni 23 paragrafi 1 pika 4 të Ligjit për Prokurim Publik për prokurimin e energjisë elektrike? Përgjigja është se Jo, ky përjashtim nuk mund të zbatohet kur blini energji elektrike. Ky përjashtim vlen për blerjet e shërbimeve, dhe energjia elektrike është ose paraqet mall.

⁴¹ Neni 23 paragrafi 3 2 Ligji për Prokurimin Publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise nr. 136/07, 130/08, 97/10, 53/11 dhe 185/11)

⁴² Neni 23 paragrafi 5 Ligji për Prokurimin Publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise nr. 136/07, 130/08, 97/10, 53/11 dhe 185/11)

7. Prokurimet publike dhe bashkëkurset për zgjedhjen e një zgjidhjeje ideale, nëse kryhen nga një autoritet kontraktor që siguron faturat postare të nenit 16 paragrafi 2 pika B të këtij ligji, për realizimin e veprimtarive.
8. Prokurimet publike në veprimtaritë sektoriale, të cilat kryhen për qëllime shitje të mëtejshme ose dhënie me qira palëve të treta, me kusht që autoriteti kontraktor të mos ketë të drejta të veçanta ose ekskluzive për të shitur ose dhënë me qira objektin e prokurimit, dhe subjektet e tjera janë të lira. për të shitur ose marrë me qira sipas të njëjtave kushte.
9. Prokurimet publike dhe konkurset për përzgjedhjen e zgjidhjeve konceptuale që autoritetet kontraktore nga neni 9 pika D dhe C të këtij ligji kryejnë në funksion të kryerjes së veprimtarive sektoriale jashtë vendit.
10. Prokurimi publik objekt i të cilit është prokurimi i ujit, nëse është dhënë nga autoriteti kontraktues që kryen një ose më shumë veprimtari sektoriale nga neni 13 paragrafi 1 i këtij ligji.
11. Blerjet publike, objekt i të cilave është blerja e energjisë ose lëndëve djegëse për prodhimin e energjisë, nëse janë dhënë nga autoriteti kontraktues që kryen një ose më shumë veprimtari sektoriale nga neni 11 paragrafi 1, neni 12 paragrafi 1 ose neni 17 i këtij ligji.

I.3 Palët

Te kontratat e prokurimit publik, "blerësi" është autoriteti kontraktor dhe "shitësi" është operatori ekonomik. Autoriteti kontraktor është ne parim një organ publik, ndërsa operatori ekonomik është ne parim një person i se drejtës private. Megjithatë, ne raste të veçanta, për të dy palët, mund të jete edhe anasjelltas, që do të thotë se autoriteti kontraktor mund të rezultojë formalisht një person i se drejtës private dhe operatori ekonomik mund të jetë një organ publik. Ne këto kushte, nga përcaktimi i qarte i subjekteve që kanë cilësinë e autoritetit kontraktues dhe të operatorit ekonomik, do të varet edhe fusha e zbatimit të Ligjit "Për Prokurimin Publik".

Për rrjedhojë, është e nevojshme që të procedojmë me identifikimin konkret të kontratat e prokurimit publik të autoritetit kontraktor dhe të operatorit ekonomik.

3.1. Organi Kontraktues

Konform logjikës së direktivave evropiane, për Prokurimin Publik", ka një koncept mjaft të gjere të nocionit të autoritetit ose organin kontraktor.

Neni 9 i këtij ligji është identik me nenin 4 të ligjit të mëparshëm, pra përkufizimi i autoriteteve kontraktore, pra subjekteve që i nënshtrohen këtij ligji, është i njëjtë. Kështu, neni 9 parashikon pesë kategori të autoriteteve kontraktore, ku tre të parat janë autoritete kontraktore të sektorit publik klasik, ndërsa kategoria e katërt dhe e pestë janë autoritete kontraktore sektoriale.

Neni 9 i këtij ligji, përcakton se "Autoritet kontraktor është çdo ent, që i nënshtrohet këtij ligji për zbatimin e kontratave të tij publike. Këto ente janë:

institucionet kushtetuese, institucionet e tjera qendrore, institucionet qendrore të pavarura dhe njësitë e qeverisjes vendore;...".Për rrjedhojë, ne baze të kësaj dispozite,

organet publike kushtetuese (Kuvendi, Këshilli i Ministrave, Avokati i Popullit, Presidenti i Republikës, Gjykata Kushtetuese, Prokuroria, Kontrolli i Lartë i Shtetit, etj.), organet publike te qeverise qendrore (Ministritë, organet publike ne varësi, etj.), organet publike te qeverisë vendore (bashkitë, qarqet, etj.), si dhe organet publike te pavarura (Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, etj.), te gjithë mund te kenë cilësinë e autoritetit kontraktor.

Kategoria e dytë e autoriteteve kontraktore përcaktohet në pikën B dhe mbulon një gamë të gjerë personash juridikë. Në Direktivat e BE-së për Prokurimin Publik, këto autoritete kontraktore njihen si “Bodies governed by public law”.

Për rrjedhojë, të gjithë këto organe publike, nga momenti qe blejnë mallra, shërbime apo kërkojnë të kryejnë realizimin e punimeve te caktuara, janë te detyruar qe te procedojnë nëpërmjet procedurës përzgjedhëse te prokurimit, ne baze te "Për Prokurimin Publik", dhe kontrata eventuale qe do të lidhin, do te ketë cilësinë e një kontrate administrative prokurimi publik.

Është edhe një dispozitë që e zgjeron ne maksimum cilësinë e autoritetit kontraktor, pasi për te marre këtë cilësi, mjafton qe enti, i se drejtës publike apo i se drejtës private, i cili kryen veprimtari ne “sektorët e shërbimit ujqor, energjetik, te transportit dhe shërbimit postar, te ketë një te drejte te veçante apo ekskluzive ne njërën apo ne disa nga këto sektorë, si për shembull një shoqëri tregtare qe nuk kontrollohet nga Shteti (pa ndikim dominues) dhe qe mban një licence qe i jep te drejta te veçanta ose ekskluzive ne veprimtaritë e sektorëve te shërbimit ujqor, energjetik, te transportit dhe shërbimit postar. Kjo shoqëri tregtare do te ketë cilësinë e autoritetit kontraktore dhe për rrjedhoje, për blerjet qe do t'i duhet te beje, përgjatë ushtrimit te kësaj veprimtarie, do te duhet te zbatoje procedurat përzgjedhëse te prokurimit, ne bazë të Ligjit "Për Prokurimin Publik", dhe kontrata eventuale qe do te lidhe, eventualisht me një person tjetër te se drejtës private, do te ketë cilësinë e një kontrate administrative prokurimi publik.

Për rrjedhoje, të gjithë këto autoritete kontraktore si më sipër, nga momenti që blejnë mallra, shërbime apo kërkojnë të kryejnë realizimin e punimeve të caktuara, janë të detyruar që të procedojnë nëpërmjet procedurës përzgjedhëse të prokurimit.

1.3.2 Operatori Ekonomik

Në bazë të Ligjit "Për Prokurimin Publik", operatorë ekonomik janë të gjithë kontraktuesit, furnizuesit dhe sipërmarrësit e shërbimeve, pa bere dallim ndërmjet tyre", dhe Neni 2 paragrafi 6 saktëson se "Kontraktues, furnizues dhe sipërmarrës i shërbimit është çdo person fizik, juridik apo ent publik ose grup personash dhe/ose organesh te tilla, qe ofrojnë ne treg sipërmarrjen e një ose disa punëve, furnizimin me mallra ose shërbime". Për rrjedhoje, cilësinë e operatorit ekonomik e kane ne radhe te pare personat e se drejtës private, qofshin këto persona fizike ose juridike.

Siç rezulton nga dispozita te Ligjit "Për Prokurimin Publik", operatorët ekonomike duhet te jene subjekte "qe ofrojnë ne treg sipërmarrjen e një ose disa punëve, furnizimin me mallra ose shërbime". Kështu, cilësia e operatorit ekonomik vjen nga aftësia për te ofruar ne një treg ku ka konkurrence sipërmarrjen e punëve, furnizimin me mallra ose shërbime.

Gjykata e Drejtësisë se Bashkimit Evropian, përgjatë jurisprudencës se saj rreth zbatimit dhe interpretimit të direktivave evropiane rreth prokurimeve publike, ka dalë në dy përjashtime të rëndësishme të cilësisë së operatorit ekonomik, dhe që për rrjedhojë, lejojnë lidhjen e kontratës së prokurimit publik, pa qenë nevoja që të zbatohen procedurat përzgjedhëse të direktivave evropiane.

Se pari, një përjashtim mjaft i rëndësishëm dhe interesant, për sa i përket cilësisë së operatorit ekonomik, është krijuar nga jurisprudenca e kontratave in house të GJDBE. Dihet se direktivat e BE, në bazë të parimit të transparencës, trajtimit të barabartë dhe të mosdiskriminimit, imponojnë respektimin e procedurave dhe rregullave për njoftimin, publikimin dhe vënien në konkurrencë, të kontratave të lidhura nga një person publik (autoritet kontraktues) me një person tjetër të së drejtës publike apo private, që ka personalitet juridik të veçantë nga autoriteti kontraktues. Për arsye të ndryshme që kanë të bëjnë me mënyrën e organizimit të autoritetit kontraktues, ndodh që autoriteti kontraktues të ndajë disa funksione administrative nga të tjerat, duke krijuar një person juridik tjetër të së drejtës publike apo të së drejtës private, të pajisur me personalitet juridik të veçantë.

Kur personi publik autoritet kontraktues ngarkon këtë person juridik, publik apo privat, që ai vetë ka krijuar, me detyrën që të ekzekutojë shërbime të caktuara, ndodh që të lidhin një kontratë me objekt veprimtarinë që do të ushtroje (furnizim me mall, punë, shërbime, etj.) personi juridik, të drejtat dhe detyrimet e palëve, si dhe pagesa e këtij personi juridik. Në një kontratë të tillë, në parim, dallohen karakteristikat e prokurimit publik, që normalisht dhe për pasoje, sjellin zbatimin e direktivave evropiane rreth prokurimit publik, në lidhje me njoftimin, publikimin dhe vënien në konkurrencë. Në këtë rast, GJDBE ka krijuar një përjashtim për zbatimin e direktivave evropiane rreth prokurimit publik, kur kontrata përben një marrëveshje të brendshme midis strukturave, që edhe pse janë juridikisht të ndryshme, me personalitet juridik të veçantë, në fakt janë substancialisht të njëjta.

Këto kontrata që i shpëtojnë rregullave të BE rreth prokurimit publik, quhen kontratat in house (kontratat brenda shtëpisë). GJDBE e ka pranuar këtë përjashtim me vendimin me numër çështje C-107/98, datë 18.11.1999 Teckalkunder Commune de Vianoet Azienda Gas-Acqua Consorziata (AGAC) di Reggio Emilio, ku është shprehur se direktivat e BE mbi prokurimet publike, nuk zbatohen "në hipotezën kur, se pari, personi publik ushtron mbi personin në fjalë [operatorin ekonomik] një kontroll analog me kontrollin që ushtron mbi strukturat e tij dhe se dyti, kur ky person [operatori ekonomik] kryen thelbin e veprimtarisë së tij me personin apo personat publik që e kanë në kontroll".

Për rrjedhojë, një kontratë e lidhur në këtë kontekst, nuk ka arsye pse t'i nënshtrohet rregullave evropiane të konkurrencës dhe të trajtimit të barabartë, pasi në të vërtetë, dy palët kontraktuese janë të lidhura me njëra tjetrën nëpërmjet varësisë dhe kontrollit të personit publik mbi personin tjetër juridik, të së drejtës publike apo private. Megjithatë, GJDBE e ka bërë mjaft të qartë që një përjashtim i tillë nga cilësia e operatorit ekonomik dhe për rrjedhojë nga zbatimi i direktivave evropiane rreth prokurimeve publike është tepër i kufizuar, për arsye se duhet bërë një kontroll i rreptë i kushteve për të konsideruar që jemi përballë një kontrate in house. Kështu, në vendimin me numër çështje C-26/03, datë 11.01.2005, Stadt Halle dhe të tjerë, GJDBE ka vlerësuar se "pjesëmarrja minoritare e një ndërmarrje private [operatori ekonomik] në kapitalin e një shoqërie ku është pjesë marres edhe autoriteti kontraktor nuk nënkupton në asnjë mënyrë që ky autoritet kontraktor të ushtroje mbi atë ndërmarrje private [operatorin ekonomik] një kontroll analog me kontrollin që ushtron mbi strukturat e tij". Në rastin kur një përjashtim i tillë pranohet, për rrjedhojë GJDBE konsideron se nuk kemi të bëjmë me një operator ekonomik, por në të vërtetë behet fjale për një kontratë

in house, rregullat e direktivave evropiane rreth prokurimit publik nuk zbatohen. Konsiderata e ushtrimit të kontrollit të organit publik mbi personin juridik, publik apo privat, në cilësinë e operatorit ekonomik, justifikon rregullin se ato duhet të kontraktojnë pa respektuar rregullat evropiane të transparencës, mos diskriminimit, trajtimit të barabartë dhe të konkurrencës.

Përfashtimi i dytë nga cilësia e operatorit ekonomik, dhe për rrjedhojë nga zbatimi i rregullave përzgjedhëse të prokurimit sipas direktivave evropiane, rezultojnë në hipotezën kur dy ose më shumë organe publike organizohen nëpërmjet një kontrate për menaxhimin e përbashkët të një shërbimi publik. GJDBE e ka pranuar këtë përfashtim me vendimin e quajtur vendimi Hamburg, me numër çështje C-480/06, datë 09.06.2009, Komisioni kundër Gjermanisë, sipas të cilit përfashtohen nga zbatimi i rregullave përzgjedhëse të prokurimit sipas direktivave evropiane disa kontrata që kanë për objekt bashkëpunimin midis dy ose më shumë organeve publike me qëllim menaxhimin e përbashkët të një shërbimi publik, me kusht që se pari, kontrata të ketë për objekt një bashkëpunim që nënkupton kryerjen në mënyrë të përbashkët të një veprimtarie shërbimi publik, dhe se dyti, bashkëpunimi duhet të udhëhiqet nga interesa publike dhe jo nga interesa financiare. Rreth kësaj jurisprudence, Komisioni Evropian ka shpjeguar në Dokumentin e Punës së Shërbimeve të Komisionit Evropian, datë 04.10.2011 [SEC (2011) 1169 final] "Për zbatimin e ligjit të BE-së për prokurimin publik në marrëdhëniet ndërmjet autoriteteve kontraktuese ("bashkëpunimi publik-publik")", se "Sipas vendimit Hamburg, bashkëpunimi do të synojë për të siguruar bashkërisht ekzekutimin e një misioni shërbimi publik që të gjithë partnerët publik duhet të kryejnë. Ky ekzekutim i përbashkët karakterizohet nga pjesëmarrja dhe detyrimet reciproke të partnereve kontraktuale, duke çuar në sinergji reciproke. Kjo nuk do të thotë se secili partner publik merr pjesë në mënyrë të barabartë në realizimin e misionit. Bashkëpunimi mund të bazohet në një ndarje të detyrave ose në një shkallë specializimi të caktuar. Megjithatë, kontrata duhet të shërbejë për një qëllim të përbashkët, domethënë ekzekutimin e përbashkët të se njëjtës detyre. Shembull: nëse partneret publik e ndajnë me kontratë menaxhimin e mbeturinave, detyrat kryesore mund të ndahen në atë mënyrë që njëri organ publik siguron mbledhjen e mbeturinave dhe organi publik të siguron djegien e mbeturinave. Një lexim i përgjithshëm i praktikës gjyqësore sugjeron se marrëveshja duhet të përfshijë formën e një bashkëpunimi të vërtetë, në krahasim me një kontratë normale publike, ku njëra palë kryen një detyrë të përcaktuar kundër shpërblimit.

Bashkëpunimi është i bazuar në konsiderata që kanë lidhje me arritjen e objektivave të interesat publik. Kështu, në qoftë se ky bashkëpunim mund të përmbajë dhe të përcaktojë të drejtat dhe detyrimet e ndërsjella të organeve publike, ai nuk mund të përfshijë transferatë financiare mes partnereve publike të ndryshme nga ato që korrespondojnë me kompensimin e shpenzimeve reale të bëra për punët/shërbimet/furnizimet: ofrimi i shërbimeve kundrejt shpërblimit është një karakteristike e prokurimeve publike dhe që i nënshtrohet rregullave të BE mbi prokurimin publik".

1.3.3 Byroja për Prokurim Publik

Me zhvillimin e sistemit të prokurimeve publike në Republikën e Maqedonisë janë zhvilluar edhe institucionet që punojnë në kuadër të këtij sistemi. Me rëndësi të veçantë është themelimi i Byrosë për Prokurimin Publik në vitin 2004, e cila zyrtarisht filloi të funksionojë një vit pas miratimit të ligjit, ose më saktë, Byroja filloi zyrtarisht punën e saj në mesin e vitit 2005 si autoritet në kuadër të Ministrisë së Financave, më pas por pa zotësinë e personit juridik.

Autoritete të tilla që kujdesen për zhvillimin e sistemit të prokurimit publik në nivel kombëtar ekzistojnë në të gjitha vendet e rajonit dhe në shumicën e shteteve të reja anëtare të Bashkimit Evropian nga Evropa Lindore.

Krijimi i Byrosë bëri të mundur zhvillimin e kapaciteteve njerëzore profesionale që duhet të përfaqësojnë bazën e zhvillimit të mëtejshëm të sistemit dhe të përfaqësojnë një investim në drejtimin e duhur.

Puna në lidhje me zhvillimin e sistemit të prokurimit publik, si dhe sigurimin e racionalitetit, efikasitetit dhe transparencës në zbatimin e prokurimit publik, kryhet nga Byroja e Prokurimit Publik si organ i administratës shtetërore në kuadër të Ministrisë së Financave.⁴³

Me ndryshimin e Ligjit nga viti 2008⁴⁴, Byroja fitoi statusin e personit juridik dhe u krijuan mundësitë ligjore për ta financuar atë me mjete buxhetore dhe nga të hyrat e veta.⁴⁵

Një nga objektivat kryesore të BJN është gjithashtu të sigurojë një kornizë ligjore koherente statutores që është e harmonizuar me legjislacionin e prokurimit publik të Bashkimit Evropian.

Me organizimin e brendshëm funksionet kryesore të Byrosë së Prokurimit Publik janë si më poshtë:

1. Funksioni rregullator – përgatitja e akteve normative në fushën e prokurimit publik dhe paraqitja e tyre për miratim në Kuvend ose në Qeveri;
2. Funksioni këshillëdhënës – dhënia e mendimeve për dispozitat dhe zbatimin e Ligjit për Prokurim Publik; këshillimin e autoriteteve kontraktuese dhe operatorëve ekonomikë; zhvillimi i modeleve për dokumentacionin standard të tenderit;
3. Trajnimet – organizimi dhe realizimi i trajnimeve për nëpunësit civilë dhe persona të tjerë; përcaktimin e kërkesave minimale për kualifikime profesionale për zyrtarët e prokurimit publik; zhvillimin e udhëzimeve dhe manualeve;
4. Funksioni i monitorimit, grumbullimit, përpunimit dhe analizimit të të dhënave për prokurimin publik dhe përgatitjes së raporteve statistikore; mbajtjen dhe përditësimin e të dhënave të kontratave të prokurimit publik të dhënë; mbikëqyrja e ligjshmërisë së procedurave të prokurimit publik; dorëzimin e një raporti vjetor në Qeveri për aktivitetet e saj në funksionimin e sistemit të prokurimit publik;
5. Funksioni i zhvillimit operativ – zhvillimi, menaxhimi dhe puna me Sistemin Elektronik për Prokurimin Publik dhe
6. Marrëdhëniet ndërkombëtare – bashkëpunimi me institucionet ndërkombëtare dhe subjektet tjera të huaja për çështjet që kanë të bëjnë me zhvillimin e sistemit të prokurimit publik.

Në bazë të neneve 43 dhe 45 të ligjit të prokurimit publik, puna në lidhje me zhvillimin e sistemit të prokurimit publik, si dhe sigurimin e racionalitetit, efikasitetit dhe transparencës në zbatimin e prokurimit publik, kryhet nga Byroja e Prokurimit Publik. (BJN ose Byro), si organ i administratës shtetërore në kuadër të Ministrisë së Financave. Ndër të tjera, BJN kryen

⁴³ Neni 12

⁴⁴ Neni 4 i Ligjit me ndryshime dhe plotsime të Ligjit për furnizime publike nr 130/08.

⁴⁵ Neni 5 i Ligjit me ndryshime dhe plotsime të Ligjit për furnizime publike nr 130/08

këto detyra nëpërmjet të cilave merr pjesë në monitorimin, identifikimin dhe/ose sanksionimin e parregullsive në prokurimin publik kryen këto punë⁴⁶ :

- i bën propozime Ministrit të Financave për miratimin e akteve ligjore dhe të tjera në fushën e prokurimit publik,
- monitoron dhe analizon zbatimin e këtij ligji dhe rregulloreve të tjera të prokurimit publik, funksionimin e sistemit të prokurimit publik dhe nis ndryshimet për përmirësimin e sistemit të prokurimit publik,
- jep mendime në lidhje me dispozitat dhe zbatimin e këtij ligji dhe i vë ato në dispozicion të publikut në faqen e tij të internetit, përgatit manuale dhe broshura për rregullat e prokurimit publik,
- jep mendim për plotësimin e kushteve në procedurën e negocimit pa shpallje të shpalljes në përputhje me kushtet e këtij ligji,
- përgatit udhëzime si udhëzime të brendshme për organizimin e brendshëm të BJN-së gjatë kryerjes së kontrollit administrativ,
- menaxhon, zhvillon dhe promovon Sistemin Elektronik për Prokurimin Publik (në tekstin e mëtejshëm: Sistemi Elektronik për Prokurimin Publik) dhe tregun elektronik për prokurimet e vogla publike,
- zhvillon mjete të reja elektronike për të rritur transparencën, efikasitetin dhe ekonominë e procedurave të prokurimit publik,
- menaxhon bazën e të dhënave të procedurave të prokurimit publik dhe e vë atë në dispozicion të publikut nëpërmjet ESJN,
- kryen kontrollin administrativ në përputhje me kushtet e këtij ligji
- përpunon dhe analizon të dhënat e prokurimit publik dhe përgatit raporte statistikore,
- informon menjëherë autoritetet kontraktore dhe, nëse është e nevojshme, autoritetet kompetente për parregullsitë e konstatuara nga njoftimet e marra,
- parandalon përdorimin e ESJN nga përdoruesit që nuk përmbushin detyrimet e tyre ndaj ESJN në përputhje me dispozitat e këtij ligji,
- ndërmerr veprime korrigjuese në rast të një gabimi teknik të ESJN-së, dështimit ose mosdisponueshmërisë së ESJN-së dhe pas vendimit të Komisionit Shtetëror për Ankesat e Prokurimit Publik,
- heq referencën negative të publikuar të një operatori ekonomik në bazë të një vendimi të autoritetit kompetent ose me kërkesë të autoritetit kontraktor të shoqëruar me një deklaratë nga personi që ka lëshuar referencën negative të dhënë autoritetit kompetent për një gabim teknik,
- analizon arsyetimet e autoritetit kontraktues në pajtim me nenin 31 paragrafi (6) dhe nenin 42 paragrafi (3) të këtij ligji dhe nëse nuk janë të bazuara, i vë në dukje autoritetit kontraktues lëshimin e kryer.
- i propozon Ministrit të Financave kodin e sjelljes në zbatimin e prokurimeve publike,

⁴⁶ ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 24/19)

- përgatit modelet e dokumentacionit të tenderit dhe modelet e formularëve për procedurat e rregulluara me këtë ligj,
- vendos kërkesat minimale për kualifikimet profesionale për personat që kryejnë punë profesionale për prokurimin publik,
- organizon dhe zhvillon trajnime për edukimin e zyrtarëve dhe profesionistëve të tjerë në lidhje me prokurimin publik,
- të hartojë udhëzime si udhëzime të brendshme për përgatitjen dhe zbatimin e edukimit për prokurimin publik dhe trajnimin e trajnerëve për prokurimin publik, të cilat janë publikuar në faqen e saj të internetit,
- bashkëpunon me autoritetet kontraktore nga neni 9 i këtij ligji dhe me operatorë ekonomikë, institucione kërkimore profesionale, shoqata ose me ekspertë të fushave të caktuara, në lidhje me prokurimin publik,
- bashkëpunon me institucione ndërkombëtare dhe subjekte të tjera të huaja për çështje që lidhen me zhvillimin e sistemit të prokurimit publik, planifikon dhe koordinon asistencë teknike në fushën e prokurimit publik,
- i paraqet një raport vjetor Qeverisë për aktivitetet e saj në funksionimin e sistemit të prokurimit publik dhe
- kryen edhe punë të tjera të përcaktuara me këtë ligj.

Byronë për prokurime publike e udhëheq drejtor, të cilin e emëron dhe e shkarkon Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të ministrit të Financave për një periudhë prej katër vjetësh.

Sot, për të kryer në mënyrë efikase, efektive dhe ekonomike kompetencat e BJN-së, struktura organizative e BJN-së përbëhet nga katër sektorë me departamente secili dhe dy departamente te pavarura.

- ❖ Sektori i veprimtarisë normative, trajnimeve dhe marrëdhënieve ndërkombëtare me tre departamente:

1. Departamenti për Çështje Evropiane dhe Marrëdhënie Ndërkombëtare;
2. Departamenti për çështje normative-juridike dhe
3. Departamenti i Trajnimit.

Kompetencë e këtij sektori është hartimi i akteve ligjore dhe nënligjore për prokurimin publik dhe monitorimi e analizimi i zbatimit të tij, iniciimi i propozimeve për përmirësimin e rregullores për prokurimin publik, hartimi i mendimeve për zbatimin e dispozitave të veçanta të ligjit dhe nënligjore. ligjet, përgatitja e modeleve të dokumentacionit standard të tenderit, përgatitja e një programi arsimor dhe një plani vjetor për zbatimin e arsimit, si dhe zbatimi i bashkëpunimit ndërkombëtar dhe zbatimi i aktiviteteve që dalin nga procesi i NPAA dhe integritetit në BE.⁴⁷

- ❖ Sektori i monitorimit të sistemit të prokurimit publik dhe menaxhimit të ESJN me tre departamente:

⁴⁷ "Raport për aktivitetet e Byrosë për prokurime publike në funksionimin e sistemit të prokurimeve publike në vitin 2010", Shkup, maj 2010, Ministria e Financave, Byroja e Prokurimeve Publike, Organizimi dhe Kapaciteti Administrativ, 11

1. Departamenti për inspektim, analizë dhe përgatitje të raporteve statistikore;
2. Departamenti i menaxhimit dhe mbështetjes së TIK ESJN dhe
3. Departamenti për operacione materiale dhe financiare

Kompetenca e këtij sektori është të monitorojë funksionimin e sistemit të prokurimit publik nëpërmjet shpalljeve dhe njoftimeve të marra nga autoritetet kontraktore, mbledhjes, përpunimit dhe analizës së të dhënave për procedurat e prokurimit publik të kryera, duke u kujdesur për funksionimin korrekt të kompjuterit. dhe pajisjet e komunikimit në Byro, si dhe sigurimin e mbrojtjes së sistemit të menaxhimit të bazës së të dhënave dhe softuerit aplikativ të Byrosë.⁴⁸

❖ Sektori i kontrollit me dy departamente:

1. Departamenti për kontrole administrative dhe
2. Departamenti për procedure e mëparshme

Qëllimi ose lënda i mekanizmit të ri të kontrollit të quajtur kontroll administrativ janë procedurat për prokurim publik vlera e të cilave është mbi 500.000 euro në vlerë ekuivalente në denarë (për prokurimin e mallrave ose shërbimeve) dhe mbi 2.000.000 euro në vlerë ekuivalente në denarë (për prokurimin e punëve). Gjithashtu, Byroja mund të kontrollojë çdo procedurë të prokurimit publik bazuar në vlerësimin e rreziqeve të shkeljes së dispozitave të Ligjit të Prokurimit Publik dhe në mënyrë të rastësishme. Kontrolli kryhet para dërgimit të vendimit për përzgjedhjen ose anulimin e procedurës tek pjesëmarrësit në procedurë. Me fillimin e kontrollit administrativ, autoriteti kontraktor ndërpret procedurën për sa kohë zgjat kontrolli, i cili nga ana e tij kryhet brenda 10 ditëve nga dita e dërgimit të njoftimit për fillimin e kontrollit. Kontrolli përfundon me paraqitjen e një raporti, i cili përpilohet nga zyrtarët e Byrosë që e kanë kryer. Nëse nuk konstatohen parregullsi në kontrollin administrativ që ndikojnë në rezultatin e procedurës, autoriteti kontraktor do të vazhdojë me procedurën. Nëse Byroja konstaton parregullsi që ndikojnë në rezultatin e procedurës, ajo do të japë udhëzime se çfarë duhet të ndërmarrë autoriteti kontraktor për të hequr parregullsitë ose për të anuluar procedurën nëse e njëjta gjë nuk është e mundur në këtë fazë të procedurës. Autoriteti kontraktor është i detyruar të veprojë në përputhje me udhëzimet e Byrosë, përveç rasteve kur jep arsyetime shtesë. Nëse Byroja nuk e pranon arsyetimin, i gjithë dokumentacioni nga procedura i dërgohet Komisionit Shtetëror të Ankesave të Prokurimit Publik (DKZJN), i cili merr një vendim përfundimtar dhe detyrues për arsyetimin. Për të shmangur zvarritjen e procedurave që i nënshtrohen kontrollit administrativ, të gjitha afatet për veprimet në procedurë janë mjaft të shkurtra. Nëse gjatë kontrollit administrativ BJN-ja konstaton një ose më shumë parregullsi që kanë karakteristikat e kundërvajtjes ose të veprës penale, mund të paraqesë kallëzim për kundërvajtje në gjykatën kompetente ose ta njoftojë Prokurorinë Publike kompetente të Republikës së Maqedonisë së Veriut.⁴⁹

Me punë në këtë institucion ka nisur dhe Sektori i ri për Çështje Juridike dhe Administrative me dy departamentet e tij :

1. Departamenti Administrativ dhe
2. Departamenti për kundërvajtje

⁴⁸ "Raport për aktivitetet e Byrosë për prokurime publike në funksionimin e sistemit të prokurimeve publike në vitin 2010", Shkup, maj 2010, Ministria e Financave, Byroja e Prokurimeve Publike, Organizimi dhe Kapaciteti Administrativ, 11-12

⁴⁹ Nenet 172-178, Ligji për prokurim publik, "Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 24/2019 nga 1.2.2019

Ndryshe nga Ligji i mëparshëm për Prokurimin Publik, në të cilin dispozitat penale ishin përfshirë me një nga ligjet plotësuese, në Ligjin e ri të Prokurimit Publik koncepti i vjetër I kategorizimit e shkeljeve të detyrimeve ligjore në kundërvajtje për të cilat shqiptohet gjobë. Më konkretisht, në nenin 181 të LPP-së përcaktohet:

- gjobë për kundërvajtje (përfshihen 15 shkelje të dispozitave të ndryshme ligjore) në shumë prej 500 deri në 1000 euro, e cila mund t'i shqiptohet personit përgjegjës, përkatësisht të autorizuarit në autoritetin kontraktor.
- gjobë për kundërvajtje (përfshihen edhe 15 shkelje të dispozitave të ndryshme ligjore) në shumë prej 1.000 deri në 2.000 euro, e cila mund t'i shqiptohet personit përgjegjës në autoritetin kontraktor.
 - Departamenti i Burimeve Njerëzore funksionon si departament i pavarur brenda BJN. Kompetenca e këtij departamenti është të monitorojë strukturën organizative të Byrosë dhe të bëjë një analizë funksionale të vendeve të punës dhe nevojave të Byrosë, të përgatisë aktet për organizimin e brendshëm dhe sistemimin e vendeve të punës në BJN, si dhe përgatit programe vjetore për nevojat e trajnimit dhe zhvillimit profesional punonjësve të Byrosë.⁵⁰, dhe Departamenti tjetër i pavarur në kuadër të Byrosë është Departamenti Financiar.

Byroja e Prokurimit Publik, si institucion kyç në sistemin e prokurimit publik, punën e saj në kuadër të kompetencave e kryen me cilësi të lartë, duke arritur komunikim aktiv me autoritetet kontraktore dhe operatorët ekonomikë dhe në këtë drejtim puna e saj vlerësohet pozitivisht. Një nga qëllimet kryesore të BJN ishte harmonizimi i legjislacionit kombëtar në fushën e prokurimit publik me legjislacionin e Bashkimit Evropian. Progres i madh është bërë në këtë seksion duke arritur një nivel të lartë shkalla e përputhshmërisë së Ligjit të Prokurimit Publik me Direktivat e BE-së për Prokurimin Publik

I.4 Objekti i marrëveshjes për prokurime publike

Kontrata e prokurimit publik lidhet për të përmbushur nevojat e organit publik autoritet kontraktor. Kjo ka një koncept të zgjeruar të objektit të kontratës së prokurimit publik, në kuptimin e objektit material, që do të thotë duke iu referuar natyrës së nevojës që kërkohet të përmbushet. Në bazë të ligjit, këto nevoja kanë të bëjnë me kryerjen e punimeve, furnizimin e mallrave dhe ofrimin e shërbimeve. Objekti material i kontratës së prokurimit publik përdoret nga ligji rreth prokurimeve publike edhe për të përcaktuar fushën e zbatimit të tij, pasi për disa raste, për shkak të objektit material të kontratës, ligji përjashton zbatimin e tij

⁵⁰ "Raport për aktivitetet e Byrosë për prokurime publike në funksionimin e sistemit të prokurimit publik në vitin 2010", Shkup, maj 2010, Ministria e Financave, Byroja e Prokurimeve Publike, Organizimi dhe Kapaciteti Administrativ, 12.

KREU II

PROCEDURA PËR PROKURIM PUBLIK

II.1 Kuptimi i Procedurës për Prokurim Publik

Ky kapitull përmban rregullat për kryerjen e prokurimit publik. Ai përfaqëson kapitullin më të gjerë të ligjit dhe përmban nenet 47-115. Në kapitullin e parë trajtohen llojet e procedurave për prokurimet publike, mënyra e veçantë e dhënies së kontratave për prokurimet publike, rregullat për shpalljet dhe njoftimet, si dhe rregullat për mënyrën më të gjerë të zbatimit të procedurës. mënyrë.

Në nenin 47 të ligjit, autoriteti kontraktor, në mënyrën dhe në kushtet e përcaktuara me ligj, përdor këto procedura për prokurimin publik:

- Blerje (prokurim) me vlerë të ulët
- procedurë e hapur e thjeshtuar
- procedurë e hapur
- procedurë e kufizuar
- procedurë konkurruese me negociim
- dialogu konkurrues
- partneritet për inovacion
- procedura me negociim ishte publikimi i një shpalljeje dhe
- procedurë e negociuar me publikimin e një shpalljeje

Ligji për Prokurimin Publik për dhënien e kontratave të prokurimit publik parashikon procedurat e mëposhtme:

- ❖ Kërkesa për mbledhjen e ofertave - kombëtare dhe e thjeshtuar
- ❖ procedura (procedurë e thjeshtuar konkurruese);
- ❖ Procedurë e hapur - procedurë e rregullt (procedurë e hapur);
- ❖ Procedura e kufizuar - procedurë e rregullt (procedurë e kufizuar);
- ❖ Procedurë me negociim me publikim paraprak të shpalljes (procedurë me negociim me publikim paraprak të njoftimit të kontratës);
- ❖ Procedurë me negociim pa shpallje paraprake të shpalljes
- ❖ (procedurë me negociim pa publikim paraprak të njoftimit të kontratës);
- ❖ Dialogu konkurrues – procedurë e jashtëzakonshme (dialogu konkurrues) dhe
- ❖ Konkurrenca për zgjedhjen e një zgjidhjeje ideore.

Në këtë pjesë, Ligji për Prokurimin Publik është plotësisht në përputhje me Direktivat e BE-së. E drejta evropiane parashikon dhe rregullon procedurat për kontratat më të mëdha të prokurimit publik, ndërsa për kontratat me një shumë më të vogël, Direktivat vendosin vetëm një detyrim për të respektuar parimet bazë gjatë dhënies së kontratave të prokurimit publik, dhe shtetet anëtare i rregullojnë procedurat në mënyrë të pavarur me ligjin kombëtar.

Llojet e ndryshme të procedurave varen nga shumia e vlerës së vlerësuar, si dhe nga rrethanat që lidhen me çdo prokurim individual. Sa më e lartë të jetë vlera, aq më komplekse është procedura dhe kompleksiteti i dokumentacionit që merret në konsideratë është më i madh.

Është e lidhur ngushtë me zbatimin e parimeve bazë të prokurimit publik, veçanërisht me parimin e proporcionalitetit. Domethënë, secila procedurë ka koston e saj, pavarësisht nëse është kosto e burimeve (p.sh. publikimi i reklamës) apo në burime njerëzore, kohë etj.

Do të ishte joproporcionale për një prokurim me vlerë të ulët të kryhej një procedurë e hapur që ndonjëherë kërkon më shumë se tre muaj për të përfunduar, pa përmendur kostot e publikimit, kostot e operatorëve ekonomikë për përgatitjen e ofertës, etj.

Gjithashtu, për disa prokurime ka rrethana që e bëjnë të pamundur zbatimin e një procedure transparente që ndoshta nuk do të rezultojë me vendim përzgjedhjeje. Për këto arsye, janë parashikuar procedura të ndryshme që janë të përshtatshme për lloje të ndryshme blerjesh, në varësi të fushës dhe natyrës së tyre.

II.1.2 Llojet

•Blerje(prokurim) me vlerë të ulët:

Për të zbatuar këtë procedurë, vlera e parashikuar e prokurimit duhet të jetë brenda pragut të vlerës së përcaktuar në këtë paragraf. Është e rëndësishme të theksohet se nuk ka ndonjë ndryshim thelbësor midis një blerjeje me vlerë të ulët dhe një blerjeje me një prag vlere më të lartë. Në një zgjidhje ligjore, pragu më i ulët, pra pragu për blerje të vogla prej 5.000 euro, është rritur për 10.000 euro në denarë. Kjo procedurë mund të barazohet me procedurën me kërkesë për mbledhjen e ofertave deri në 5000 euro në ekuivalent në denarë, e cila ishte e paraparë me ligjin e mëparshëm. Diferenca mes zgjidhjes ligjore të mëparshme dhe asaj aktuale, përveç pragut më të lartë të vlerës, është edhe në numrin e ditëve të nevojshme për publikimin e njoftimit, si dhe sigurimin e një transparence më të madhe dhe zbatimin e hapjes publike te procedurat e vlerës në nivele të ulëta.

Konsiderohet se prokurimet e vogla nuk janë aq tërheqëse për ofertuesit e huaj, prandaj këto procedura nuk mbulohen nga direktivat dhe për ta ekziston vetëm një detyrim i përgjithshëm për të respektuar parimet e publicitetit, transparencës, trajtimit të barabartë dhe mosdiskriminimit që rrjedhin nga traktatet për themelimin e BE-së.

Vendet anëtare kanë lirinë të rregullojnë vetë mënyrën e zbatimit dhe realizimit të parimeve të prokurimit publik për prokurimet me vlerë nën kufijtë e përcaktuar me direktiva. Edhe pse një numër i madh i procedurave i përkasin prokurimeve me vlerë të ulët, përqindja e tyre në vlerën totale të prokurimeve publike është dukshëm më e ulët

Procedura një blerje me vlerë të vogël realizohet :

- me shpalljen e shpalljes për prokurim me vlerë të ulët, me afat minimal për dorëzimin e ofertave shtatë ditë nga dita e publikimit të shpalljes dhe

- nëpërmjet tregut elektronik të blerjeve me vlerë të vogël të ESJN, për blerjen e mallrave dhe shërbimeve standarde.

Duhet pasur parasysh se autoriteti kontraktor duhet të ketë të listuara ose planifikuara në planin vjetor të prokurimeve publike prokurimet me vlerë të ulët që planifikon të realizojë nëpërmjet tregut elektronik. Gjithashtu, autoriteti kontraktor duhet t'i kushtojë vëmendje respektimit të dispozitave ligjore që ndalojnë ndarjen e blerjeve në disa blerje të veçanta me vlerë më të ulët për të shmangur një procedurë të caktuar të përcaktuar me këtë ligj.

Ministri i Financave përshkruan më hollësisht llojet e blerjeve dhe mënyrën e kryerjes së blerjeve me vlerë të vogël nëpërmjet tregut elektronik të blerjeve me vlerë të vogël.

Në prokurimin me vlerë të ulët, komisioni kontrollon vetëm aftësinë për të kryer veprimtari profesionale, pra regjistrimin e ofertuesve, si dhe nëse ata janë në listën e referencës negative.

•procedurë e hapur e thjeshtuar:

Për prokurimin me vlerë të ulët, procedura e radhës sipas pragut të vlerës është një procedurë e hapur e thjeshtuar, e cila mund të thuhet se është e ngjashme me procedurën me kërkesë për mbledhjen e ofertave prej 20.000 euro për mallra dhe shërbime dhe deri në 50.000 euro për punon në kundërvlerë në denarë, të rregulluar me zgjidhjen e mëparshme ligjore.

Edhe në këtë procedurë është rritur në mënyrë drastike pragu i vlerës për shfrytëzimin e tij dhe vlen për blerjet e mallrave dhe shërbimeve me vlerë të parashikuar prej 70.000 euro në ekuivalent në denarë dhe me vlerë të parashikuar të punimeve deri në 500.000 euro në denarë. Edhe pse bëhet fjalë për një prag vlerash më të larta, kjo procedurë është ende shumë nën pragjet e BE-së dhe përdoret si procedurë kombëtare.

Vetë emri i procedurës tregon se behet fjale në pjesën e afatit të dorëzimit të ofertave dhe në pjesën e dokumenteve për provimin e aftësisë.

Afati minimal për dorëzimin e ofertave është 15 ditë. Shpallja e publikuar për procedurë të hapur të thjeshtuar dhe procedurë të hapur janë identike. Shpallja publikohet në Sistemin Elektronik të Prokurimeve Publike të RMV.

Ne një procedure të hapur të thjeshtuar, çdo operator ekonomik i interesuar mund të paraqes ose parashtoj oferte në baze të praktikës së publikimit të prokurimit publik.

Krahas ofertës dorëzohet edhe një deklaratë për të vërtetuar aftësinë ose dokumente për përcaktimin e aftësisë. Ky nen parasheh të drejtën e operatorit ekonomik që të zgjedhur a të paraqesë deklaratë për të vërtetuar aftësinë ose të dorëzojë dokumente për përcaktimin e aftësisë. Dhe në këtë procedurë, me të drejtën e zgjedhjes, operatorëve ekonomikë u jepet mundësia që të mos ngarkohen me kostot e sigurimit të dokumenteve të nevojshme për të vërtetuar aftësinë nga organet kompetente, por të konfirmojnë aftësinë e tyre me deklaratë, dhe në rast se oferta e tyre zgjidhet si më e favorshme, atëherë të sigurohen dhe dorëzohen dokumentet e nevojshme që do të konfirmojnë besueshmërinë e deklaratës së dorëzuar të aftësisë.

Para marrjes së vendimit për zgjedhjen e ofertës më të favorshme, operatori ekonomik oferta e të cilit vlerësohet si më e favorshme është i detyruar të dorëzojë dokumentet për përcaktimin e aftësisë, nëse nuk i ka dorëzuar me ofertën. Afati minimal kohor për dorëzimin e ofertave është 15 ditë nga dita e publikimit të njoftimit në ESJN (Sistemi elektronik).

•procedurë e hapur

Ligji e parashikon procedurën e hapur si procedurë të rregullt që mund të përdoret pa kushte, sipas zgjedhjes së lirë të autoritetit kontraktor. Procedura e hapur është një proces njëfazor në të cilin autoriteti kontraktor publikon njoftimin në ESJN njëkohësisht me dokumentacionin e tenderit dhe specifikimin teknik për subjektin e prokurimit si pjesë përbërëse të tij.

Qëllimi i procedurës së hapur është të tërheqë pjesëmarrjen maksimale të ofertuesve të mundshëm, në rrethana të caktuara mund të rezultojë e papërshtatshme. Kjo vlen veçanërisht në rastet kur, duke marrë parasysh vlerën e kontratës dhe kostot që lidhen me vlerësimin e një numri të madh ofertash, është më mirë të vlerësohet një numër më i vogël i ofertave nga

ofertuesit e vlerësuar më parë si të aftë për të përmbushur kontratën. Procedura e hapur nuk ofron një mundësi të tillë.

Afati minimal për dorëzimin e ofertave është 30 ditë nga dita e publikimit të shpalljes në ESJN.

Me përjashtim të paragrafit 2 të këtij neni (neni 50 i ligjit), nëse autoriteti kontraktor ka publikuar njoftim paraprak informativ, ndërsa në rastin e prokurimeve publike nga aktivitetet sektoriale, njoftim periodik tregues që nuk përdoret si zëvendësues. për shpalljen e prokurimit publik, afati minimal për dorëzimin e ofertave është 20 ditë, në qoftë se:

- në njoftimin e mëparshëm informativ ose njoftimin periodik tregues, thuhej i gjithë informacioni që përmban shpallja e prokurimit publik,

- në njoftimin informativ të mëparshëm ose njoftimin periodik tregues publikohet të paktën 35 ditë, dhe të paktën 12 muaj para datës së publikimit të shpalljes për prokurim publik.

Afati i dorëzimit të ofertave në procedurë të hapur mund të reduktohet me 10 ditë për shkak të urgjencës. Autoriteti kontraktues duhet të shpjegojë arsyet e urgjencës në mënyrë adekuate dhe të detajuar në vendimin për prokurimin publik.

•procedurë e kufizuar

Kjo procedurë është e parapare në Nenin 51 të Ligjit mbi prokurime publike të RMV. Një procedurë e kufizuar është një procedurë me dy faza që fillon me publikimin e një shpalljeje në ESJN me qëllim paraqitjen e aplikimeve për pjesëmarrje. Një procedurë e kufizuar mund të kryhet për çdo lëndë ose artikull prokurimi. Ai i mundëson autoritetit kontraktor të bëjë përzgjedhjen e kandidatëve që kanë paraqitur kërkesë për pjesëmarrje në bazë të kriterëve objektive për përcaktimin e aftësisë dhe të ftojë vetëm ata të marrin pjesë në fazën tjetër të tenderimit.

Në fazën e parë (faza e parakualifikimit e cila është e hapur për të gjithë operatorët ekonomikë), autoriteti kontraktor, bazuar në kriteret objektive për përcaktimin e aftësisë, përzgjedh kandidatët e kualifikuar, të cilëve u dërgon ftesë për të paraqitur ofertë. Në këtë fazë ka vetëm aplikime për pjesëmarrje.

Në fazën e dytë, autoriteti kontraktor vlerëson ofertat nga kandidatët e përzgjedhur, të cilëve u ka dërguar ftesë për paraqitjen e ofertave, bazuar në kriteret për përzgjedhjen e ofertës më të favorshme.

Kjo procedurë, edhe nëse parashikohet me ligj, përdoret në rastet kur:

- në rast se mallrat, shërbimet ose gjërat janë jashtëzakonisht komplekse ose kanë një natyrë specifike si dhe

- kur koha dhe kostot e nevojshme për shqyrtimin dhe vlerësimin e një numri të madh ofertash janë më të mëdha se vlera e mallrave, shërbimeve ose punëve që do të prokurohen.

Afati minimal për paraqitjen e aplikimeve për pjesëmarrje në prokurimet publike nga sektori publik klasik është 30 ditë nga data e publikimit të shpalljes për prokurim publik, mirëpo mund të ndodh përjashtim nga paragrafët 3, 4 dhe 8 të këtij neni, që për raste urgjence afati të minimizohet edhe deri në 15 ditë nga data e shpalljes së publikimit si dhe 10 ditë nga dita kur kandidatëve të përzgjedhur iu dërgua ftesa për të dorëzuar ofertën si afat i fundit për dorëzimin e ofertave në fazën e dytë.

•procedurë konkurruese me negocim

Kjo procedure është e parapare ne Nenin 52 te Ligjit, dhe ky lloj i procedurës kryhet në dy faza:

faza e parakualifikimit dhe faza e negociatave dhe ka të njëjtat karakteristika si procedura e negocimit me publikimin e një shpalljeje të përdorur nga autoritetet kontraktore nga aktivitetet sektoriale.

Kjo procedurë ka njëfarë transparence sepse shpallet nevoja për prokurim dhe shpallja është në dispozicion të publikut të gjerë. Çdo operator ekonomik i interesuar ka të drejtë të marrë pjesë në fazën e parakualifikimit duke paraqitur kërkesën e tij për pjesëmarrje.

Duke u bazuar në dokumentacionin e publikuar të tenderimit, i cili vihet në dispozicion përmes ESJN me vetë publikimin e njoftimit, operatorët ekonomikë do të vendosin nëse do të paraqesin kërkesë për pjesëmarrje në një procedurë me negocim. Prandaj, autoriteti kontraktor duhet të japë një përshkrim të asaj që dëshiron të prokurojë si dhe karakteristikat e objektit të prokurimit në mënyrë që të plotësojë nevojat e tij.

Dokumentacioni i qartë, i detajuar dhe i saktë i tenderit është një kërkesë që operatorët ekonomikë të marrin vendim për pjesëmarrje, përndryshe informacioni i pamjaftueshëm dhe i paqartë që përmban dokumentacioni i tenderit mund të jetë objekt ankimi në Komisionin për Ankesa për Prokurime Publike.

Pas marrjes së ofertave përfundimtare, autoritetet kontraktore kontrollojnë nëse ato janë në përputhje me kërkesat minimale dhe japin kontratën dhe prokurimin publik në bazë të kriterëve për zgjedhjen e ofertës më të favorshme.

•dialogu konkurrues

Kjo procedure është e parapare ne Nenin 53 te Ligjit. Dialogu konkurrues paraqet një kompromis ndërmjet procedurës së kufizuar dhe procedurës konkurruese me publikimin e sektorit klasik dhe procedurës me negocim me publikim paraprak të një njoftimi që përdoret në prokurim nga aktivitetet e sektorit, dhe përmban elementë të tre procedurave.

Një procedurë me një dialog konkurrues është mjaft komplekse dhe afatgjatë, ndaj kjo është ndoshta një nga arsyt pse autoritetet kontraktore në shtetet anëtare të Bashkimit Evropian rrallë vendosin ta përdorin atë.

Përdoret më shpesh në projekte komplekse të infrastrukturës dhe TI-së, si dhe në dhënien e koncesioneve të ndërtimit dhe në partneritetet publiko-private. Për shembull, në prokurimin e punimeve për ndërtimin e infrastrukturës sociale, si shkolla, spitale dhe objekte të tjera shëndetësore, burgje dhe godina gjykatash, prokurimi i studimeve kërkimore, prokurimi i pajisjeve komplekse të mbrojtjes, etj.

Dialogu konkurrues është një procedurë e jashtëzakonshme që kryhet në tre faza nëse plotësohen kushtet për zbatimin e tij të parashikuara në ligj.

Sipas përkufizimit, dialog konkurrues është një procedurë në të cilën çdo operator ekonomik ka të drejtë të paraqesë kërkesë për pjesëmarrje dhe sipas së cilës autoriteti kontraktor zhvillon një dialog me kandidatët e përzgjedhur për të përcaktuar një ose më shumë zgjidhje të përshtatshme që do të plotësojë nevojat e saj dhe në bazë të së cilës kandidatët e përzgjedhur do të përgatisin ofertën e tyre.

•partneritet për inovacion⁵¹

Përveç procedurave të njohura për prokurimin publik, në kuadër të Direktivës së BE-së 2014/24/BE prezantohet një procedurë e re e partneritetit të inovacionit. Procedura e partneritetit të inovacionit është një procedurë qëllimi i së cilës është zhvillimi i produkteve, shërbimeve ose punëve inovative dhe më vonë prokurimi i atyre mallrave, shërbimeve ose punimeve.

Autoriteti kontraktor mund të përdorë partneritetin e inovacionit nëse ka nevojë për mallra, shërbime ose punë inovative, të cilat nuk mund të plotësohen me prokurimin e mallrave, shërbimeve ose punëve që janë tashmë të disponueshme në treg. Autoriteti kontraktor përcakton arsyet dhe nevojën për mallra, shërbime ose punë inovative në dokumentacionin e tenderit, si dhe kërkesat minimale për sa i përket objektit të prokurimit, si dhe kushtet minimale për përcaktimin e aftësisë, e cila duhet të jetë mjaft e saktë për të mundësuar operatorët të identifikojnë llojin dhe shtrirjen e zgjidhjeve të kërkuara dhe të vendosin nëse do të vendosin nëse do të aplikojnë për pjesëmarrje pas procedurës

•procedura me negociim ishte publikimi i një shpalljeje dhe

Procedura me negociim pa shpallje paraprake të shpalljes⁵² (negotiated procedure without prior publication of a contract notice) është një procedurë e karakterizuar nga mungesa e transparencës dhe mundësia e sjelljes subjektive të pjesëmarrësve të zëshëm në procedurë, mungesa e mekanizmave të kontrollit dhe mundësia e shfaqjes së praktikave korruptive.

Procedura me negociim pa shpallje paraprake të shpalljes konsiderohet procedurë që nuk duhet të përdoret, përveç nëse situata objektivisht nuk lejon zbatimin e procedurave të tjera për dhënien e kontratave të prokurimit publik.

Kjo është arsyeja pse kjo procedurë është rreptësisht e kufizuar në situata të parashikuara me saktësi si për sektorin publik klasik ashtu edhe për sektorët e furnizimit me ujë, energjisë, transparencës dhe shërbimeve postare.

Gjykata Evropiane e Drejtësisë paraqet dy parime që duhen respektuar gjatë zbatimit të kësaj procedure: së pari, kushtet për zbatimin e kësaj procedure duhet të interpretohen në mënyrë restriktive dhe së dyti, barra dhe dëshmia e përmbushjes së këtyre kushteve dhe autoriteti i kontratës.

•procedurë e negociuar me publikimin e një shpalljeje⁵³

Procedura e negociimit me publikim të një njoftimi është një procedurë që sipas direktivës sektoriale nga viti 2024, mund të përdoret ekskluzivisht nga organet e veprimtarive sektoriale. Është një procedurë që kryhet në dy faza, përkatësisht faza e parakualifikimit dhe faza e negociatave, e cila ka të njëjtat karakteristika me procedurën e negociatave konkurruese të përdorur nga autoritetet kontraktore të sektorit klasik.

⁵¹ Neni 54 i Ligjit për Prokurim publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise nr. 136/07, 130/08, 97/10, 53/11 dhe 185/11)

⁵² Neni 55 i Ligjit për Prokurim publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise nr. 136/07, 130/08, 97/10, 53/11 dhe 185/11)

⁵³ Neni 56 i Ligjit për Prokurim publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise nr. 136/07, 130/08, 97/10, 53/11 dhe 185/11)

II.2 Planifikimi dhe përgatitja

Procedurat e prokurimit publik paraqesin procedura administrative dhe fazat bazë të përfaqësuara në secilën nga procedurat e sipërpërmendura janë si më poshtë:

- ❖ Marrja e vendimit për zbatimin e prokurimit publik nga
- ❖ personi përgjegjës për prokurimin publik pranë autoritetit kontraktues;
- ❖ Publikimi i shpalljes për dhënien e kontratës për prokurimin publik të ESJN në procedurë të hapur, procedurë të kufizuar, dialog konkurrues, procedurë me negocim me publikim paraprak të një njoftimi, konkurs për zgjedhjen e një zgjidhje ideore dhe në procedurë me kërkesë për mbledhjen e ofertave
- ❖ Paraqitja e shpalljes për publikim në ESJN dhe në Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë në këto procedura: procedurë e hapur, procedurë e kufizuar, dialog konkurrues, procedurë me negocim me shpallje paraprake të shpalljes, konkurs për zgjedhjen e një zgjidhje ideje;
- ❖ Përgatitja e dokumentacionit të tenderit;
- ❖ Hapja e ofertave;
- ❖ Vlerësimi i ofertave;
- ❖ Përgatitja e raportit nga vlerësimi i kryer;
- ❖ Marrja e një vendimi për të zgjedhur ofertën më të favorshme;
- ❖ Lidhja e kontratës për prokurim publik/marrëveshje kuadër dhe
- ❖ Realizimi dhe monitorimi i realizimit të kontratës për publikun prokurimi/marrëveshja kuadër.

Të gjitha këto faza karakterizohen nga një shkallë e lartë formalizimi dhe administrimi dhe për këtë arsye nuk do të analizohen dhe shtjellohen në detaje në këtë punim.

II.2.1 Kontrolli (analiza) paraprak i tregut⁵⁴

Analiza e tregut është një hap i rekomanduar në fazën e planifikimit dhe përgatitjes së prokurimit publik. Përpara se të shpjegohet inspektimi paraprak i tregut në kuptim të nenit 76 të ligjit, është e rëndësishme të theksohet kuptimi i analizës së tregut në një kuptim më të gjerë, si pjesë e fazës së planifikimit dhe përgatitjes.

Analiza e tregut, në kontekstin e prokurimit publik, është një proces i kryer nga autoriteti kontraktor, ose në emër të tij, me qëllim mbledhjen e informacionit që mund ta ndihmojë atë në përcaktimin e kërkesave të prokurimit, në zgjedhjen e metodës më të përshtatshme për mbledhjen e ofertave. në analizën dhe vlerësimin e ofertave dhe përcaktimin më efektiv të rezultatit të ofertës ekonomikisht më të favorshme.

Rekomandohet kryerja e një analize tregu për secilën nga blerjet e planifikuara, veçanërisht për blerjet që janë të rëndësishme për autoritetin kontraktor dhe që kanë vlerë më të lartë. Për blerje të vogla, është një ide e mirë të bëni disa kërkime të tregut në shkallë të vogël. Analiza e tregut do të kontribuojë dhe do të japë përgjigje në tre fusha që janë thelbësore për zbatimin e suksesshëm të prokurimit publik dhe atë

- Përcaktimi i strukturës, karakteristikave dhe dinamikës së tregut

- Karakteristikat, disponueshmëria dhe tendencat e çmimeve të mallrave/shërbimeve që prokurohen

⁵⁴ Neni 76 i Ligjit për Prokurim publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 136/07, 130/08, 97/10, 53/11 dhe 185/11)

- Aftësia e ofertuesve dhe interesimi i tyre për të marrë pjesë në prokurimin specifik.

Analiza e tregut kryhet në fazën e planifikimit të procedurës së prokurimit publik edhe para fillimit të vetë procedurës ose në fazën e përgatitjes së planit vjetor të prokurimit publik. Inspektimi paraprak i tregut në kuptim të nenit 76 të ligjit përfshin bashkëpunimin e drejtpërdrejtë me operatorët ekonomikë të interesuar duke përdorur modulën për dialog teknik të zbatuar në ESJN. Autoriteti kontraktor publikon një njoftim për dialog teknik (së bashku me dokumentacionin e tenderit dhe specifikimet teknike) për ESJN dhe më tej zhvillon dialogun teknik tërësisht në mënyrë elektronike. Operatorët ekonomikë kanë mundësi të bëjnë komente mbi dokumentacionin e tenderit ekskluzivisht përmes modelit të komunikimit të ESJN.

Rekomandohet që autoriteti kontraktor të fusë komentet dhe vërejtjet e pranueshme nga operatorët ekonomikë në dokumentacionin e tenderit që do të publikohet me njoftim.

II.2.2 Vendimi për prokurim publik

Procedurat e prokurimit publik paraqesin procedura administrative dhe fazat bazë të përfaqësuara në secilën nga procedurat e sipërpërmendura janë si më poshtë:

- ❖ Marrja e vendimit për zbatimin e prokurimit publik nga
- ❖ personi përgjegjës për prokurimin publik pranë autoritetit kontraktues;
- ❖ Publikimi i shpalljes për dhënie të kontratës për prokurim publik ESJN në procedurë të hapur, procedurë të kufizuar, dialog konkurrues, procedurë me negociim me publikim paraprak të njoftimit, konkurs për zgjedhjen e një zgjidhje ideje dhe në procedurë me kërkesë. për mbledhjen e ofertave;
- ❖ Paraqitja e shpalljes për publikim në Këshillin Nacional të Republikës së Maqedonisë dhe në Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë në këto procedura: procedurë e hapur, procedurë e kufizuar, dialog konkurrues, procedurë me negociim me shpallje paraprake të shpalljes, konkurs për zgjedhjen e një zgjidhje ideje
- ❖ Përgatitja e dokumentacionit të tenderit;
- ❖ Hapja e ofertave;
- ❖ Vlerësimi i ofertave;
- ❖ Përgatitja e raportit nga vlerësimi i kryer;
- ❖ Marrja e një vendimi për të zgjedhur ofertën më të favorshme;
- ❖ Lidhja e kontratës për prokurim publik/marrëveshje kuadër dhe
- ❖ Realizimi dhe monitorimi i realizimit të kontratës për publikun prokurimi/marrëveshja kuadër

II.2.3 Shpalljet dhe njoftimet

Shpalljet dhe njoftimet në baze të ligjit janë:

1. njoftim paraprak informativ ose periodik tregues
2. shpallje për ngritjen e një sistemi kualifikimi
3. shpallje për prokurim publik dhe shpallje për konkurs për përzgjedhjen e zgjidhjes ideore
4. njoftimi i transparencës paraprake vullnetare
5. njoftimi i kontratës së lidhur

6. njoftim për ndryshime dhe informacione shtesë në procedurë
7. njoftim për anulimin e procedurës
8. njoftimin e ndryshimeve të kontratës gjatë vlefshmërisë së saj dhe
9. njoftimi i një kontrate të përfunduar

II.3 Dokumentacioni Tenderik

Dokumentacioni i tenderit ka një rol kyç në procesin e tenderit dhe ai duhet të përmbajë të gjithë informacionin e nevojshëm për objektin specifik të prokurimit në mënyrë që operatori ekonomik të jetë në gjendje të përgatisë dhe dorëzojë ofertën e tij në mënyrë cilësore dhe në kohë. Dokumentacioni i tenderit përgatitet në mënyrë të tillë që të kufizojë konkurrencën e ndershme ose t'i ofrojë një avantazh të padrejtë ndonjërit prej pjesëmarrësve. Duhet të përcaktojnë, sa më qartë që të jetë e mundur, objektin e mallrave, shërbimeve ose punëve që do të prokurohen, standardet minimale që operatorët ekonomikë duhet të plotësojnë, të drejtat dhe detyrimet e operatorit ekonomik dhe autoritetit kontraktor dhe të gjitha kushtet që duhet të jenë. ka përmbushur ofertën, që ajo të konsiderohet e pranueshme.

Sa më i pasur dhe i detajuar të jetë dokumentacioni i tenderit. aq më e thjeshtë dhe më e suksesshme do të jetë procedura. Nëse në dokumentacionin e tenderit hiqen disa kushte të rëndësishme, e veçanërisht kushtet që nuk paraqesin as çështje juridike, ekziston rreziku i keqkuptimeve në fazat e mëvonshme të procedurës.

Shpesh në praktikë ka keqkuptime se çfarë është dokumentacioni i tenderit dhe kush duhet ta përgatisë atë. Dokumentacioni i tenderit duhet të hartohet nga autoriteti kontraktor dhe jo nga operatori ekonomik dhe atë e merr çdo operator ekonomik që është i interesuar të marrë pjesë në procedurë dhe që është i regjistruar në ESJN.

Detajet dhe kompleksiteti i dokumentacionit të tenderit do të varen kryesisht nga qëllimi dhe natyra e objektit të prokurimit, si dhe nga lloji i procedurës që do të kryhet. Në varësi të kësaj, rekomandohet të keni strukturën e mëposhtme:

1. INFORMACION I PËRGJITHSHËM
2. SQARIMI, NDRYSHIMI DHE PLOTËSIMI I DOKUMENTACIONIT TË TENDERIT
3. PËRGATITJA E OFERTËS
4. DORËZIMI DHE HAPJA E OFERTAVE
5. VLERËSIMI I OFERTAVE
6. LIDHJA E KONTRATËS OSE MARREVESHTJES SË PROKURIMIT PUBLIK OSE MARRËVESHJE KUADER
7. E DREJTA E ANKESAVE DHE PËRFUNDIMI I PROCEDURËS SË PROKURIMIT PUBLIK
8. ELEMENTET E DETYRUARA TË KONTRATËS SË PROKURIMIT PUBLIK
9. SPECIFIKIMET TEKNIKE

Aneksi 1 - Formulari i ofertës

Aneksi 2 - Deklarata e seriozitetit të ofertës

II.3.1 Specifikimet Teknike

Specifikimet teknike duhet të jenë të sakta dhe të përcaktuara qartë dhe të përfaqësojnë një parakusht që ofertuesit të dorëzojnë oferta realiste dhe konkurruese në lidhje me atë që kërkon autoriteti kontraktor.

Ato duhet të hartohen në atë mënyrë që të sigurojnë konkurrencën më të madhe të mundshme dhe në të njëjtën kohë të japin një tregues të qartë të standardeve të kërkuara të punimit, materialeve, karakteristikave të performancës dhe faktorëve të tjerë përkatës në lidhje me shërbimet, punët ose mallrat që prokurohen.

Specifikimet teknike janë pjesë e veçantë e dokumentacionit të tenderit. Prandaj, përpjekja më e madhe e investuar në përgatitjen e specifikimeve teknike do të thotë kursim i parave dhe kohës në fazat e mëvonshme të projektit. Detyrat e projektit ose specifikimet teknike përgatiten nga autoriteti kontraktor, por është e dobishme të konsultohet me tregun gjatë përgatitjes së tyre.

Specifikimet paraqesin bazën teknike për procesin e vlerësimit dhe përzgjedhjes së ofertës më të favorshme, nëse ofertat plotësojnë kërkesat teknike dhe kushtet e dhëna në dokumentacionin e tenderit. Ato ofrojnë bazën mbi të cilën kontrata zhvillohet dhe menaxhohet dhe kontrollohet më tej. Përgjegjës për përgatitjen e specifikimeve pranë autoritetit kontraktor është personi, departamenti ose sektori ku lind nevoja dhe ku realizimi i prokurimit do ta plotësojë atë nevojë. Për disa mallra dhe shërbime, nëse është e nevojshme, specifikimet teknike mund të plotësohen me projekte, dokumentacion projekti, vizatime, modele etj.

Gjatë përgatitjes së specifikimeve teknike, duhet të merren gjithmonë parasysh kriteret e aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuara dhe këto kërkesa dhe kushte duhet të përfshihen si pjesë e specifikimeve, përveç rasteve kur nuk është e mundur për arsye të justifikuara.

Specifikimet teknike duhet të përcaktohen në drejtim të hapjes së konkurrencës, pa përdorimin e markave specifike ose përdorimin e kufizimeve të panevojshme. Ato duhet të sigurojnë akses të barabartë për të gjitha kompanitë e interesuara, duke identifikuar saktësisht nevojën e autoritetit kontraktor.

Gjatë përcaktimit të specifikimeve teknike, është e nevojshme që ato të përshkruajnë saktë mallrat ose shërbimin që prokurohen dhe të ofrojnë një përshkrim të detajuar të kërkesave dhe kushteve teknike në të cilat do të prokurohet.

Ato mund të përcaktohen në një ose një kombinim të mënyrave të mëposhtme

- specifikimet funksionale
- specifikimet përshkruese
- specifikimet teknike të detajuara

Specifikimet gjithashtu mund të përgatiten duke iu referuar standardeve të caktuara. Në ato raste kur përdoren vetëm standardet për përcaktimin e specifikimeve teknike, bëhet sipas rendit vijues: Aplikimi i standardeve maqedonase që janë në përputhje me standardet evropiane, miratimet teknike evropiane, udhëzimet teknike të përbashkëta të prezantuara nga organet evropiane të standardizimit.

Kërkesë themelore e specifikacionit teknik është që ai të jetë i formuluar objektivisht dhe t'i referohet të gjithë operatorëve potencialë ekonomikë, që do të thotë se specifikimet

teknike në asnjë mënyrë nuk duhet të favorizojnë apo të vendosin operatorë të caktuar ekonomikë në situatë më pak të favorshme.

II.4 Konstatimi i aftësisë

II.4.1 Kriteret për zgjedhje të ofertës më të volitshme⁵⁵

Kriteret për zgjedhjen e ofertës më të volitshme ose me të favorshme janë baza mbi të cilën autoriteti kontraktor zgjedh ofertën më të mirë dhe jep kontratën. Këto kritere duhet të përcaktohen paraprakisht nga autoriteti kontraktor dhe nuk duhet të shtrembërojnë konkurrencën e ndershme.

Ligji i mëparshëm për prokurimin publik (si dhe Direktiva e vitit 2004 për Prokurimin Publik në Sektorin Publik Klasik) u lejoi autoriteteve kontraktore të jepnin kontrata të prokurimit publik në bazë të

- kriteri i çmimit më të ulët

kriteri i ofertës ekonomikisht më i favorshëm, i cili përfshinte përdorimin e elementeve të tjerë në kriter përveç çmimit ose të ndryshëm nga çmimi.

Zgjedhja midis këtyre dy opsioneve ishte një e drejtë diskrecionale e autoriteteve kontraktore deri në ndryshimin e ligjit në vitin 2014, ku kjo dispozitë u ndërhy duke bërë kriterin e përdorur si rregull çmimin më të ulët dhe kriterin ofertën ekonomikisht më të favorshme mund ta bënte vetëm të përdoret me përjashtim.

Ligji i ri për prokurimin publik e ka ndryshuar këtë qasje, duke vënë më shumë theksin në vlerësimin e ofertave bazuar në kritere të tjera dhe jo vetëm në çmim.

Prandaj, ligji kërkon që autoritetet kontraktore të bazojnë dhënien e kontratës në ofertën ekonomikisht më të favorshme. Pavarësisht nga faktorët e marrë parasysh, kontrata duhet t'i jepet ofertuesit që ofron ofertën ekonomikisht më të favorshme. Sigurisht, përdorimi i çmimit si kriter i vetëm është ende i lejuar.

Për ta përmbledhur, oferta ekonomikisht më e favorshme është tashmë kriteri i vetëm për dhënien e kontratave. Zbatimi i këtij kriteri mund të përfshijë tre qasje të ndryshme:

- çmimi
- vetëm kosto-duke përdorur një qasje kosto-efektiviteti siç është, për shembull, kostoja e ciklit jetësor
- raporti më i mirë midis çmimit dhe cilësisë

Pavarësisht se cila qasje përdoret, një element ekonomik duhet të përfshihet gjithmonë gjatë vlerësimit të ofertave.

Në ato procedura të prokurimit publik që kërkojnë shpallje të prokurimit publik. Autoriteti kontraktor duhet të specifikojë në shpallje nëse do të zbatojë qasjen e çmimit si kriter të vetëm, koston si kriterin e vetëm, apo, përsëri, marrëdhënien më të mirë midis çmimit dhe cilësisë. Për raportin më të mirë çmim-cilësi, kriteret që do të përdoren duhet të specifikohen në njoftimin e prokurimit publik dhe në dokumentacionin e tenderit.

⁵⁵ Neni 99 i Ligjit

II.4.2 Përgatitja dhe parashtrimi i ofertave⁵⁶

Siç u tha më sipër në pjesën e përmbajtjes së dokumentacionit të tenderit, është dokumenti bazë mbi bazën e të cilit ofertuesit përgatisin ofertën e tyre. Ligji dhe aktet e tjera normative janë të natyrës së përgjithshme dhe nuk parashikojnë të gjitha specifikat në procedurat e veçanta.

Ofertuesi ka detyrimin, nëse dëshiron të marrë pjesë në procedurën e prokurimit publik, të përgatisë ofertën e tij në përputhje me të gjitha kërkesat dhe kushtet. Gjithashtu, ai duhet të përdorë formularët e ofruar nga autoriteti kontraktor, në mënyrë që oferta e tij të jetë e krahasueshme me ofertat e ofertuesve të tjerë. Ai nuk ka të drejtë me ofertën e tij të ofrojë kushte që nuk janë në përputhje me atë që është paraparë nga autoriteti kontraktues. Përndryshe, ai rrezikon që oferta e tij t'i refuzohet në fazën e vlerësimit si e papranueshme.

Ligji nuk përcakton periudhën minimale në të cilën autoriteti kontraktor nuk mund të kërkojë të deklarojë periudhën e vlefshmërisë së ofertave në procedurën specifike, por në praktikën ndërkombëtare nuk praktikohet një periudhë më e shkurtër se 30 ditë.

Oferta përgatitet në gjuhën e specifikuar në dokumentacionin e tenderit. Nëse kjo çështje nuk është e rregulluar në dokumentacionin e tenderit, zbatohen rregullat materiale për përdorimin e gjuhëve të vendit.

II.5 Evalvimi i ofertave⁵⁷

Evalvimi ose vlerësimi i ofertave është faza në procedurën e prokurimit publik ku autoriteti kontraktor përcakton se cila nga ofertat që plotësojnë kushtet e tij është ekonomikisht më e leverdishme bazuar në kriteret e shpallura paraprakisht për vlerësimin e ofertave. Pas përfundimit të hapjes publike, komisioni duhet të fillojë menjëherë vlerësimin e ofertave. Vlerësimi i ofertave përbëhet nga dy pjesë. Së pari, Komisioni përcakton nëse ofertuesit kanë referencë negative (bazuar në raportin e dhënë nga ESJN), më pas kontrollon korrektësinë formale të ofertave, d.m.th nëse është dorëzuar një garanci bankare e ofertës në shumën e duhur dhe nëse oferta nënshkruhet me nënshkrime elektronike të vlefshme. Më pas, plotësimi dhe vlefshmëria e dokumenteve kontrollohet vetëm tek ofertuesit për të cilët nuk është publikuar referencë negative. Nëse oferta nuk është formalisht korrekte, ajo refuzohet si e papranueshme dhe dokumentet e tjera nuk merren parasysh.

Procesi i vlerësimit të tenderit kryhet nga një komision i prokurimit publik i përzgjedhur siç duhet. Në të gjithë dokumentacionin kanë akses vetëm anëtarët e komisionit që janë përzgjedhur në kohën e publikimit të shpalljes. Në parim, komisioni i prokurimit publik ka mandatin të identifikojë ofertën më të mirë dhe t'i bëjë një propozim personit përgjegjës për përzgjedhje ose të anulojë procedurën.

Zakonisht komisioni i prokurimit publik kryen këto aktivitete

- verifikimi i pajtueshmërisë formale

- kontrollimi i përputhshmërisë teknike dhe të përmbajtjes

- zgjedhja e ofertës më të mirë bazuar në kriteret e shpallura paraprakisht për zgjedhjen e ofertës më të favorshme

⁵⁶ Neni 105 i Ligjit për Prokurim publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise nr. 136/07, 130/08, 97/10, 53/11 dhe 185/11)

⁵⁷ Neni 109 i Ligjit për Prokurim publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise nr. 136/07, 130/08, 97/10, 53/11 dhe 185/11)

-propozimi për përzgjedhjen ose anulimin e procedurës.

Gjatë kontrollit të plotësisë dhe vlefshmërisë së dokumentacionit për të përcaktuar aftësinë e ofertuesit dhe gjatë vlerësimit në përputhje me nenin 109 paragrafi 2 i ligjit, komisioni mund t'u kërkojë ofertuesve të sqarojnë ose plotësojnë dokumentet, nëse nuk ka devijime të dukshme nga dokumentacioni i kërkuar.

Këtu duhet të cekim edhe një pyetje që shpesh vjen nga ana e operatorëve ekonomike si dileme në lidhje me atë që autoriteti kontraktor ka pasur mundësinë të kërkojë sqarime të caktuara gjatë vlerësimit të ofertës teknike dhe financiare, por nuk duhet të kërkojë, ofrojë apo lejojë që të bëhen ndryshime në ofertën teknike dhe financiare tashmë të dhënë. Korrigjimi i një oferte financiare mund të ndodhë vetëm në rast të korrigjimit të një gabimi aritmetik.

Vetë komisioni korrigjon gabimin aritmetik dhe fut shumën e saktë në sistem gjatë fazës së vlerësimit. Duke vepruar kështu, ofruesi informohet se ka bërë një korrigjim në aritmetikë, është bërë gabim dhe ofruesi është i detyruar të pranojë një korrigjim të tillë. Përndryshe, oferta refuzohet nga vlerësimi i mëtejshëm dhe ofertuesit i lëshohet referencë negative.

II.5.1 Vendimi për zgjedhje të ofertave më të volitshme⁵⁸

Përzgjedhja e ofertës më të favorshme bëhet me vendim të autoritetit kontraktor bazuar në kriterin e përzgjedhjes së ofertës më të favorshme.

Siç u shpjegua më parë, vlerësohen vetëm ato oferta të ofertuesve që plotësojnë kriteret e përcaktuara për përcaktimin e aftësisë, si dhe kushtet dhe kërkesat e tjera që autoriteti kontraktor ka përcaktuar në dokumentacionin e tenderit.

Vendimi për zgjedhjen sillet nga personi përgjegjës, por shpesh ndodh që në praktikë mund të ketë raste kur personi përgjegjës autorizon persona të tjerë pranë autoritetit kontraktor për të marrë vendime të tilla.

Kjo dispozitë parashikon që autoriteti kontraktues duhet të përfundojë procedurën duke marrë vendim për përzgjedhjen ose anulimin e procedurës brenda afatit që operatorët ekonomikë kishin për dorëzimin e ofertave apo aplikimeve për pjesëmarrje.

Autoriteti kontraktor, deri në skadimin e afatit për paraqitjen e ankesës, mund të korrigjojë gabimet në emra ose numra, në tekst ose gabime të tjera të dukshme në vendimin që ka marrë.

Autoriteti kontraktor lidh kontratën për prokurimin publik me ofertuesin, oferta e të cilit zgjidhet si më e favorshme në bazë të ofertës teknike dhe financiare.

Sipas Ligjit, nëse ofertuesi i përzgjedhur refuzon të lidhë kontratën ose ajo zgjidhet për shkak të performancës së pakohë ose të dobët, autoriteti kontraktor mund të lidhë kontratë me ofertuesin e renditur pasardhës, nëse çmimi nuk është më i lartë se 5% në krahasim me tenderin e përzgjedhur fillimisht.

II.5.2 Lidhja e marrëveshjes për prokurim publik

Pas vlerësimit të plotë të ofertave dhe pas përfundimit të ankandit elektronik nëse ai është zhvilluar, Komisioni i Prokurimit Publik i autoritetit kontraktor i paraqet personit

⁵⁸ Neni 109 i Ligjit për Prokurim publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 136/07, 130/08, 97/10, 53/11 dhe 185/11)

përgjegjës një raport mbi procedurën e zhvilluar me propozim për zgjedhjen e ofertës më të favorshme në bazë të mbi kriteret e përzgjedhjes që u përcaktuan në shpallje dhe dokumentacionin e tenderit. Përzgjedhja e ofertës më të favorshme bëhet me vendim të personit përgjegjës pranë autoritetit kontraktor. “Autoriteti kontraktor është i detyruar të marrë vendimin për zgjedhjen ose anulimin e procedurës brenda një afati që nuk është më i gjatë se afati i dorëzimit të ofertave, përkatësisht kërkesave për pjesëmarrje në procedurën specifike, duke llogaritur nga dita e përcaktuar si afati i fundit për dorëzimin e ofertave, pra aplikimeve për pjesëmarrje.”⁵⁹

Pas marrjes së vendimit për përzgjedhjen e ofertës më të favorshme dhe pas skadimit të afatit të ankimimit dhe periudhës së pezullimit, autoriteti kontraktor lidh kontratën për prokurimin publik me ofertuesin më të favorshëm. Kontrata e prokurimit publik është lidhur në bazë të ofertës teknike dhe financiare brenda periudhës së vlefshmërisë së ofertës.

Pas marrjes së vendimit për përzgjedhjen e ofertës më të favorshme dhe pas skadimit të afatit të ankimimit dhe periudhës së pezullimit, autoriteti kontraktor lidh kontratën për prokurimin publik me ofertuesin më të favorshëm. Kontrata e prokurimit publik është lidhur në bazë të ofertës teknike dhe financiare brenda periudhës së vlefshmërisë së ofertës.

Pas përfundimit të procedurës së prokurimit publik dhe skadimit të periudhës së pezullimit, pra pas përfundimit të vendimit për zgjedhjen e ofertës më të favorshme, por jo më vonë se 30 ditë, autoriteti kontraktor dhe ofertuesi më i favorshëm i përzgjedhur procedojnë në lidhje një kontratë.

Nëse vlefshmëria e ofertës skadon, ofruesi nuk është i detyruar nga përmbajtja e saj. Prandaj, autoriteti kontraktor duhet të jetë i kujdesshëm dhe të caktojë një afat të arsyeshëm si periudhë e vlefshmërisë së ofertës në varësi të llojit të procedurës dhe natyrës së objektit të prokurimit.

Duhet theksuar se nëse autoriteti kontraktues nuk e lidh kontratën për prokurim publik ose marrëveshjen kornizë në afat prej 30 ditësh nga përfundimi i vendimit për përzgjedhje, mund të shqiptohet gjobë për kundërvajtje prej 1.000-2.000 euro në denarë.

Pas marrjes së vendimit për përzgjedhjen e ofertës më të favorshme nga personi përgjegjës, komisioni i prokurimit publik njofton me shkrim të gjithë kandidatët ose ofertuesit për rezultatin e procedurës, duke paraqitur krahas njoftimit një kopje të vendimit. Për të arritur parimin e transparencës, autoriteti kontraktor duhet që në njoftimin për zgjedhjen e ofertës më të favorshme, të informojë ofertuesit për arsyet e mos zgjedhjes ose refuzimit të një oferte të caktuar, të shpjegojë në detaje pse një ofertë e caktuar është e papranueshme. dhe shënoni emrin e ofertuesit të përzgjedhur dhe arsyet e zgjedhjes.

⁵⁹ Neni 116 I Ligji për Prokurimin Publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonise nr. 136/07, 130/08, 97/10, 53/11 dhe 185/11)

KREU III

TRAJTIMI JURIDIKO-KOMPARATIV I MARRËVESHJEVE PËR PROKURIME PUBLIKE

III.1 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për furnizime publike në aspektin nacional – Republika e Maqedonisë së Veriut

Korniza ligjore e prokurimit publik në Republikën e Maqedonisë përbëjnë Ligjin aktual për Prokurimin Publik, i cili është miratuar nga Parlamenti i Republikës së Maqedonisë së Veriut, në vitin 2019.

Periodha kohore që ka kaluar që nga fillimi i zbatimit të ligjit është ende relativisht e shkurtër në mënyrë që të mund të jepet një pasqyrë më e plotë në lidhje me avantazhet dhe sfidat e dënimit të ri ligjor, por sigurisht, asnjë ligj nuk mund të rregullojë të gjitha situatat. që mund të përdoret në aplikacion, po kështu është edhe ky, veçanërisht duke pasur parasysh që prokurimi publik është një çështje komplekse dhe dinamike që përfshin shumë aktorë, si autoritetet kontraktore, operatorët ekonomikë, organet kompetente për auditim dhe kontroll, etj.

Teksti i ligjit përmban 192 nene të ndarë në 11 kapituj. Kapitulli 1 përmban dispozita të përgjithshme dhe ka shtatë kapituj me 42 nene. Kreu 1 përcakton objektin e rregullimit të këtij ligji, përkufizimet e termave të përdorur dhe parimet mbi të cilat bazohet ky ligj. Kapitulli 2 rregullon autoritetet kontraktore dhe rregullat bazë për prokurimin e sektorit publik klasik dhe në aktivitetet sektoriale. Kreu 3 rregullon se cilat aktivitete konsiderohen sektoriale në fushat e furnizimit me ujë, energjisë, transportit, shërbimeve postare dhe aktiviteteve të tjera të mbuluara. Kapitulli 4 përcakton situata të veçanta, pra prokurime që subvencionohen ose bashkëfinancohen nga autoritetet kontraktore, një regjim të veçantë prokurimi në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë dhe kontratat e kombinuara. Kapitulli 5 përcakton përjashtimet nga zbatimi i ligjit, ndërsa Kapitulli 6 përmban disa rregulla të përgjithshme në lidhje me operatorët ekonomikë, zbatimin e marrëveshjeve ndërkombëtare, masat kundër korrupsionit dhe masat për parandalimin e konfliktit të interesit, nomenklaturës dhe të ngjashme. Kapitulli 7 përmban rregulla të përgjithshme për zbatimin e ligjit, si vlerat e pragut, formulari i publikimit, llogaritja e vlerës së parashikuar të prokurimit dhe disponueshmëria e dokumentacionit të tenderit në formë elektronike.

Ligji për Prokurimin Publik është zhvilluar në bazë të Direktivave të BE-së për Prokurimin Publik dhe në masë të madhe është në përputhje me to. Ai parashikoi një sistem të ri të mbrojtjes ligjore dhe themeloi një Komision Shtetëror të pavarur për Ankesat e Prokurimit Publik, futi një sistem për pragjet e vlerës dhe procedurat më liberale të prokurimit publik.

Ne gjatë punimit edhe më lartë kemi cekur në lidhje me trajtimin juridik që ju bëhet marrëveshjeve për furnizime publike, por edhe këtu mund të shtojmë disa pika siç janë :

- Marrëveshje (kontratë) për prokurimin publik të shërbimeve që kanë për objekt blerjen ose dhënien me qira të tokës ose pasurive të tjera të paluajtshme dhe të drejtat që

rrjedhin prej tyre, me përjashtim të dhënies së kontratave për prokurimin publik të shërbimeve financiare që lidhen me kontratat e blerjes ose të qirasë. "⁶⁰

- Marrëveshje për prokurimin publik të shërbimeve që kanë të bëjnë me blerjen, zhvillimin, prodhimin ose bashkëprodhimin e materialit programor nga shtëpitë radiotelevizive, ose për kushtet e transmetimit radioteleviziv të një programi.
- Kontratat për prokurimin publik të shërbimeve të arbitrazhit dhe ndërmjetësimit. Sipas rregullave për përzgjedhjen e arbitrave apo ndërmjetësve me pëlqim të ndërsjellë të palëve, prokurimi i këtij lloji të shërbimeve duke zbatuar të gjitha rregullat e procesit bie ndesh me rregullat për përzgjedhjen e këtyre subjekteve. Për këto arsye, Ligji për Prokurimin Publik e përjashton prokurimin e këtij lloji të shërbimeve nga zbatimi i rregullt i të gjitha rregullave procedurale për prokurimin publik të shërbimeve.
- Kontratat për prokurimin publik të "shërbimeve financiare në lidhje me emetimin, tregtimin ose transferueshmërinë e letrave me vlerë ose instrumenteve të tjera financiare, e në veçanti transaksionet e autoriteteve kontraktuese për blerjen e mjeteve ose kapitalit dhe shërbimet e Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë." "Në praktikë, ky përjashtim mbulon instrumentet e politikës monetare, kursin e këmbimit, menaxhimin e borxhit publik, menaxhimin e rezervave valutore ose politika të tjera që përfshijnë transaksione me letra me vlerë ose instrumente të tjera financiare, dhe në veçanti transaksionet nga autoritetet kontraktore me qëllim mbledhjen e para ose kapital;⁶¹ etj.

III.2 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në shtetet e rajonit si dhe në disa shtete të Unionit Evropian

Legjislacioni dytësor për prokurimin publik në Bashkimin Evropian përbëhet nga direktiva, rregullore dhe vendime. Direktivat e prokurimit publik përcaktojnë standardet minimale që shtetet anëtare të Bashkimit Evropian duhet të zbatojnë në legjislacionin e tyre të brendshëm. Kjo do të thotë se direktivat nuk janë të detyrueshme dhe shtetet anëtare pranojnë standardet e përcaktuara në to në varësi të traditës së tyre ligjore. Direktivat janë ligjërish të detyrueshme, por vetëm për të arritur qëllimin për të cilin synohet një direktivë specifike.

Ekzistojnë disa burime kryesore dytësore të ligjit të BE-së për prokurimin publik që janë pjesë e *acquis communautaire*, përkatësisht:

- ❖ Direktiva 2004/18/EC, e ashtuquajtura klasike;
- ❖ Direktiva 2004/17/KE, e ashtuquajtura sektoriale;
- ❖ Direktivat 1989/665/KEE, 1992/13/KEE dhe 2007/66/KE – direktivat mbi mbrojtja ligjore;
- ❖ Rregullorja nr. 2195/2002 dhe
- ❖ Rregullore nr.1564/2005

⁶⁰ Bogeve Mitsovska, M. Jovanovska, M. Argirovski, A. dhe Gligorievska, R. (2012). Zbatimi i ligjit për prokurimin publik në praktikë, botimi II, Shoqata e punonjësve financiarë të pushtetit lokal dhe ndërmarrjeve publike - Veles: Zbatimi dhe përjashtimet, 46

⁶¹ Bogeve Mitsovska, M. Jovanovska, M. Argirovski, A. dhe Gligorievska, R. (2012). Zbatimi i ligjit për prokurimin publik në praktikë, botimi II, Shoqata e punonjësve financiarë të pushtetit lokal dhe ndërmarrjeve publike - Veles: Zbatimi dhe përjashtimet, 49.

Direktiva 2004/18/EC⁶² e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 31 mars 2004 është një direktivë bazë e aplikuar nga autoritetet kontraktore të të ashtuquajturave në sektor klasik. Në kuadër të kësaj, autoritetet kontraktore që zbatojnë rregullat e kësaj direktive të prokurimit publik janë organet e qeverisjes shtetërore, njësitë e vetëqeverisjes vendore dhe personat juridikë ku pushteti vendor ose pushteti shtetëror ka ndikim mbizotërues.

Kjo direktivë nis nga parimet bazë të mosdiskriminimit, trajtimit të barabartë dhe transparencës në dhënien e kontratave të prokurimit publik, me synim krijimin e një tregu të vetëm të brendshëm dhe lëvizjen e lirë të mallrave, shërbimeve, kapitalit dhe njerëzve.

Kjo direktivë ka një sërë dispozitash të cilat janë të zakonshme me Direktivën "klasike", por ka ende disa dallime thelbësore që janë të zbatueshme vetëm për autoritetet kontraktore sektoriale. Dallimi i parë ka të bëjë me subjektet, kështu që Direktiva "klasike" zbatohet nga autoritetet kontraktore të të ashtuquajturit sektori publik klasik dhe rregullat nga Direktiva 2004/17/EC janë të zbatueshme vetëm për autoritetet kontraktore sektoriale që punojnë në ujë, energji, sektorët e transportit dhe shërbimet postare.

Përveç ndryshimit në fushëveprim, këto direktiva ndryshojnë edhe për nga shkalla e rregullimit. Direktiva 2004/18/KE (klasike) parashikon rregulla më të rrepta për dhënien e kontratave të prokurimit publik dhe pragje me vlerë më të ulët, dhe Direktiva 2004/17/EC (sektoriale) parashikon një regjim shumë më fleksibël për dhënien e kontratave të prokurimit publik, me pragje vlerash më të larta. , parashikon përdorimin e procedurës së negocimit me shpallje paraprake të shpalljes si procedurë të rregullt, parashikon një numër më të madh përjashtimesh nga zbatimi i rregullave të përcaktuara nga e njëjta etj.

Për të garantuar mbrojtjen ligjore të të drejtave të operatorëve ekonomikë në procedurat e prokurimit publik, Bashkimi Evropian ka miratuar të ashtuquajturat "Direktivat e Mjeteve Ligjore" (Direktivat 1989/665/EEC, 1992/13/EEC dhe 2007/66/KE).

Direktiva e Këshillit 89/665/EEC e datës 21 dhjetor 1989 mbi bashkërendimin e ligjeve, rregulloreve dhe dispozitave administrative në lidhje me zbatimin e procedurave të mbrojtjes ligjore dhe dhënien e kontratave të prokurimit publik dhe punëve publike zbatohet për kontratat e prokurimit publik nga të ashtuquajturat sektore klasike, pra për kontratat e dhëna në bazë të Direktivës 2004/18/EC.

Direktiva 89/665/EEC u miratua "ndërsa Direktivat e Komunitetit për prokurimin publik, në veçanti Direktiva e Këshillit 71/305/KEE e datës 26 korrik 1971 mbi koordinimin e procedurave për dhënien e kontratave të punëve publike, e ndryshuar së fundi me Direktivën 89/440 /EEC dhe Direktiva e Këshillit 77/62/EEC e datës 21 dhjetor 1976 mbi koordinimin e procedurave për dhënien e kontratave të prokurimit publik, e ndryshuar së fundi nga Direktiva 88/295/EEC, nuk përmbajnë dispozita specifike që garantojnë zbatim efektiv"

“Karakteristika e përbashkët e direktivave është se ato ofrojnë disa kushte minimale që duhet të plotësojnë sistemet ligjore të shteteve anëtare në lidhje me aftësitë e operatorëve ekonomikë për të kërkuar mbrojtje ligjore të vendimeve të autoriteteve kontraktore. Për rrjedhojë, direktivat kërkojnë Sistemet e mbrojtjes ligjore që të jenë efektive dhe të shpejta,

⁶² Direktiva 2004/18/KE përfshinte direktivat e vjetra që zbatoheshin për autoritetet kontraktore në sektorin publik klasik, të cilat nuk janë më në fuqi: 1992/50/EEC, 1993/36/EEC dhe 1993/37/EEC.

shtetet anëtare janë të detyruara: "Vendimet e marra nga autoritetet kontraktore të rishikohen sa më shpejt që të jetë e mundur".⁶³

Rregullorja Nr. 2195/2002 vendosi një sistem unik të klasifikimit: Fjalorin e Përbashkët të Prokurimit (CPV).⁶⁴ Fjalori i Përgjithshëm përdoret për të klasifikuar mallrat, shërbimet dhe punët që janë objekt i prokurimit publik. Ky standardizim bën të mundur përmirësimin e transparencës së prokurimit publik të mbuluar nga direktivat e Komunitetit. Kjo rregullore ka zbatim të drejtpërdrejtë dhe nuk është transpozuar në legjislacionin e brendshëm të shteteve anëtare të BE-së. Fjalori i përgjithshëm për prokurimin publik përbëhet nga një fjalor kryesor dhe një fjalor shtesë. Gjatë publikimit të njoftimeve për dhënien e kontratave të prokurimit publik, shtetet anëtare janë të detyruara të zbatojnë Fjalorin e Përgjithshëm nëse kontrata e prokurimit publik ka një vlerë të vlerësuar mbi kufijtë e parashikuar nga direktivat evropiane.

Rregullorja nr. 1564/2005 parasheh format standarde të shpalljeve dhe njoftimeve. Kjo rregullore mundëson unifikimin e të gjitha njoftimeve dhe njoftimeve që shtetet anëtare publikojnë në Fletoren Zyrtare Zyrtare të BE-së (Tenders Electronic Daily-TED).

Direktivat e BE-së: Për të mbështetur parimet e Traktatit në fushën e prokurimit publik dhe për të ofruar udhëzimet e nevojshme për Shtetet Anëtare, BE-ja ka miratuar një sërë direktivash për prokurimin publik. Direktivat e fundit të Prokurimit Publik (Direktivat 2014), të cilat kryesisht mbulojnë çështjet procedurale, janë si më poshtë:

- Direktiva për prokurimin publik në sektorin publik klasik 2014/24/BE⁶⁵ e cila zëvendëson Direktiva 2014/18/EC2

- Direktiva sektoriale 2014/25/BE⁶⁶ që zëvendëson Direktivën 2014/17/EC3

- Direktiva e Koncesionit 2014/23/BE⁶⁷, i cili krijon një regjim të ri të rregulluar për dhënien e kontratave për koncesione për punë dhe shërbime

Dhënia e kontratave të prokurimit publik nga ose në emër të autoriteteve të shteteve anëtare duhet të jetë në përputhje me parimet e Traktatit për Funkcionimin e Bashkimit Evropian (TFEU), në veçanti lëvizjen e lirë të mallrave, lirinë e vendosjes dhe lirinë për të ofruar shërbimet, si dhe parimet që rrjedhin prej tij, si trajtimi i barabartë, mosdiskriminimi, njohja reciproke, proporcionaliteti dhe transparenca (paragrafi 1 i preambulës së Direktivës 2014/24/BE të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit për prokurimin publik dhe shfuqizimin e Direktivës 2004/18/KE, në vijim: Direktiva).

Këto parime zbatohen në mënyrë të detajuar përmes rregulloreve në fushën e prokurimit publik (direktivat dhe zbatimi i tyre në nivel kombëtar), të cilat synojnë të mbrojnë të drejtat e operatorëve ekonomikë për akses në prokurimin publik. Rregulloret u lënë liri autoriteteve kontraktore në shumë aspekte në përgatitjen dhe zbatimin e një procedure të caktuar për

⁶³ Komisioni Shtetëror për Ankesat e Prokurimit Publik (2010). Doracak për mbrojtjen juridike në procedurat e prokurimit publik, Shkup, janar 2010, II. Direktivat e mjeteve juridike

⁶⁴ Gazeta Zyrtare e Komuniteteve Evropiane L 340, datë 16.12.2002.

http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/public_procurement/l22008_en.htm

⁶⁵ Traktati mbi Funkcionimin e Bashkimit Evropian – versioni i konsoliduar i Traktatit për Funkcionimin e Bashkimit Evropian, Gazeta Zyrtare e Bashkimit Evropian (Gazeta Zyrtare e BE-së), C 326, 26 tetor 2012

⁶⁶ Direktiva 2014/24/BE për prokurimin publik dhe shfuqizimin e Direktivës 2004/18/KE, 26 shkurt 2014.

⁶⁷ Direktiva 2014/25/BE për prokurimin e subjekteve që operojnë në sektorët e furnizimit me ujë, energjisë, transportit dhe shërbimeve postare dhe shfuqizimi i Direktivës 2004/17/KE, 26 shkurt 2014

prokurimin publik. Autoriteti kontraktor mund të formulojë dokumentacionin e tenderit në mënyra të ndryshme, duke e përshtatur atë me rrethanat specifike dhe nevojat e tyre. Gjithmonë duhet pasur parasysh se efekti që duhet të arrihet është ekzekutimi i duhur i kontratës në kushtet më të mira të mundshme të tregut.

Fati i fundit për transpozimin e këtyre tre direktivave nga Shtetet Anëtare në legjislacionin e tyre kombëtar ishte 18 prill 2016. Dy direktivat e mjeteve juridike zbatohen për ankesat dhe dëmshpërblimet: Direktiva për mjetet juridike në sektorin publik 89/665/EC dhe Direktiva e mjeteve juridike sektoriale 92/13/EC5.

Këto dy direktiva të mjeteve juridike u ndryshuan nga Direktiva 2007/66/EC6.

Përveç kësaj, Direktiva e Prokurimit të Mbrojtjes 2009/81/EC7 zbaton një regjim më fleksibël dhe më të besueshëm për prokurimet ushtarake dhe punët dhe shërbimet përkatëse.

Komisioni Evropian i ka plotësuar këto direktiva me legjislacion shtesë që rregullon aspekte të ndryshme të procesit të prokurimit publik.

Me Ligjin për Prokurim Publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë”, nr. 24/19, 87/21; në tekstin e mëtejshëm: LPP), si lex specialis, dhe në përputhje me parimet bazë të përcaktuara nga direktivat aktuale që rregullojnë fushën e prokurimit publik, konfirmohet zbatimi i parimit bazë *pacta sunt servanda* (marrëveshjet duhet të respektohen) kur bëhet fjalë për ekzekutimin e kontratave të prokurimit publik. Me fjalë të tjera, rregulli bazë që zbatohet edhe në prokurimin publik është që detyrimet kontraktuale nga kontratat e prokurimit publik duhet të kryhen siç është rënë dakord fillimisht, në përputhje me dispozitat e dokumentacioni i tenderit dhe nga kontratat, ndërkohë që përjashtimet nga ky parim të parashikuara në Ligjin e Prokurimit Publik në fuqi duhet të interpretohen në mënyrë restriktive, duke marrë parasysh rrethanat e çdo rasti individual.

Direktivat e reja të prokurimit publik⁶⁸ sjellin sqarime të reja dhe të detajuara në lidhje me ndryshimet e lejuara të kontratave të prokurimit publik. Dispozitat e Direktivës 2014/24/BE përfaqësojnë një kodifikim të praktikës së Gjykatës së Drejtësisë së Bashkimit Evropian (në tekstin e mëtejshëm: GJED) që i referohet mundësisë së ndryshimit të kontratave të prokurimit publik gjatë vlefshmërisë së tyre. Ideja e dispozitave të Direktivës është të sqarojë, duke marrë parasysh praktikën e GJED-së, situatat në të cilat ndryshimet në një kontratë prokurimi publik gjatë vlefshmërisë së saj kërkojnë zbatimin e një procedure të re prokurimi publik. Prandaj, në rast të ndryshimeve materiale në kontratën origjinale, të cilat tregojnë qëllimin e palës kontraktuese për të rinegociuar kushtet kryesore në atë kontratë, do të jetë e nevojshme të kryhet një procedurë e re e prokurimit publik.

Neni 83 i Direktivës 2014/24/BE për prokurimin publik përmban detyrimin për shtetet anëtare për të siguruar përmbushjen e detyrave të përcaktuara në këtë nen nga një ose më shumë institucione, organe ose struktura kombëtare. Më konkretisht, shtetet anëtare duhet të sigurojnë monitorimin e zbatimit të rregullave të prokurimit publik. Kur institucionet ose strukturat përgjegjëse për monitorimin identifikojnë shkelje të veçanta ose probleme sistematike, me iniciativën e tyre ose pas marrjes së informacionit, ato do të autorizohen të njoftojnë autoritetet

⁶⁸ Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 26 shkurt 2014 për prokurimin publik dhe shfuqizimin e Direktivës 2004/18/KE (Gazeta Zyrtare L 94, 28 Mars 2014; më tej: Direktiva), si dhe Direktiva 2014/25/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 26 shkurt 2014 për prokurimin e subjekteve që operojnë në sektorët e menaxhimit të ujit, energjisë, transportit dhe shërbimeve postare dhe shfuqizimin e Direktivës 2004/17/KE (Gazeta Zyrtare L 94 28 mars 2014).

kombëtare të auditimit, gjykatat, gjykatat ose autoritete ose struktura të tjera të përshtatshme, si Avokati i Popullit, asamblatë kombëtare ose komisionet në to.⁶⁹

Dhe në fund mund të themi Direktivat janë të detyrueshme vetëm për sa i përket rezultatit që duhet të arrihet, por në përgjithësi autoriteteve kombëtare u lejohet të zgjedhin formën dhe metodat. Shtetet anëtare të BE-së nuk duhet të prodhojnë një kopje identike të direktivave në legjislacionin e tyre kombëtar, megjithëse disa shtete anëtare e kanë bërë pikërisht këtë.

III.2.1 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në Republikën e Shqipërisë

Legjislacioni në Republikën e Shqipërisë në fushën e prokurimit publik bazohet në thelb në Ligjin për Prokurimin Publik të vitit 2006 i cili është ndryshuar dhe plotësuar në vitet 2007, 2009 dhe 2010.⁷⁰

Gjatë vitit 2011, me mbështetjen e projektit të Binjakëzimit, u përgatitën draft-amendamentet dhe plotësimet në Ligjin për Prokurimin Publik dhe Koncesionet me qëllim të përafrimit të mëtejshëm me Direktivat përkatëse të Bashkimit Evropian. Këto draft amendamente dhe shtesa, pas konsultimit me palët e interesuara, do të propozohen për miratim në vitin 2012.⁷¹

Kuadri institucional i prokurimit publik në Republikën e Shqipërisë përbëhet nga tre organe kyçe: Agjencia e Prokurimit Publik, Avokati i Prokurimit Publik dhe Komisioni i Prokurimit Publik.

Agjencia e Prokurimit Publik (APP) është një autoritet qendror që ka kapacitetin e një personi juridik. Ai i paraqet një raport për punën e tij Kryeministrit të Republikës së Shqipërisë dhe financohet nga Buxheti i Republikës së Shqipërisë.⁷²

Është përgjegjësi e Agjencisë së Prokurimit Publik t'i paraqesë Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë propozime për rregullore në fushën e prokurimit publik, të promovojë dhe organizojë trajnime për zyrtarët e autoriteteve qendrore dhe bashkiake që janë ngarkuar të zbatojnë procedurat e prokurimit publik, të përgatisë dokumentacionin standard të tenderit në përputhje me rregullat e prokurimit publik, të ofrojë asistencë teknike dhe këshilla në zbatimin e procedurave të prokurimit publik, të monitorojë informacionin e publikuar në sistemin e prokurimit publik nga autoritetet kontraktore, raportet e organeve qendrore. organi i prokurimit, Avokatit të Prokurimit Publik dhe të kryejë detyra të tjera të përcaktuara në përputhje me nenin 13 paragrafi 2 të Ligjit për Prokurimin Publik të Republikës së Shqipërisë.

“Komisioni i Prokurimit Publik (KPP) është autoriteti më i lartë në fushën e prokurimit publik, i cili shqyrton ankesat në procedurat e prokurimit publik në përputhje me kërkesat e

⁶⁹ Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 26 shkurt 2014 për prokurimin publik dhe shfuqizimin e Direktivës 2004/18/EC, rregullorja CELEX numër 32014L002

⁷⁰ Law on Public Procurement No.9643 dated 20.11.2006, consolidated with Amendment no.9800, date 10.Sept. 2007, no.9855 date 26. Dec. 2007, no.10170 date 22.Oct. 2009 and no. 10309, date 22.07.2010.

⁷¹ Public Procurement Agency (PPA) Republic of Albania (2012). Annual Report 2011, page no.7, point 3.2
Legal initiatives in progress. <https://www.app.gov.al/ep/default.aspx>.

⁷² Article 13, point 1, Law on Public Procurement No.9643 dated 20.11.2006, consolidated with Amendment no.9800, date 10.Sept. 2007, no.9855 date 26.Dec.2007, no.10170 date 22.Oct. 2009 and no. 10309, date 22.07.2010.

përcaktuara në Ligjin për Prokurimin Publik. Pas shqyrtimit të ankesës, Komisioni merr vendim përfundimtar. Komisioni ka statusin e personit juridik në varësi të Këshillit të Ministrave dhe financohet nga Buxheti i Republikës së Shqipërisë.⁷³

Ndryshimet që u bë në vitin 2012, synuan të standardizojnë mënyrën e veprimit me mjete elektronike, duke bërë dhe saktësime në dispozitën e nenit 22, që përcaktonte format e komunikimit. Nëse deri në vitin 2012, kjo dispozitë njihte prokurimin që gjente zhvillim në rrugë elektronike, me ndryshimet që pësoi dispozita, u synua të vihej rregulli i përgjithshëm për komunikimin mes operatorëve dhe autoriteteve kontraktore në rrugë elektronike. Neni 22 i LPP-së, në pikën 1, të tij, njihte si rregull të përgjithshëm faktin se, i gjithë dokumentacioni, njoftimet, vendimet, informacionet dhe komunikimet e parashikuara në këtë ligj bëheshin me shkrim. Me shtesat që pësoi kjo pikë, u sanksionua që këto komunikime bëheshin me shkrim, ose me mjete elektronike.

Në përfundim, në vlerësim për arsyt e ndryshimit relativisht të shpeshtë dhe në jo pak raste thelbësor të parashikimeve të LPP, mund të them se, LPP bënte pjesë në grupin e atyre ligjeve që aplikoheshin në mënyrë të gjerë në praktikë, nga gjithë autoritetet kontraktore. Ky zbatim praktik kaq i gjerë, patjetër që ka bërë që të ndihen në praktikë mangësitë, pse jo dhe lapsuset në vetë parashikimet e tekstit të ligjit, e që çonin sërish në nevojën për ndryshime të tjera. Ekzistenca në çdo rast e një institucioni që merrej enkas me prokurimet publike, si Avokati i Prokurimeve, për aq kohë sa ushtroi funksionin, ashtu dhe Agjencia e Prokurimit Publik, ishin një mekanizëm i mirë për të mbledhur çdo sinjal problematike që vinte nga zbatimi i ligjit në praktikë. Këto institucione kishin kompetencën Ligjore, por edhe mundësitë të kryenit analizën përkatëse, të përqendruar, dhe të dilnin në përfundimin nëse kuadri ligjor, apo dhe ai nënligjor, duhej përmirësuar, apo jo.

E rëndësishme të theksohet është fakti se, ndryshimet ligjore që pësoi LPP gjatë thuasë 14 viteve të zbatimit të tij, në çdo rast synonin përforcimin e parimeve të transparencës, eficiencës e efektivitetit të përdorimit të fondeve publike në procedura prokurimi, ashtu si dhe garantimin e trajtimit të barabartë dhe të paanshëm të operatorëve ekonomikë, me qëllim rritjen e konkurrencës së pjesëmarrësve në tendera.

III.2.2 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në Republikën e Kosovës

Sistemi i prokurimit publik në Kosovë në thelb bazohet në Ligjin e ri për Prokurimin Publik⁷⁴ i cili ka hyrë në fuqi më 5 tetor 2011. Ligji i mëparshëm për Prokurimin Publik⁷⁵ u miratua në nëntor 2010 dhe përmbante një numër dispozitash që devijonin dukshëm nga Direktivat e BE-së për Prokurimin Publik, dhe zyrtarët që zbatonin procedurat e prokurimit publik ishin të ekspozuar ndaj ndërhyrjeve dhe presioneve politike, të cilat minonin transparencën dhe përgjegjësinë e i gjithë procesi hapi mundësi për korrupsion. Ligji i ri për Prokurimet Publike i vitit 2011 është miratuar me qëllim të tejkalimit të mangësive të ligjit të mëparshëm dhe ka rritur dukshëm përputhshmërinë e dispozitave me standardet e Bashkimit Evropian dhe gjithashtu ka rritur pavarësinë e zyrtarëve që kryejnë prokurimet publike.

⁷³ Article 14, point 1, Law on Public Procurement No.9643 dated 20.11.2006, consolidated with Amendment no.9800, date 10.Sept. 2007, no.9855 date 26.Dec.2007, no.10170 date 22.Oct. 2009 and no. 10309, date 22.07.2010

⁷⁴ Ligji i ri për Prokurim Publik Nr. 04/L-042.

⁷⁵ Ligji për Prokurim Publik Nr. 03/L-241.

Prokurimi publik filloi të përdoret në Kosovë menjëherë pas luftës, pra viti 1999. Duke parë rëndësinë e një fushe të re të krijuar në Kosovë, Administrata e Kombeve të Bashkuara në Kosovë- UNMIK, përgatiti dhe bëri zyrtar dokumentin e parë mbi prokurimin publik me 15 dhjetor 1999, i njohur si Udhëzimin i Administratës Financiare mbi Prokurimin Publik.

Këto dokumente të miratuara menjëherë pas luftës në Kosovë, ishin bazë e zbatimit dhe menaxhimit të të gjitha prokurimeve, aktiviteteve për mallra, shërbime dhe punime.

Terminologjia e prokurimit dhe procedurat ishin analoge ndaj rregullave të prokurimit të Bankës Botërore. Tendenca e tyre ishte që të gjitha prokurimet publike që kryheshin në Kosovë duhet të përmbushnin kërkesat e tyre në mënyrë të drejtë, të hapur, transparente dhe efikase, me një konkurrencë dhe çmim të përshtatshëm duke shmangur kështu çdo lloj të konfliktit të interesit dhe korrupsionit.

Institucionet e prokurimit në Kosovë ishin themeluar në nivel qendror dhe lokal. Rregullorja e prokurimit dhe Njësia Qendrore e Prokurimit janë themeluar si institucionet e nivelit të tretë, ndërsa subjektet e prokurimit janë themeluar në të gjitha komunat e Kosovës si dhe kompanitë publike.

Në përgjithësi ndryshimet e shpeshta të ligjit të prokurimit publik, 8 herë që nga viti 2003 kanë shkaktuar disa rrethana të ndryshme, sidomos nevojën për tu përshtatur me zhvillimet e reja në prokurimin publik dhe nevojën për harmonizimin e vazhdueshëm me direktivat e BE-së, ndërsa si masë parandaluese për ndryshime kaq të shpeshta mund të jetë një planifikim strategjik i mirëfilltë mirëpo që mbetet një sfidë e institucioneve për të zhvilluar legjislacionin.⁷⁶

Korniza institucionale e prokurimit publik në Kosovë përbëhet nga tre organe: Komisioni Rregullativ i Prokurimit Publik (KRPP), Agjencia Qendrore e Prokurimit (AQP) dhe Organi Shqyrtues i Prokurimit (OSHP).

Përdorimi i sistemit elektronik të prokurimit u bë i detyrueshëm për të gjithë AK, në nivel qendror duke filluar nga viti 2016 dhe për të gjitha AK në nivel lokal, nga janari i vitit 2017. Aktualisht rreth 97% e procedurave të prokurimit janë të mbuluara dhe kryhen përmes sistemit elektronik të prokurimit. Procedurat të cilat kryhen përmes e-prokurimit janë: Procedura e hapur, e kufizuar, procedura e negociuar me konkurrencë (oferta dyfazëshe), procedura e negociuar pa publikim të kontratës si dhe vlera minimale dhe kuotimet.

Për shkak të ekspertizës profesionale, efikasitetit apo kërkesave të tjera legjitime, Ministri i Financave i Kosovës ka autoritetin që të caktojë Agjencinë Qendrore të Prokurimit si autoritet përgjegjës kontraktues për zbatimin e një procedure specifike të prokurimit publik. Në një rast të tillë, Ministri i Financave njofton autoritetet kontraktore për një vendim të tillë se ato nuk kanë kompetencë të zbatojnë prokurimin publik specifik dhe Agjencia e Prokurimit Qendror konsiderohet "autoriteti kontraktor" për zbatimin e prokurimit publik. Nëse autoriteti kontraktor është një shoqëri publike, Ministri i Financave duhet të marrë miratimin nga bordi mbikëqyrës.⁷⁷

Autoriteti Shqyrtues i Prokurimit Publik është organ që siguron ligjshmërinë në zbatimin e procedurave të prokurimit publik dhe dhënien e kontratave të prokurimit publik në Kosovë. Ky organ shqyrton ankesat nga palët e interesuara që përmbajnë pretendime për

⁷⁶ Strategjia Kombëtare e Prokurimit Publik 2017-2021, 2017

⁷⁷ Article 87 paragraph 1 (Public Procurement Law of Kosovo No 04/L-042).

shkelje të ligjit, lëshon urdhër autoritetit kontraktor që të korrigjojë shkeljen e pretenduar për të parandaluar dëmtimin e mëtejshëm të ankuesit dhe/ose palës tjetër të interesuar.⁷⁸

Kosova duke vendosur kërkesat dhe rregullat që do të respektohen, procedurat që do të ndiqen, rregullat dhe detyrimet që duhet të kryhen, çoftë nga personat, operatorët ekonomikë, ndërmarrjet, autoritetet kontraktuese, koncensionarët e punëve si dhe organet publike, të cilët në njëfarë mënyre marrin pjesë në procesin e prokurimit, janë të lidhur në mënyrë direkte me përdorimin e fondeve publike.

III.2.3 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në Republikën e Kroacisë

Korniza ligjore e sistemit të prokurimit publik në Republikën e Kroacisë deri në miratimin e Ligjit për Prokurimin Publik⁷⁹ bazohej në Ligjin për Prokurimin Publik⁸⁰ nga viti 2008. Përmes aplikimit të Ligjit nga viti 2008 në vitet e fundit në Republikën e Kroacisë është vërejtur një përmirësim i dukshëm në fushën e prokurimit publik. Ligji tjetër për Prokurimin Publik është miratuar më 15 korrik 2011 dhe ka hyrë në fuqi më 1 janar 2012, me përjashtim të disa dispozitave që ishin paraparë të hyjnë në fuqi me anëtarësimin e Republikës së Kroacisë në Bashkimin Evropian. “Ligji i ri nuk ka futur risi sistematike në raport me Ligjin e mëparshëm për Prokurimin Publik, por me të janë bërë harmonizimet shtesë të disa dispozitave me legjislacionin e Bashkimit Evropian dhe modifikimi i disa instituteve që kanë rezultuar të jenë të pamjaftueshëm efikas.⁸¹ Ky ligj përmban dispozita që janë të harmonizuara me Direktivat e Bashkimit Evropian⁸² “Përcaktimi dhe zbatimi i kuadrit ligjor bazuar në legjislacionin e Bashkimit Evropian në Kroaci ka zhvilluar një sistem që lejon respektimin e parimeve bazë në zbatimin e prokurimit publike, si konkurrenca, trajtimi i barabartë, mosdiskriminimi, proporcionaliteti dhe transparenca.

⁷⁸ Shih : CHAPTER II, Article 105, Powers of PRB (Public Procurement Law of Kosovo No 04/L-042).

⁷⁹ "Narodnim novine nr. 90/11"

⁸⁰ „Narodnim novinama broj 110/07“.

⁸¹ Kolar, T. (2011) „Opći pregled novina koje donosi Zakon o javnoj nabavi – zadaće, očekivanja i izazovi –“

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Republici Hrvatskoj. <http://www.nn.hr/lgs.axd?t=16&id=2239> .

⁸² Pajtuëshmëria sipas nenit 1 paragrafi 5 të Ligjit për Prokurimin Publik (Gazeta Zyrtare e Republikës së Kroacisë numër 90/11) i referohet rregulloreve të mëposhtme të BE-së: 1) Direktiva 2004/17/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit të 31 mars 2004 2) Direktiva 2004/18/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit të datës 31 mars 2004 për harmonizimin e procedurave për dhënien e kontratave publike për prokurimin e punëve, mallrave dhe shërbimeve, 3) Direktivën 2005/75/KE të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 16 nëntor 2005 që korrigjon Direktivën 2004/18/KE për dhënien e kontratave për prokurimin publik të punëve, mallrave dhe shërbimeve 4) Direktiva 2005/51/EC e 7 shtatorit 2005 e Komisionit Evropian, ndryshimin e Aneksit XX të Direktivës 2004/17/EC dhe Aneksit VIII të Direktivës 2004/18/KE të Parlamentit Evropian dhe Këshillit 5) Direktivës 2007/66/KE të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 11 dhjetor 2007 që ndryshon dhe plotësoni i Direktivave të Këshillit 89/665/KEE dhe 92/13/KEE në lidhje me përmirësimin e efikasitetit të procedurave të auditimit në lidhje me dhënien e kontratave të prokurimit publik 6) nenet 2, 12 dhe 13 Direktiva 2009/81/KE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 13 korrik 2009 për harmonizimin e procedurave të prokurimit publik për kontrata të caktuara për prokurimin publik të punëve, mallrave dhe shërbimeve në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë të lidhura nga autoritetet kontraktore dhe personat juridikë dhe plotësuese të Direktivave 2004/17/EC dhe 2004/18/EC

Përmirësimi dhe zhvillimi i mëtejshëm i prokurimit publik është jashtëzakonisht i rëndësishëm për zhvillimin e tregjeve të mallrave, shërbimeve dhe punimeve që janë objekt i procedurave të prokurimit publik”.

Ligji i ri për Prokurimin Publik 2016⁸³ në Republikën e Kroacisë në thelb synon të sigurojë sa vijon:

- ❖ Përafrimi i mëtejshëm me *acquis communautaire*, të cilin Republika e Kroacisë e ndërmori si pjesë e aktiviteteve të mbylljes së negociatave dhe
- ❖ Prezantimi i zgjidhjeve të reja ligjore që do të sigurojnë zbatimin më të mirë të ligjit. Përvoja e gjatë në fushën e prokurimit publik nga një numër i madh autoritetesh kontraktore dhe operatorësh ekonomikë në të gjitha nivelet ka treguar nevojën e futjes së ndryshimeve që do të kontribuojnë më tej në një zbatim më efikas dhe transparent të procedurave të prokurimit publik.

Korniza institucionale e sistemit të prokurimit publik në Republikën e Kroacisë përbëhet nga dy subjekte kyçe: Administrata për Prokurim Publik dhe Komisioni Shtetëror për Kontrollin e Prokurimit Publik. Administrata për Prokurim Publik është themeluar në kuadër të Ministrisë së Ekonomisë, Punës dhe Ndërmarrësisë të Republikës së Kroacisë. Sipas ligjit, ajo ka autoritetin të zhvillojë, përmirësojë, koordinojë të gjithë sistemin e prokurimit publik, të propozojë, përgatitë dhe koordinojë përgatitjen e legjislacionit të prokurimit publik, të analizojë zbatimin e rregulloreve në fushën e prokurimit publik përmes zbatimit të trajnime, të paraqesë kërkesë për fillimin e procedimit penal, të zhvillojë politikën PPP të Qeverisë, të menaxhojë Portalin e Prokurimit Publik dhe të monitorojë prokurimet publike elektronike dhe Buletinin elektronik për prokurimet publike.⁸⁴

“Komisioni Shtetëror për Kontrollin e Prokurimit Publik është një organ i pavarur kombëtar përgjegjës për zgjidhjen e ankesave në prokurimet publike, dhënien e koncesioneve dhe përzgjedhjen e një partneri privat në një partneritet publik-privat.

Komisioni Shtetëror vendos për ankesën për ligjshmërinë e veprimeve ose mosveprimeve dhe vendimet si akte individuale të miratuara në procedurat e prokurimit publik, koncesioneve dhe partneriteteve publiko-private.”⁸⁵ Ky organ synon të sigurojë mbrojtje efektive ligjore dhe të promovojë mirëmbajtjen e sistemit të prokurimit publik bazuar në parimet bazë për prokurimin publik të përcaktuara në Direktivat e BE-së në fushën e prokurimit publik.

Përveç inkorporimit të kërkesave të Direktivës së BE-së në lidhje me monitorimin, kontrollin dhe raportimin e prokurimit publik, Ligji kroat për prokurimin publik elaboron edhe mekanizmin e mbikëqyrjes administrative mbi zbatimin e ligjit dhe rregulloreve të tjera në fushën e prokurimit publik. Mbikëqyrja administrative kryhet nga Organi Qendror për Politikën e Prokurimit Publik, me qëllim të parandalimit, largimit apo zbulimit të parregullsive, gjegjësisht shkeljes së rregulloreve.

Zbatimi i mbikëqyrjes administrative nuk e ndërpret zbatimin e procedurës së prokurimit publik. Janë paraparë edhe përjashtime nga zbatimi i mbikëqyrjes administrative,

⁸³ Zakon o javnoj nabavi, Republika e Kroacisë, NN 120/2016.

⁸⁴ Portal javne nabave, Vlada Republike Hrvatske (2012), „Strategija razvoja sustava javne nabave u Republici Hrvatskoj” 8 str. Преземено на 17 март 2012 г. <http://www.javnabava.hr/stranica.aspx?pageID=193>.

⁸⁵ Članak 2. „Zakon o Drzavnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave” („Narodne novine broj 21/2010)

53 „Sluzben glasnik BiH 49/04, 19/05, 52/05, 8/06, 24/06, 70/06, 12/09 и 60/10“

ndër të cilat është skadimi i afatit absolut prej tre vitesh nga përfundimi i procedurës së prokurimit publik. Organi qendror i dërgon blerësit dhe kërkuessit të mbikëqyrjes një opinion me parregullsi të konstatuara dhe rekomandim për heqjen e tyre. Nëse nga mbikëqyrja konstatohet një parregullsi që ka elemente të kundërvajtjes, Organi Qendror mund të iniciojë procedurë para gjykatës për kundërvajtje dhe të njoftojë për këtë Avokatin e Shtetit. Ligji parashikon gjoba për kundërvajtjet e kryera nga blerësi, të cilat variojnë nga 1300 euro deri në 130000 euro, ndërsa për personin përgjegjës të blerësi gjobat variojnë nga 660 euro deri në 6600 euro.⁸⁶

III.2.4 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në Republikën e Sllovenisë

Ligji i parë për prokurimin publik në Slloveni u hartua në vitin 1908, i cili për herë të parë prezantoi mundësinë e përzgjedhjes konkurruese të ofertuesve, por në fushën e punimeve ndërtimore. Qëllimi i miratimit të këtij ligji është ndërtimi i linjës hekurudhore Vjenë-Trieste, e cila tërhoqi vëmendjen e popullatës vendase. Gjatë periudhës së komunizmit dhe futjes së ekonomisë kontraktuale, kjo zonë nuk u zhvillua.

Në përgjithësi, në periudhën nga viti 1992 e deri më sot, periudha e sistemit të prokurimit publik mund të ndahet në:

- periudha nga 1992 deri në 1997,
- periudha nga 1997 deri në 2000,
- periudha nga viti 2000 e deri më sot.

Në periudhën e parë kjo temë është futur përmes Ligjit për operacionet financiare. U bë publikimi i shpalljeve për prokurimin e gjërave të financuara nga Buxheti. Kjo shkaktoi reagime dhe si argument përmendet nevoja për administrim.

Në vitin 2000 u përgatit një ligj i ri për prokurimin publik, i cili thjeshton procedurat e prokurimit publik. Mirëpo, me zbatimin e ligjit u konstatua se ai në masë të madhe ishte përgatitur duke marrë përsipër dispozitat e Direktivave, gjë që e bën të pamundur zbatimin real dhe racional, prandaj në vitin 2004 u miratuan ndryshime dhe plotësime në Ligjin për Prokurimin Publik. Në vitin 2004, u miratuan gjithashtu dy direktiva të reja të KE-së (2004/17/EC dhe 2004/18/EC), dhe periudha e përputhshmërisë është deri më 31 janar 2006. Për këtë arsye, në vitin 2006 u miratuan dy ligje të reja, përkatësisht Ligji për Prokurimin Publik dhe Ligji për Prokurimin Publik në Sektorin e Ujit, Energjisë, Transportit dhe Shërbimeve Postare, me aplikim nga 7 janari 2007. Ligji për Prokurimin Publik parashikon masa kundër korrupsionit. Me vendimet e fundit ligjore janë reduktuar aspektet administrative të ligjit dhe është vendosur një kuadër më i vogël administrativ, i cili i referohet më shumë kërkesës së tepruar për të vërtetuar aspektet formale, të cilat, në praktikë, janë rezultuar të panevojshme për atë racional, zbatimin ekonomik dhe efikas i prokurimit publik.

Në aplikimin e Ligjit për Prokurim Publik në Slloveni, u tregua se vështirësia më e madhe për ofertuesit është pjesa e përcaktimit të dokumentacionit, për të përcaktuar dhe vërtetuar aftësinë, sepse ishte paraparë të dorëzohej dokumentacion i gjerë.

Praktikisht, rezultoi se shuma e përgatitjes së dokumentacionit (përfshirë edhe noterizimin e tij) ka arritur në shumën e vlerës së parashikuar të kontratës që duhet të akordohej pas procedurës së zhvilluar. Për këtë arsye, gjatë përgatitjes së ligjeve të fundit të prokurimit

⁸⁶ Zakon o javnoj nabavi (Naroden Novine 120/16)

publik (si në atë klasik ashtu edhe në atë komunal), dokumentet e nevojshme për të vërtetuar aftësinë.

III.2.5 Trajtimi juridik i marrëveshjeve për prokurime publike në Republikën e Gjermanisë

Në praktikë dhe teori, sistemi i prokurimit publik në Gjermani konsiderohet si një nga shtyllat më të rëndësishme në ndërtimin e marrëdhënieve mes shtetit dhe sektorit të biznesit. Prandaj, sipas doktrinë gjermane, çdo prokurim publik që mbështetet me rregullore ligjore duhet të jetë i qartë, konsistent dhe gjithëpërfshirës. Kësaj i jep më shumë peshë fakti se çdo vit në Gjermani ndahen rreth 35 miliardë euro për prokurimet publike. Gjithashtu, kompanitë duhet të dinë se si në procedurat e dhënies së kontratës së prokurimit publik dhe ku duhet paditur në rast të kontratave të dhëna në mënyrë të paligjshme.

Kuadri ligjor i sistemit të prokurimit publik në Gjermani rregullohet nga Ligji Kundër Kufizimit të Konkurrencës, aktet nënligjore dhe direktivat e zbatuara nga Bashkimi Evropian.⁸⁷

Ligji kundër kufizimit të konkurrencës, cscs dhe rregulloret e tjera që rregullojnë prokurimin publik në Gjermani, si shtet anëtar i Bashkimit Evropian i nënshtrohet direktivave 2004/17/E3, 2004/18/E3, 1992/13EE3, 1989/665EEC dhe 2007 / 66/E3. Direktivat rishikuan ndjeshëm ligjin gjerman kundër kufizimeve.

Institucionet kryesore dhe përgjegjëse për prokurimin publik në nivel kombëtar janë:

- Ministria e Punës dhe Ekonomisë, e cila është përgjegjëse për hartimin e projektligjeve dhe akteve nënligjore dhe rregulloreve të tjera që kanë të bëjnë me prokurimin publik,

- Ministria e Mbrojtjes, e cila është përgjegjëse për prokurimin e pajisjeve ushtarake dhe teknologjisë ushtarake. Është agjencia më e madhe e prokurimeve publike në Gjermani, dhe sektori i teknologjisë së informacionit dhe menaxhimit prokuron gjithashtu një sistem kompjuterik për pajisjet ushtarake,

- Agjencia e Prokurimit Publik të MPB-së, kjo është një agjenci qendrore që është pjesë e Ministrisë së Brendshme, Agjencia ka rreth 1800 kontrata në vit me një vëllim total prej rreth 507 milionë euro dhe është institucioni i dytë, pas Ministrisë së Mbrojtjes për sa i përket vëllimit të fondeve të destinuara për prokurimin publik.

- Zyra Federale e Teknologjisë së Informacionit për Sistemin Elektronik të Prokurimit Publik

- Sistemi informativ për prokurimin publik në nivel ndërkombëtar

Sipas ligjit gjerman të prokurimit publik, kontratat e mbulimit shtrihen në mbulim, siç kërkohet nga Komisioni Evropian dhe direktivat, për prokurimet publike dhe atë:

1. punimet, duke përfshirë marrëveshjet koncesionare
2. kontratat për blerjen ose ndarjen dhe për vendosjen dhe instalimin e mallrave dhe shërbimeve
3. kontratat e shërbimit të përcaktuara nga Pjesa A dhe Pjesa B, në përputhje me Aneksin II.

⁸⁷ Das Gesetz Gegen Wettbewerbsbeschränkungen

Legjislacioni gjerman i prokurimit publik parashikon një sërë procedurash të ndryshme për dhënien e kontratës. Procedurat e mëposhtme janë parashikuar për tenderët kombëtarë nën kufijtë e vlerës së direktivave të Bashkimit Evropian:

- ftesë publike për dorëzimin e ofertave/procedurë e hapur
- thirrje e kufizuar për tender
- procedura me negociim (marrëveshje private)

Mbi kufijtë e vlerave të direktivave të Bashkimit Evropian jepen sa më poshtë

- procedurë e hapur, - procedurë e kufizuar, - dialog konkurrues, - procedurë me negociim.

KREU IV

TË DHËNA STATISTIKORE NË LIDHJE ME MARRËVESHJET PËR PROKURIME PUBLIKE TË LIDHURA NË MAQEDONINË E VERIUT

IV.1 Të dhëna në lidhje me numrin e marrëveshjeve për prokurim publik të lidhura në vitin 2020

Përgjatë këtij kreu do të flasim për analizat e marrëveshjeve të lidhura për prokurim publik përgjatë tre viteve dhe nëpërmjet tabelave dhe figurave do të shohim dallim në tre vitet e kaluara gjegjësisht të dhëna për vitin 2020, 2021 dhe 2022. Analiza e të dhënave për kontratat ose marrëveshje të lidhura për prokurimin publik përfshin paraqitjen e të dhënave për kontratat e lidhura në vitin 2020 sipas parametrave të ndryshëm.

Numri dhe vlera e kontratave të lidhura të prokurimit publik për vitin 2020 sipas llojit të procedurës së prokurimit publik janë paraqitur në tabelën 1 dhe figurën 1. Vlera e përgjithshme e kontratave të lidhura të prokurimit publik në vitin 2020 është rritur për rreth 0,46% në krahasim me vitin 2019 dhe arrin në 56.072.187.702 denarë. Numri dhe vlera e kontratave të lidhura të prokurimit publik për vitin 2020 sipas llojit të procedurës së prokurimit publik janë paraqitur në tabelën 1 dhe figurën 1. Vlera e përgjithshme e kontratave të lidhura të prokurimit publik në vitin 2020 është rritur për rreth 0,46% në krahasim me vitin 2019 dhe arrin në 56.072.187.702 denarë.

Te gjithë këto janë të dhëna të sakta dhe marrë nga burimet e publikuara në lidhje me kontratat e lidhura për prokurim publik të publikuara në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk> dhe janë plotësisht në dispozicion të publikut nga të cilat jam shërbyer edhe unë për të pas një pasqyre me te qarte ne lidhje me këtë tematike.

Tabela 1 *Vlera e kontratave të lidhura në vitin 2020 arrin në 56 miliardë denarë*

Lloji i procedurës	Numri i kontratave të lidhura	Vlera e kontratave të lidhura
Blerje me vlerë të ulët	10.701	2.461.376.611 den.
Procedura e hapur e thjeshtuar	10.706	13.018.215.416 den.
Procedurë e hapur	5.400	36.315.737.005 den.
Sistemi i kualifikimit	35	1.035.564.617 den.
Procedurë e negociuar me publikim paraprak të një shpalljeje	1	574.754.400 den.
Procedurë me negocim pa shpallje paraprake të shpalljes	792	2.444.206.387 den.
Shërbime speciale deri në 10.000/20.000 euro	4.538	71.974.617 den.

Shërbime të veçanta	80	150.358.649 den
TOTALI	32.253	56.072.187.702 den.

Figura 1 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Për sa i përket përdorimit të llojeve të ndryshme të procedurave krahasuar me vitet e kaluara, vërehen tendenca të caktuara dhe dallime minimale krahasuar me dy vitet e fundit. Përkatësisht, përqindja më e madhe e vlerës së kontratave të lidhura i takon 65 procedurës së hapur, në vitin 2018 – 77%, në vitin 2019 – 63% dhe në vitin 2020 – 65%. Pjesa e procedurës së negociimit me publikimin e një shpalljeje në vitin 2020 është 1% (në vitin 2019 – 4% dhe në 2018 – 1%). Procedura e negociimit pa shpallje njoftimi në tre vitet e fundit ka një peshë prej 4% të vlerës së kontratave të lidhura. Për këtë lloj procedure në vitin 2018 numri i kontratave të lidhura ishte (603 kontrata) në vlerë prej 2.060.086.171 denarë, ndërsa në vitin 2019 numri i kontratave të lidhura u zvogëlua – 376, ndërsa vlera e kontratave të lidhura u rrit dhe arriti në 2.324.85 denarë. në vitin 2020 ka rritje të numrit të kontratave të lidhura – 792 kontrata dhe rritje të vlerës, e cila arrin në 2.444.206.387 denarë.

Të dhëna më të hollësishme për procedurat e negociatave do të prezantohen në tekstin e mëtejshëm të këtij raporti.

Figurat e mëposhtme ofrojnë një krahasim të numrit dhe vlerës së kontratave të lidhura pas një procedure të hapur për tre vitet e fundit. Siç shihet, kemi zvogëlim të konsiderueshëm të numrit të kontratave të lidhura për shkak të aplikimit të procedurës së hapur të thjeshtuar me prag vlere prej 70.000 euro për mallra dhe shërbime dhe 500.000 euro për punë, në kundërvlerë në denarë.

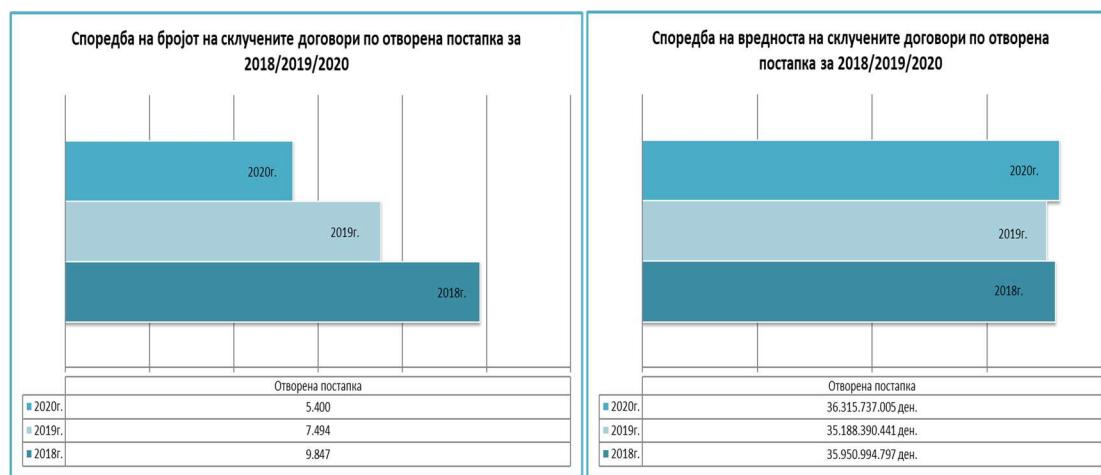

Figura 2 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Sipas lëndës së kontratës për prokurim publik në vitin 2020, 17.875 kontrata për prokurim të mallrave me vlerë të përgjithshme prej 33.018.912.043 denarë, 12.742 kontrata për prokurim të shërbimeve me vlerë të përgjithshme prej 11.626.000 denarë për punët e prokurimit të përfunduar me vlerë prej 11.424.137.819 denarë. Tabela 2 jep të dhëna më të detajuara për numrin dhe vlerën e kontratave sipas llojit të objektit të kontratës.

Tabela 2 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Lloji i kontratës për prokurimin publik	Numri i përfunduar i marrëveshjeve	Vlera e Marrëveshjeve të lidhura
Mallra	17.875	33.018.912.043 den.
Shërbime	12.742	11.629.137.840 den.
Pune	1.636	11.424.137.819 den.
TOTALI	32.253	56.072.187.702 den.

Pjesa më e madhe (59%) e vlerës së kontratave të prokurimit publik është për prokurimin e mallrave. Mënyrat më të përdorura për realizimin e kontratës për blerjen e mallit janë blerja me pagesë të shtyrë. Nga krahasimi i të dhënave për vlerën e kontratave të lidhura sipas llojit të kontratës, vihet re se në vitin 2020 ka pasur një rritje të peshës së prokurimit të mallrave me 19%, përqindja e prokurimit të shërbimeve është ulur me 23%, dhe pesha e prokurimit të punimeve është ulur me 12% krahasuar me një vit më parë.

Pesha e vlerës së kontratave të shërbimeve në vlerën totale të prokurimit publik në vitin 2020 është 21% (në vitin 2019 ishte 27%, ndërsa në 2018 ishte 25%). Në strukturën e tyre mund të vërehen përfaqësime të ndryshme të kategorive të shërbimeve. Pjesa më e madhe e vlerës së kontratave për prokurimin publik të shërbimeve llogaritet nga kontratat për prokurimin e shërbimeve të mirëmbajtjes dhe riparimit, shërbimet arkitektonike dhe inxhinierike dhe shërbimet e transportit tokësor, përfshirë shërbimet e transportit me mjete të

blinduara dhe shërbimet korriere. vlera totale e kontratave është 20% (kryesisht performanca). Nga këto të dhëna rezulton se krahasuar me vitin 2019, pesha e prokurimit të punimeve është ulur me 3 pikë përqindje.

Numri dhe vlera e kontratave të lidhura për prokurimin publik për vitin 2020 në bazë të kriterit janë paraqitur në tabelën 8.12 dhe vërehet se numri më i madh i kontratave të lidhura janë duke përdorur kriterin e ofertës ekonomikisht më të favorshme në bazë të çmimit ku 26,951 janë lidhur kontrata në vlerë prej 52.534.471.072 denarë, e ndjekur nga kriteri i raportit më të mirë në mes të çmimit dhe cilësisë me 759 kontrata të lidhura në vlerë prej 3.462.216.213 denarë. dhe kostot e përdorimit të qasjes së kosto-efektivitetit me 5 kontrata të nënshkruara në vlerë prej 3,525,800,00 den.

Tabela 3 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Kontratat e lidhura në bazë të kriteriumit	Numri i marrëveshjeve të lidhura	Vlera e marrëveshjeve të lidhura
Oferta ekonomikisht më e favorshme në bazë të çmimit	26951	52.534.471.072 den.
Raporti më i mirë midis çmimit dhe cilësisë	759	3.462.216.213 den.
Kostot e përdorimit të metodës së kosto-efektivitetit	5	3.525.800 den.
Shërbime speciale deri në 10.000/20.000 euro - (sipas ligjit)	4538	71.974.617 den.
TOTALI	32.253	56.072.187.702 den.

IV.2 Të dhëna në lidhje me numrin e marrëveshjeve për prokurim publik të lidhura në vitin 2021

Analiza e të dhënave për marrëveshjet ose kontratat e lidhura për prokurimin publik përfshin paraqitjen e të dhënave për kontratat e lidhura në vitin 2021 sipas parametrave të ndryshëm. Të gjitha të dhënat në lidhje me kontratat e lidhura për prokurim publik janë të publikuara në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk> dhe janë plotësisht në dispozicion të publikut. Autoritetet kontraktore janë përgjegjëse për besueshmërinë dhe saktësinë e të dhënave të futura, sepse me emrat e përdoruesve dhe fjalëkalimet e tyre publikojnë njoftimet, njoftimet e lidhura, njoftimet e kontratave të përfunduara, ndryshimet e kontratave të lidhura/anulimi i procedurave, regjistrimet tremujore përmes ESJN.

Numri dhe vlera e kontratave të lidhura të prokurimit publik për vitin 2021 sipas llojit të procedurës së prokurimit publik janë paraqitur në tabelën 4 dhe figurën 3. Vlera e përgjithshme e kontratave të lidhura për prokurim publik në vitin 2021 është rritur për rreth 40% në krahasim me vitin 2020 dhe arrin në 78.316.463.013 denarë. Procedura më e përdorur sipas vlerës së kontratave të lidhura është procedura e hapur përmes së cilës janë lidhur 5.693 kontrata në vlerë prej 50.144.222.379 den., përkatësisht 64% nga vlera e përgjithshme e

prokurimit publik në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Pas procedurës së hapur, vijon procedura e thjeshtuar e hapur - me gjithsej 11.577 kontrata të lidhura në vlerë prej 15.680.649.917 den. ose 20% të vlerës totale.

Tabela 4 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Lloji i procedurës	Numri i marrëveshjeve të lidhura	Vlera e marrëveshjeve
Blerje me vlerë të ulët	11.598	2.794.376.972
Procedura e hapur e thjeshtuar	11.577	15.680.649.917
Procedura e hapur	5.693	50.144.222.379
Sistemi i kualifikimit	48	2.052.942.133
Procedurë e negociuar me publikim paraprak të një shpalljeje	10	957.529.979
Procedurë me negociim pa shpallje paraprake	300	6.479.632.807
Shërbime speciale deri në 10.000/20.000 euro	4.432	86.100.245
Shërbime të veçanta	77	121.008.580
TOTALI	33.735	78.316.463.013

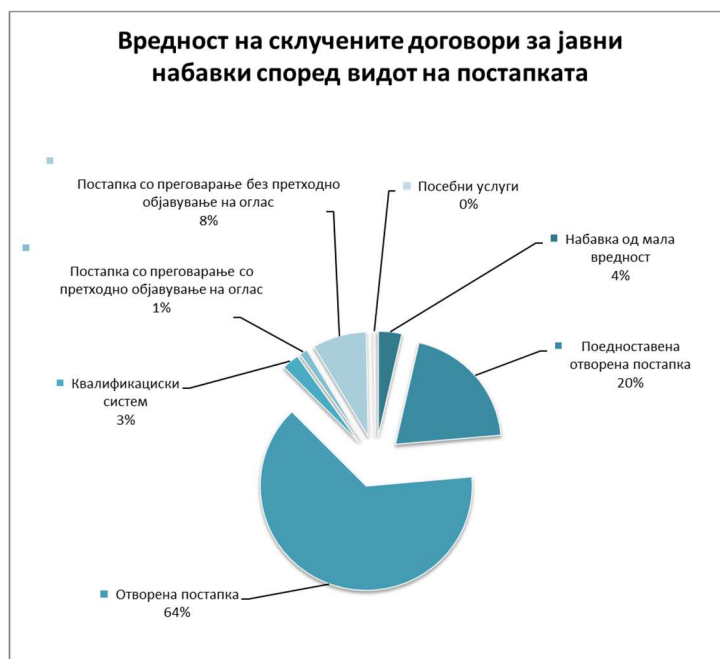

Figura 3 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Për sa i përket përdorimit të llojeve të ndryshme të procedurave krahasuar me vitet e kaluara, vërehen tendenca dhe dallime të caktuara krahasuar me dy vitet e fundit. Përkatësisht, përqindja më e madhe e vlerës së kontratave të lidhura i takon procedurës së hapur, në vitin 2019 - 63%, në vitin 2020 - 65% dhe në vitin 2021 - 64%. Në vitin 2021, vlera e kontratave të lidhura me procedurë të hapur është rritur me 38% krahasuar me vitin paraprak, dhe numri i kontratave të lidhura është rritur vetëm me 5% krahasuar me vitin 2020. Procedura e hapur e thjeshtuar ka pjesëmarrje prej 20% në vlerën e përgjithshme të kontratave të lidhura (2019 - 9.143.107.498 denarë dhe 2020 - 13.018.215.416 denarë). Pesha e kësaj procedure është rritur me 20% krahasuar me një vit më parë në vlerën e kontratave të lidhura. Pjesa e procedurës së negociimit me publikimin e një njoftimi në vitin 2021 është 1% (në vitin 2019 - 4% dhe në 2020 - 1%). Procedura e negociimit pa publikim të shpalljes ka një peshë prej 8% të vlerës së kontratave të lidhura. Për këtë lloj procedure në vitin 2019, numri i kontratave të lidhura arriti në 376 kontrata në vlerë prej 2.325.853.248 denarë, ndërsa në vitin 2020 numri i kontratave të lidhura është rritur dukshëm - 792, ndërsa vlera e kontratave të lidhura është rritur dhe ka arritur në 2.46.434 denarë.

Në vitin 2021 ka një rënie të ndjeshme të numrit të kontratave të lidhura - 300 kontrata, por vlera e kontratave të lidhura është rritur për më shumë se 2,5 herë në krahasim me vitin e kaluar dhe arrin në 6.479.632.807 denarë. Të dhëna më të hollësishme për procedurat e negociatave do të prezantohen në tekstin e mëtejshëm të këtij raporti.

Tabela 5 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Lloji i procedurës	2019	2020	2021
Blerje me vlerë të ulët	1.645.736.818	2.461.376.611	2.794.376.972
Procedura e hapur e thjeshtuar	9.143.107.498	13.018.215.416	15.680.649.917
Procedurë e hapur	35.188.390.441	36.315.737.005	50.144.222.379
Sistemi i kualifikimit	2.115.740.966	1.035.564.617	2.052.942.133
Procedurë e negociuar me publikim paraprak të një shpalljeje	2.612.596.281	574.754.400	957.529.979
Procedurë me negociim pa shpallje paraprake të shpalljes	2.325.853.248	2.444.206.387	6.479.632.807
Shërbime të veçanta	415.008.590	222.333.266	207.108.826

Në figurat më poshtë jepet një pasqyre që ofron një krahasim të numrit dhe vlerës së kontratave të lidhura pas një procedure të hapur për tre vitet e fundit.

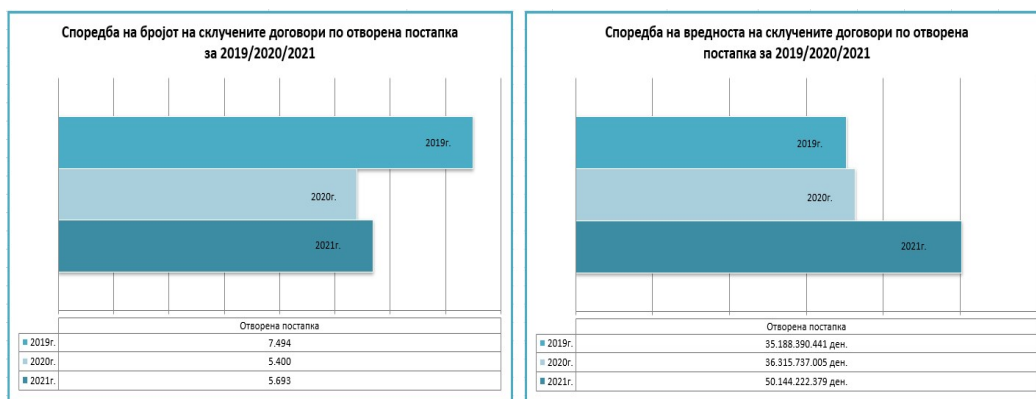

Figura 4 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Sipas lëndës së kontratës për prokurim publik në vitin 2021, 18.472 kontrata për prokurim të mallrave me vlerë të përgjithshme prej 39.654.616.711 denarë, 13.263 kontrata për prokurim të shërbimeve me vlerë të përgjithshme prej 17.480.200 denarë kontrata për prokurimin e punëve në vlerë të përgjithshme prej 21.201.692.498 denarë. Figura më poshtë dhe tabela japin të dhëna më të detajuara për numrin dhe vlerën e kontratave sipas llojit të objektit të kontratës.

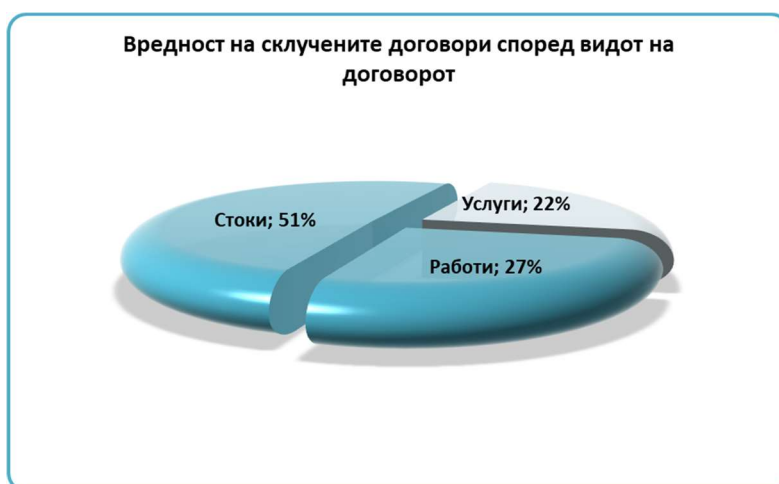

Figura 5 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Tabela 6 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Lloji i kontratës për prokurimin publik	Numri I kontratave te lidhura	Vlera e kontratave te lidhura
Mallra	18.472	39.654.616.711 den.
Shërbime	13.263	17.460.153.804 den.
Pune	2.000	21.201.692.498 den.
TOTALI	33.735	78.316.463.013 den.

Pjesa më e madhe (51%) e vlerës së kontratave të prokurimit publik është për prokurimin e mallrave. Mënyrat më të përdorura për realizimin e kontratës për blerjen e mallit janë blerja me pagesë të shtyrë. Nga krahasimi i të dhënave për vlerën e kontratave të lidhura sipas llojit të kontratës, vihet re se në vitin 2021 ka një rritje të peshës së blerjeve të mallrave me 20%, pesha e blerjeve të shërbimeve është rritur me 50% dhe pesha e blerjeve të punimeve është rritur me 86% krahasuar me një vit më parë.

Numri dhe vlera e kontratave të lidhura për prokurimin publik për vitin 2021 në bazë të kriterit janë paraqitur në tabelën e mëposhtme dhe vërehet se numri më i madh i kontratave të lidhura janë duke përdorur kriterin e ofertës ekonomikisht më të favorshme në bazë të çmimit ku 28,112 kontratat janë lidhur në vlerë prej 70.628.963.263 den, pastaj vijon kriteri i raportit më të mirë në mes të çmimit dhe cilësisë me 1.188 kontrata të lidhura në vlerë prej 7.549.415.283 den. dhe kostot e përdorimit të qasjes së kosto-efektivitetit me 3 kontrata të nënshkruara në vlerë prej 51,984,221 den.

Tabela 7 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Kontratat e lidhura në bazë të kriteriumit	Numri i kontratave të lidhura	Vlera e kontratave të lidhura
Oferta ekonomikisht më e favorshme në bazë të çmimit	28.112	70.628.963.263 den.
Raporti më i mirë midis çmimit dhe cilësisë	1.188	7.549.415.283 den.
Kostot e përdorimit të metodës së kosto-efektivitetit	3	51.984.221 den.

IV.3 Të dhëna në lidhje me numrin e marrëveshjeve për prokurim publik të lidhura në vitin 2022

Numri dhe vlera e kontratave të lidhura të prokurimit publik për vitin 2022 sipas llojit të procedurës së prokurimit publik janë paraqitur në tabelën dhe figurën e mëposhtme. Vlera e përgjithshme e kontratave të lidhura për prokurim publik në vitin 2022 është rreth 13% më e ulët në krahasim me vitin 2021 dhe arrin në 68.311.069.973 denarë.

Tabela 8 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Lloji i procedurës	Numri i kontratave të lidhura	Vlera e kontratave të lidhura
Blerje me vlerë të ulët	11.064	2.783.625.822
Procedura e hapur e thjeshtuar	11.055	14.507.098.920
Procedurë e hapur	5.668	43.718.023.918
Sistemi i kualifikimit	59	1.714.179.207

Procedurë e negociuar me publikim paraprak të një shpalljeje	5	698.973.636
Procedurë me negociim pa shpallje paraprake të shpalljes	334	4.541.299.252
Shërbime të veçanta	4.590	347.869.219
TOTALI	32.775	68.311.069.973

Figura 6 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Për sa i përket përdorimit të llojeve të ndryshme të procedurave krahasuar me vitet e kaluara, vërehen tendenca dhe dallime të caktuara krahasuar me dy vitet e fundit. Përkatësisht, përqindja më e madhe e vlerës së kontratave të lidhura i takon procedurës së hapur, në vitin 2020 - 65%, në vitin 2021 - 64% dhe në vitin 2022 - 64%. Në vitin 2022, vlera e kontratave të lidhura për procedurë të hapur u zvogëlua për 13% krahasuar me vitin paraprak, dhe numri i kontratave të lidhura u ul me rreth 0.4% krahasuar me vitin 2021. Procedura e hapur e thjeshtuar ka pjesëmarrje prej 21% në vlerën e përgjithshme të kontratave të lidhura (2020 - 13.018.215.416 denarë dhe 2021 - 15.680.649.917 denarë). Pesha e kësaj procedure është ulur me 7% krahasuar me një vit më parë në vlerën e kontratave të lidhura. Pjesa e procedurës së negociimit me publikimin e një njoftimi në vitin 2022 është 1% (në vitin 2020 - 1% dhe në 2021 - 1%).

Procedura e negociimit pa publikim të shpalljes ka një peshë prej 7% të vlerës së kontratave të lidhura. Për këtë lloj procedure në vitin 2020 janë lidhur 792 kontrata në vlerë

prej 2.444.296.387 denarë. Në vitin 2021 ka rritje të konsiderueshme të vlerës së kontratave të lidhura dhe arrin në 6.479.632.807 denarë. Në vitin 2022 janë lidhur 334 kontrata me një vlerë totale prej 4,541,299,252.

Tabela 9 Burime të mara nga <https://e-nabavki.gov.mk>

Lloji i procedurës	2020	2021	2022
Blerje me vlerë të ulët	2.461.376.611	2.794.376.972	2.783.625.822
Procedura e hapur e thjeshtuar	13.018.215.416	15.680.649.917	14.507.098.920
Procedurë e hapur	36.315.737.005	50.144.222.379	43.718.023.918
Sistemi i kualifikimit	1.035.564.617	2.052.942.133	1.714.179.207
Procedurë e negociuar me publikim paraprak të një shpalljeje	574.754.400	957.529.979	698.973.636
Procedurë me negociim pa shpallje paraprake të shpalljes	2.444.206.387	6.479.632.807	4.541.299.252
Shërbime të veçanta	222.333.266	207.108.826	347.869.219

Në figurat më poshtë ofrohen një krahasim të numrit dhe vlerës së kontratave të lidhura pas një procedure të hapur për tre vitet e fundit

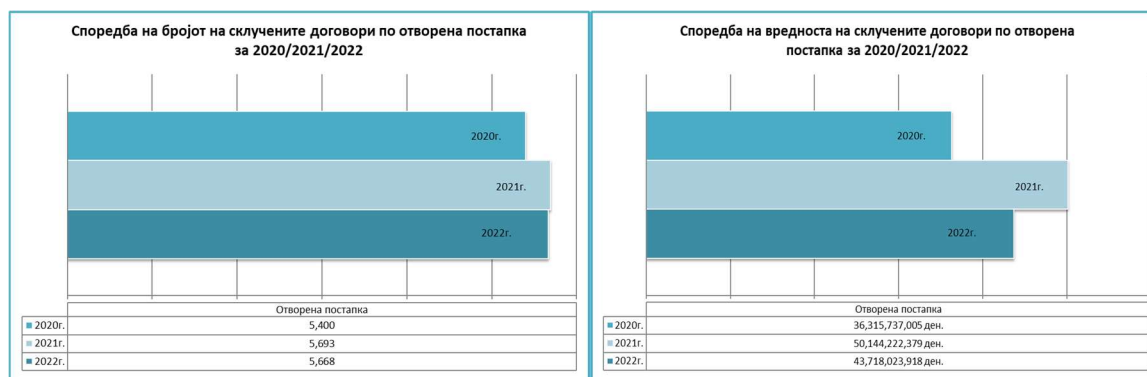

Figura 7 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Sipas lëndës së kontratës për prokurim publik në vitin 2022, 17.671 kontrata për prokurim të mallrave me vlerë të përgjithshme prej 41.943.980.917 denarë, 13.631 kontrata për prokurimin e punëve në vlerë të përgjithshme prej 10.834.593.167 denarë.

Ne figurat më poshtë jepen të dhëna më të detajuara për numrin dhe vlerën e kontratave sipas llojit të objektit të kontratës.

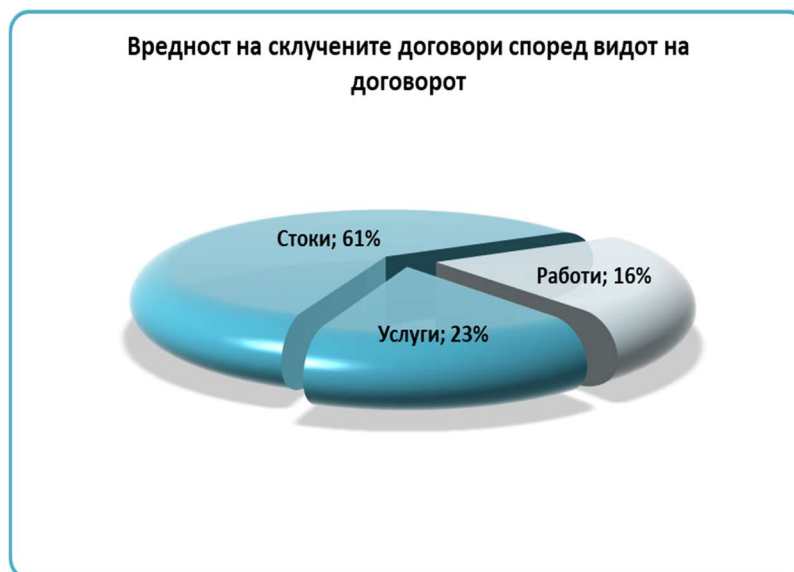

Figura 8 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Tabela 10 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Lloji i kontratës për prokurim publik	Numri i kontratave të lidhura	Vlera e kontratave të lidhura
Mallra	17.671	41.943.980.917 den.
Shërbime	13.631	15.532.495.890 den.
Punë	1.473	10.834.593.167 den.
TOTALI	32.775	68,311,069,973 den.

Pjesa më e madhe (61%) e vlerës së kontratave të prokurimit publik është për prokurimin e mallrave. Mënyrat më të përdorura për realizimin e kontratës për blerjen e mallit janë blerja me pagesë të shtyrë. Nga krahasimi i të dhënave për vlerën e kontratave të lidhura sipas llojit të kontratës, vihet re se në vitin 2022 ka pasur një rritje të peshës së blerjeve të mallrave me 6%, pesha e blerjeve të shërbimeve është rritur me 11%. dhe pesha e blerjeve të punimeve është rritur me 49% krahasuar me një vit më parë. Pesha e vlerës së kontratave të shërbimeve në vlerën totale të prokurimit publik në vitin 2022 është 23% (në vitin 2021 ishte 22%, ndërsa në vitin 2020 ishte 21%). Në strukturën e tyre mund të vërehen përfaqësime të ndryshme të kategorive të shërbimeve. Pjesa më e madhe e vlerës së kontratave për prokurimin publik të shërbimeve i takon kontratave për prokurimin e shërbimeve të mirëmbajtjes dhe riparimit, shërbimeve arkitektonike dhe inxhinierike dhe IT dhe shërbimeve përkatëse. Pjesëmarrja e kontratave për punë në vlerën totale të kontratave është 16% (kryesisht realizim). Kjo e dhënë tregon se në raport me vitin 2021, pesha e prokurimit të punimeve është ulur me 11 pikë përqindje (27% në vitin 2021 dhe 20% në vitin 2020).

Numri dhe vlera e kontratave të lidhura për prokurimin publik për vitin 2022 në bazë të kriterit janë paraqitur në tabelën 8.15 dhe vërehet se numri më i madh i kontratave të lidhura janë duke përdorur kriterin e ofertës ekonomike më të favorshme në bazë të çmimit ku 26,939 kontratat janë lidhur në vlerë prej 60.745.004.344 den, pasuar nga kriteri i raportit më

të mirë në mes të çmimit dhe cilësisë me 1.325 kontrata të lidhura në vlerë prej 7.384.225.131 den. dhe kostot e përdorimit të qasjes së kosto-efektivitetit me shtatë (7) kontrata të nënshkruara në vlerë prej 10,151,541 den.

Tabela 11 Burime të mara nga raporte zyrtare në ESJN <https://e-nabavki.gov.mk>

Kontratat e lidhura në bazë të kriteriumit	Numri i kontratave të lidhura	Vlera e kontratave të lidhura
Oferta ekonomike më e favorshme në bazë të çmimit	26.939	60.745.004.344
Raporti më i mirë midis çmimit dhe cilësisë	1.325	7.384.225.131
Kostot e përdorimit të metodës së kosto-efektivitetit	7	10.151.541

7. PËRFUNDIM

Prokurimi publik ka një rëndësi të madhe ekonomike për vendet me një ekonomi tregu të zhvilluar. Një kuadër ligjor i qëndrueshëm për prokurimin publik në një vend siguron shpenzim ekonomik, efikas dhe racional të fondeve publike.

Korniza ekzistuese ligjore për prokurimin publik në Republikën e Maqedonisë është duke u zhvilluar që nga viti 2007, ai proces vazhdon edhe sot, dhe do të vazhdojë edhe në të ardhmen, sepse prokurimi publik është një çështje komplekse dhe e gjerë që është subjekt i ndryshimeve dhe duhet të përmirësohet vazhdimisht. me eksperiencë të reja. Siç e kemi cekur përgjatë gjithë punimit, Ligji për Prokurimin Publik nga viti 2007 është ndryshuar dhe plotësuar disa herë, gjë që ka kontribuar në arritjen e një progresi të dukshëm në kornizën ligjore nga njëra anë dhe zbatimin korrekt të tij nga ana tjetër. Ndryshimet e fundit të Ligjit që kanë hyrë në fuqi prezantuan një sërë risish dhe kontribuoi në krijimin e një kuadri ligjor gjithëpërfshirës për prokurimin publik. Ligji për prokurimin publik bazohet në parimet bazë që sanksionohen edhe në direktivat e prokurimit publik të Bashkimit Evropian, i cili siguron dhënie transparente, efikase dhe konkurruese të kontratave të prokurimit publik.

Kuadri ligjor për prokurimin publik në vitet e fundit i është nënshtruar monitorimit dhe vlerësimit nga një sërë organizatash ndërkombëtare si Banka Botërore, SIGMA dhe BERZH. Në raportet e këtyre organizatave ka vlerësime pozitive për kuadrin ligjor dhe institucional ekzistues për prokurimin publik. Natyrisht, janë dhënë rekomandime të caktuara në drejtim të përmirësimit dhe përmirësimit të mëtejshëm të sistemit të përgjithshëm të veshjeve publike.

Një nga rekomandimet e Komisionit Evropian i referohej përmirësimit të kapaciteteve administrative të përfshira në zbatimin e drejtpërdrejtë të Ligjit për Prokurimin Publik. Harmonizimi nuk paraqet vetëm transpozimin e direktivave në legjislacionin e brendshëm, por përfshin edhe zbatimin e drejtë të tyre.

Ndër risitë në kuadrin normativ për prokurimin publik në të cilin Republika e Maqedonisë ishte lider në raport me vendet e tjera nga Ballkani Perëndimor, sa i përket prokurimit publik elektronik, ankandeve elektronike dhe krijimit të një sistemi elektronik të integruar për prokurim publik (ESJN).

Duke pasur parasysh rregullin bazë që lidhet me zbatimin e kontratave të prokurimit publik, sipas të cilit kontrata e prokurimit publik kryhet në përputhje me dokumentet e tenderit dhe tenderuesit të përzgjedhur, pritet që autoritetet kontraktore të hezitojnë të ndryshojnë kontratat e prokurimit publik. në çdo mënyrë. Është gjithashtu e rëndësishme që dispozitat ligjore për ndryshimet e lejuara të kontratave për prokurimin publik, si dhe dispozitat e direktivave aktuale nga të cilat janë marrë kryesisht, lënë një hapësirë të gjerë interpretimi, dhe Ligji i Prokurimit Publik parashikon gjithashtu dënime të rrepta penale për personat përgjegjës në rast të përfundimit të ndryshimeve që nuk janë në marrëveshje me LPP-në, e cila ka një efekt demotivues shtesë për autoritetet kontraktore të cilat po shqyrtojnë ndryshime të mundshme në kontratë. Natyrisht, është e qartë se dispozitat e LPP-së për ndryshimet e kontratës duhet të interpretohen në mënyrë restriktive dhe se çdo ndryshim të kontratës duhet trajtuar me kujdes.

Mendoj dhe vlerësoj që:

- Të gjitha rrethanat specifike të çdo kontrate individuale duhet të vlerësohen me kujdes. Përveç arsytimit të mirë dhe vlerësimit të kujdesshëm në situata të caktuara, do të ishte jashtëzakonisht e dobishme që autoriteti kontraktor të shqyrtonte mundësinë e

ndryshimit të kontratës, veçanërisht në situatat që lindin si pasojë e shqetësimeve të tregut global me të cilat po përballemi së fundmi.

Duhet theksuar se është shumë e vështirë dhe thuajse e pamundur të gjendet një zgjidhje e vetme për të përshtatur kontratat e prokurimit publik aktualisht në fuqi me rrethanat e reja me të cilat po përballemi. Siç është përmendur tashmë në këtë punim, çdo kontratë e prokurimit publik kërkon një qasje analitike individuale dhe një analizë të detajuar për të shmangur pasojat negative që mund të lindin nga lidhja e ndryshimeve në kontratën e prokurimit publik që nuk janë në përputhje me ligjin, si dhe për të shmangur pasojat nëse nuk lidhen ndryshime në kontratë në ato situata kur plotësohen kushtet e parashikuara në LPP.

- Është e nevojshme të vendoset gjobë në Prokurorinë Publike për kundërvajtje të kryer nga personi juridik - prokuruesi, shuma e së cilës do të jetë në përputhje me kornizën e parashikuar në Ligjin për kundërvajtje. Vendosja dhe mbi të gjitha vendosja e gjobave për personat juridikë do të ndikojë në përgjegjësinë dhe shpejtësinë më të madhe në ndërmarrjen e veprimeve në procedurat e prokurimit publik nga personat përgjegjës dhe zyrtarë pranë autoriteteve kontraktore.
- Është e nevojshme që publiku të informohet rregullisht (në mënyrë sistematike dhe të gjurmueshme) përmes faqeve të internetit të organeve përgjegjëse për hetimin e kundërvajtjeve dhe krimeve në fushën e prokurimit publik dhe/ose për ndjekjen penale të autorëve, veçanërisht përmes faqes së internetit. të KKPK) për rrjedhën e rasteve. Sa më shumë që publiku të jetë i informuar për situatat në rastet konkrete, aq më i madh do të jetë presioni mbi autoritetet kompetente për të arritur një zgjidhje të shpejtë dhe përfundimisht sanksionimi i shkelësve, nëse shpallen fajtorë. Për rrjedhojë, besimi në funksionimin apo për përshtatshmërinë e këtyre institucioneve do të jetë shumë më i lartë.

Me direktivat e BE-së, duhet të behën propozimet e mëposhtme për përmirësimin e sistemit të prokurimit publik në Republikën e Maqedonisë së Veriut në periudhën e ardhshme:

- Fuqizimi i mëtejshëm i bashkëpunimit institucional ndërmjet autoriteteve kyçe në sistemin e prokurimit publik për koordinimin dhe marrjen e qëndrimeve të përbashkëta lidhur me zbatimin e Ligjit për Prokurim Publik;
- Rritja e pagave të zyrtarëve të prokurimit publik dhe mundësia e pagesës së kompensimit për anëtarët e komisioneve publike dhe të prokurimit me qëllim rritjen e integritetit të personave të përfshirë në procedurat e prokurimit publik;
- Lidhja sistematike e ESJN me institucionet e tjera dhe shkëmbimi i të dhënave, me synim forcimin e kontrollit dhe transparencës së procedurave të prokurimit publik;
- Rritja e përdorimit të tregut elektronik për blerjet me vlerë të vogël shoqëruar me lehtësim ligjor të blerjeve nëpërmjet këtij sistemi;
- Modernizimi i sistemit të edukimit të personave për prokurim publik dhe futja e përmirësimit të vazhdueshëm të njohurive dhe aftësive të tyre në procesin e prokurimit publik;
- Përmirësimi i praktikës së përdorimit të marrëdhënies më të mirë ndërmjet çmimit dhe cilësisë si kriter për zgjedhjen e ofertës më të favorshme.
- Reduktimi i përdorimit të ankandeve elektronike në procedurat e prokurimit publik për shkak të dobësive të identifikuara dhe mundësive për abuzim, etj.

Në bazë të hulumtimit që është bërë me këtë punim, është vërtetuar se Republika e Maqedonisë se Veriut në këtë pjesë iu përgjigj kërkesave të Bashkimit Evropian dhe se sistemi i prokurimeve publike është në përputhje me *acquis communautaire* evropiane, dhe Republika e Maqedonisë sipas mendimit tim është e gatshme për anëtarësim në Bashkimin Evropian.

Është e rëndësishme të theksohet se nuk është e mundur të mbulohet gjithçka në një ligj sistematik dhe as të pritët që ai të përmbushë plotësisht pritshmëritë e tij. Është e nevojshme që vazhdimisht të monitorohen dhe analizohen synimet ekonomike dhe sociale dhe për rrjedhojë të maksimizohen synimet që lidhen me transparencën, integritetin dhe konkurrencën që në afat të gjatë do të japin rezultatet e pritshme.

8. REFERENCAT (LITERATURA E SHFRYTËZUAR)

Act against Restraints on Competition (GWB), Republika e Gjermanisë, no. 97 - 184.

Agjencia e Prokurimit Publik (2012). „Analytical Report –Commission opinion on Albania`s application for membership of the European Union “Chapter 5 Public procurement. <https://www.app.gov.al/ep/ReportsMonitorings.aspx>.

Argirovski, A. (2008). Metodatat për harmonizimin e nacionales Legjislacioni me të drejtën e Bashkimit Evropian, Punime nga diskutimi shkencor i Akademisë së Shkencave dhe Arteve të Maqedonisë, Shkup. 396

Bogeva Mitsovska, M. Jovanovska, M. Argirovski, A. dhe Gligorievska, R. (2012). Zbatimi i ligjit për prokurim publik në praktikë, botimi II, Shoqata e punëtorëve financiarë të pushtetit lokal dhe ndërmarrjeve publike-Veles. 18-20, 46, 49, 95, 187, 444 dhe 486

Byroja e Prokurimit Publik, Ministria e Financave e Republikës së Maqedonisë (2022), Raport mbi aktivitetet e Byrosë së Prokurimit Publik në funksionimi i sistemit të prokurimit publik në vitin 2022, Shkup.

Directive 2014/23/EU, Parlamenti Europian dhe Këshilli i Unionit Evropian, Bruksel, 2014.

Directive 2014/24/EU, Parlamenti Europian dhe Këshilli i Unionit Evropian, Bruksel, 2014.

Directive 2014/25/EU, Parlamenti Europian dhe Këshilli i Unionit Evropian, Bruksel, 2014.

Direktiva e Këshillit të BE-së 1989/665/EEC e datës 21 dhjetor 1989 mbi bashkërendimin e ligjeve, rregulloreve dhe dispozitave administrative në lidhje me zbatimin e procedurave të rishikimit për dhënien e kontratave të prokurimit publik dhe punëve publike.

Годишни Извештаи, Byroja për Prokurime Publike, 2020/21/22.

Kolar, T. (2011) . Opći pregled novina koje donosi Zakon o javnoj nabavi – zadaće, očekivanja i izazovi. Ministarstvo gospodarstva, rada i 129 poduzetništva, Republici Hrvatskoj.

Legislative Decree, Republika e Italisë, no. 50/2016.

Ligji për marrëdhëniet e detyrimeve, Republika e Maqedonisë.

Ligji për prokurime publike, Republika e Maqedonisë Veriut, “Gazeta Zyrtare e RMV-së” 24/2019.

Ligji për prokurimin publik, Republika e Kosovës, Ligji “Gazeta Zyrtare e RK-ës” 18/2011.

Ligji për prokurimin publik, Republika e Shqipërisë, Ligji Nr. 162/2020.

Molina, A. Keijlewer, S. Vrolijk, S. drs.Frans van Bork. (2011). The 10 principal recommendations for amendment of the EU Public Procurement Directives. Municipality of The Hague.

Наумовски, П. (2008). Методи за хармонизација на националното законодавство со правото на Европската унија, Зборник од научна расправа на Македонската академија на науките и уметностите, Скопје.

Прирачник за измена на договори и зголемување на цени во договори за јавни набавки во согласност со националното законодавство на Република Северна Македонија и европските најдобри практики, Вуроја për Prokurime Publike, Shkup, 2022.

Резиме – Измени на договорите за јавни набавки, SIGMA, 2016

Резиме – Постапки за јавни набавки, SIGMA, 2016.

Резиме – Утврдување на критериумите за доделување на договор за јавна набавка, Sigma, 2016.

Резиме –Е – Набавки, Sigma, 2016.

Von Ameln, R. (2011). „The EU institutions and decision –making process“, LAF Study Tour on Public Procurement, LAF 45682, Brussels 14-16.12.2011

Zakon o javnem naročanju, Republika e Sllovenisë, št. 91/15.

Zakon o javnoj nabavi, Republika e Kroacisë, NN 120/2016.

Burimet nga interneti:

1. www.bjn.gov.mk
2. www.slvesnik.com.mk
3. www.sigmaweb.org
4. eur-lex.europa.eu
5. www.e-nabavki.gov.mk
6. www.app.gov.al
7. aqp.rks-gov.net
8. www.javnanabava.hr
9. ejn.gov.si